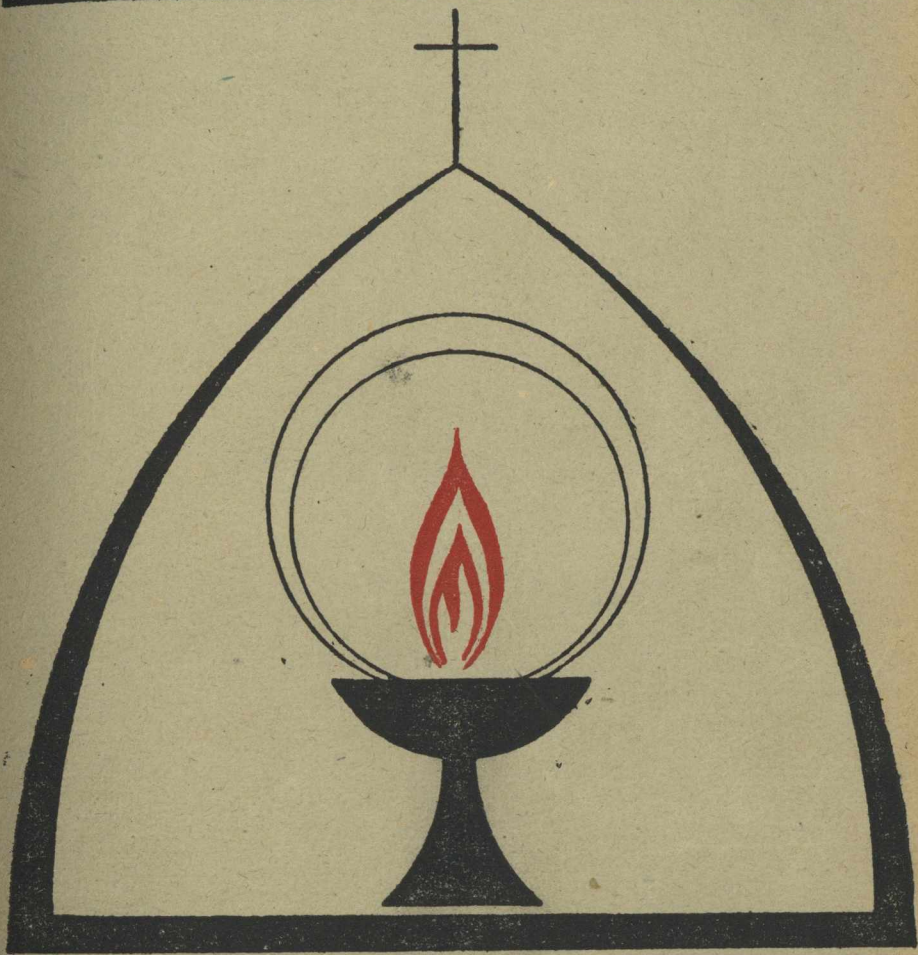

1948. DECEMBERI SZÁM

Olvaso

LELKIPÁSZTOR

■ SZERKESZTI: VEÖREÖS IMRE ■

LELKIPÁSZTOR

EVANGÉLIKUS LEKÉSZI ÉRTESTŐ

Megjelenik körlevélként

Hivatalos egyházi kiadvány. Hivataloknak járó példány ára: 6 forint

Másoknak 4 forint

Kézirat gyanánt

Cím: Győr, Ráth Mátyás-tér 1.

Csekk számla: 11.576.

TARTALOM:

1948. DECEMBER HO.

Papi imádságom: Amen. Luther.

A gyülekezet imádsága: Az egyház kelés. Kún Kaiser József.

Igehirdető műhelye: Advent 3. vasárnapja. Somogyi munkaközösség.

Advent 4. vasárnapja. Kőszegi munkaközösség.

Karácsony este. Szombathely.

Karácsony I. ünnepe. Pécsi munkaközösség.

Karácsony II. ünnepe. Békéscsabai munkaközösség.

Oév este. Budai munkaközösség.

Újév. Pesti munkaközösség.

Illusztrációk. Kiss Samu.

† Koren Pál. Rónay Zoltán.

Bibliai kurzus férfiaknak: Máté 16, 13—20, 28. feldolgozása. Scholz László.

Néhány szülői értekezlet tanulsága. Sümeghy József.

Egyházunk anyagi jövője. Dr. Schulek Tibor.

A MELE szerepéről. Scholz László.

Az igazi zsinat. B. S.

A 12 éves Jézus. (Minta-tanítás). Magassy Sándor.

Liturgikus magatartás: Úrvacsora-osztás. Budaker Oszkár.

Dán lelkész hétköznapi nyilatkozata. Várady Lajos.

Könyvtárban: Rauta Hanna, Sipi apó neveltje. Görög Tibor.

Ezeket szóljad. Tekus Ottó.

Püspöki körlevél.

Belmissziói Munkaprogramm: Egyháztörténeti emlékeztető. Előadások presbiterek számára. Szeretetmunka.

Kötelező offertóriumok tartása. Túróczy Zoltán.

Karácsonyi melléklet: Istentiszteleti imádságok. Amerikai Agenda — Böjtös Sándor.

SAJTÓHIBA IGAZÍTÁS.

A Lelkipásztor legutóbbi novemberi számában a bibliafordítás revíziójáról szóló cikkben a 441. lapon az alulról számított 12. sorban „legális” helyett „legalább is” olvasandó, a 442. lapon felülről számított 13. sor elejére az „adottságot” szó elé „emberi” toldandó be (tehát a szöveg: „Ahol pedig pneuma és psyche emberi adottságot jelöl meg...”). Ugyancsak János evangéliuma 1. részében a 440. lapon felülről a 2. sor így javítandó: „Az ige testté lett.” A 17. vers pedig helyesen így kezdődik: „Mert a törvény Mózes által adatott...”

P A P I I M Á D S Á G O M

Ebben az évben Luther Márton sekrestye-imádságát meditáltuk végig egyik szolgatársunk személyes bizonyágtételében. Végezetre mondjuk el még egyszer, e sorok olvasása közben, mélységben meggazdagodott szolgálati imádságunkat és tegyük utána az Áment.

Uram, Istenem, Te engem az egyházban püspökké és lelkészé rendeltél. Te látod, mennyire tehetetlen vagyok ilyen nagy és nehéz hivatal jó betöltésére és ha Te nem tanácsoltál volna engemet, akkor már régesrégén mindent elrontottam volna. Azért Hozzád folyamodom. Szíves készséggel adom és hajlítom számat és szívemet: készen vagyok, hogy a népet tanítsam, magam is készen vagyok, hogy mindig tanuljak és Igéddel sálárkodjam és arról szorgalmasan gondolkodjam, használj fel eszközül. Kegyes Uram, ugyan el ne hagyj engemet, mert ha magamra vagyok, akkor könnyen mindent elrontok,

Ámen.

Az Áment mindenképpen erősen utána kell tenned és nem szabad kételkedned, hogy Isten bizonyára kegyelmének teljessége szerint figyel rád és imádságodra igent mond. Gondold meg azt is, hogy nem egyedül térdelsz és állsz itt, hanem veled együtt térdel és áll az egész keresztyénség vagy minden kegyes keresztyén és te közöttük, * egy szívvel, egy lélekkel, egy értelmüleg imádkoztok, amit Isten nem vethet meg. Ne tágíts hát az imádságtól, hiszen azt mondtad, vagy gondoltad: ezt az imádságot meghallgatta Isten, azt biztonnal tudom. Mert ezt jelenti az Ámen. Amikor egy kegyes keresztyén valahol így könyörög: szerető Atyám, legyen meg a Te akaratod! — így szól Ő ott fenn: igen, kedves gyermekem, legyen meg az egész világ ellenére is.

Luther.

A gyülekezet imádsága

Az egyházkelés

Az egyházkelés III. Móz. 12, 1—6. és Lk. 2, 22.-re mutató igegyakorlata evangélikus keresztyén egyházunknak. Ennek az egyházi cselekménynek egyik legfontosabb eleme az a gyülekezeti imádság, amelyben az egyház népe a gyermekszülés után Isten házába első alkalommal betért testvérével és testvéreért imádkozott. Az alábbiakban rovatunkhoz híven a gyülekezeti imádságnak ezt a kazuális feladatát szeretném szolgálni.

Mindenható irgalmas Isten, mennyei Atyánk! Szívünk mélyéből hálát mondunk neked, hogy szolgálóleányodnak a reáhelyezett keresztt alatt segítségére voltál, örvendetesen rátekinttéll, s gyermekét keresztségében újjászülted és megajándékoztad Lelkeddel. Kérünk, szeretett Fiad a Jézus Krisztus által, hogy továbbra is könyörülj szolgálóleányodon, őrizd meg őt gyermekével minden gonosztól és bajtól, s ajándékozd néki kegyelmedet, hogy gyermekét tetszésedre nevelhesse és egykor vele együtt örökké boldog lehessen Jézus Krisztus, a te Fiad, a mi Urunk által. Ámen.

Egyetemes Imádságoskönyv. (Kliefoth, Luthard 1887.)

Mindenható örök Isten, aki minden élet eredete és forrása vagy, hálát adunk néked jószágodért, amelyet megmutattál ennek az anyának a gyermek által, akit reá bízta. Áldd meg őt, hogy szeresse és gondját viselje. Fogadd el, Urunk, kegyelmesen a hálaadást, amelyet eléd terjeszt most, amikor ezen a napon újra betérhetett szent házába egészségesen és megerősödvé. Engedd, hogy áldásod nyugodjék rajta és gyermekén. Szenteld meg szívét, hogy teremjen gazdag gyümölcsöt hitben és szeretetben. Add néki kegyelmedet, hogy örömmel teljesíthesse nagy anyai hivatását. Őrizd meg őt és szereteteit az örök életre. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

Svéd agenda 1942.

Mindenható örök Isten, a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja, Seregek Istene, aki egyszülöttedet anyjával együtt negyven napra születése után a te templomodban bemutattad, áldd meg ezt szolgálóleányodat, akit most néked a te templomodban bemutatunk, — és ahogyan most mi bevezetjük szentélyedbe, engedd, hogy egykor az ideigvaló életnek a végén mennyei szentélyedbe is bemehessen, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki Veled és a Szentlélekkel mint egy igaz Isten él és uralkodik örökké. Ámen.

Löhe: Kirchenbuch II. 1859.

Ha a gyermeket is elhozták a templomba:

Mindenható irgalmas Istenünk, és Atyánk, aki ennek az aszszonynak nagy szorongatásában és gyermekágyi megpróbáltatásában segítettél, örvendetes gyümölcselel ajándékoztad meg és a gyermeket Szentlelked által a keresztségben kegyelmedbe fogadtad: ezért a kegyelemért hálát adunk, dícsérünk, tisztelünk. S kérünk téged,

Jézus Krisztus a te szeretett Fiaid által, könyörülj ezen az asszonyon és ezen a kisgyermeken, akik most hálaadással jelentek meg templomodban. Őrizd meg őket minden gonosztól, tartsd meg őket tiszta igédben, viselj gondot rájuk kegyelmesen, hogy igaz hitben gyarapodjanak és néked állhatatosan mindenkor szolgáljanak, Jézus Krisztus által. Ámen.

Dieffenbach: Kézi agenda II. 1887.

Ha a gyermek meghalt, de megkereszteltetett:

Hálát adunk neked Urunk mennyei Atyánk, hogy szolgálóleányodnak rémülete és fájdalmi közepette hűséges segítője és védelmezője voltál. Atyai jóságod és kegyelmed mindenható kezével fölsegítetted és mint irgalmas Megváltó, meghosszabbítottad számára a kegyelmi időt. Könyörgünk is hozzád, Szentlelked által világosítsd meg, hogy mennyei akaratodat felismerje, abban tetszést találjon és kétség nélkül higgyen. Te ragadtad ki gyermekét a gonosz világból, hogy örök életre jusson, s egykor minden hívekkel örök örömré és boldogságra feltámadjon. Te adj a mi testvérünknek keresztje által alkalmat, hogy éretted mindent, ami e földön van, szívesen elhagyjon és egyedül Hozzád, a megmaradó örök kinshez ragaszkodjon. Cselekedd ezt Jézus Krisztus a te Fiaid által. Ámen.

Dieffenbach: Kézi agenda II. 1887.

Ha a gyermek keresztelektenül halt meg:

Mindenható Isten, irgalmas Atyánk, aki jóságodból ezt az asszonyt bár magzattal ajándékoztad meg, azonban az ő órájában nemcsak nagy szükségét láttattál vele, hanem szent tanácsod szerint gyermekét magát is — anélkül, hogy a szent keresztségben részesült volna — anélkül, hogy a napvilágot meglátta volna — újra visszakövetelted: e kegyelmedért hálát adunk neked és dicsőítjük a te mindenkor jó, előttünk elrejtett akaratodat. Reménységünk, hogy a te teremtményedet a Krisztus kegyelmének egyetemessége szerint el- és befogadtad örök világosságodba és boldogságodba. Könyörgünk: add, hogy felismerjék ezt hívő szívvel a megszorodott szülők. Vigasztald szívüket Szentlelkeddel és ajándékozd nekik irgalmasan a te áldásodat ezután is. Különösképpen is kérünk, hogy könyörülj ezen az asszonyon, aki itt megjelent, hogy hálát adjon neked. Oltalmazd meg őt minden további gonosztól és tartsd meg tiszta szent igédben, hogy igaz hitben gyarapodjon és neked mindenkor állhatatosan szolgáljon. Jézus Krisztus a mi Urunk által. Ámen.

Dieffenbach: Kézi agenda II. 1887.

Közli: Kún Kaiser József.

E számunkhoz a Lelkipásztor, karácsonyi ajándéku, címszavak szerint csoportosított agendáris imádságokat mellékel, amelyeket délelőtti vagy délutáni istentiszteleteken oltári vagy szószéki imádságként használhatunk a megfelelő alkalomkor. Az imádságok amerikai evangélikus agendából valók, s első alkalommal kerülnek magyarul lelkésztestvéreink kezébe. Különösen kiemeljük a közölt imádságokból, mint figyelemre méltót, a 41, 44, 48, 49, 55, 57, 66, 67, 72, 74, 82. számút.

Igehirdető műhelye

Advent 3. vasárnapja

Szószei ije: Máté 11, 11—19.

Ottári ije: II. Pét. 1, 19—21.

AZ ALAPIGE MAGYARAZATA: Jézus megjelölve Keresztelő János helyét az üdvösségtörténetben, ezen versekkel önmagáról tesz bizonyítgot. Amikor Ő jön, mint Király a népéhez, uralmát csak azok tudják kellőképpen elfogadni, akik nem riadnak vissza a nehézségektől. Keresztelő Őt hirdeti, Róla tesz bizonyítgot. Allja az ellenséges érzületű világ ostromát. 11. v. Keresztelő, bár legnagyobb az emberek között, Isten hívása folytán messze felette áll a többi gyarló embereknek, mégis a tanítványok, kik elfogadják Krisztust király gyanánt s uralmát magukra veszik, nagyobbak lesznek, mint Keresztelő, részük lesz Krisztus dicsőségében. V. ö. Mt. 19, 28. Jézus ezzel a titokzatos igével is példát akar adni övéinek, hogy a tanítványoknak járni kell a kereszthordozás és megaláztatás nehéz, küzdelmes útját, hogy Isten királyságának dicsőségében részük legyen. 12. v. Értelme vitás. Többféle-képpen magyarázzák. Benne van e versben Keresztelő Jánosnak minden prófétát felülmúló jelentősége az üdvösségtörténet szempontjából. Döntő a „biazetai“ értelmezése. Igazi jelentése szerint e szónak, így alakul a szöveg: „Keresztelő János napjaitól fogva“, „erőszakot szenved“ a menny királysága. Valóban Isten királyságának igazsága, annak igéje, János napjaitól fogva, milyen sok ellenállást váltott ki. Keresztelőnek börtönbe kellett kerülni, Jézusnak vállalnia kellett a keresztfát. A hatalmasok, az erőszakoskodók, a nép hitetlen vezetői, a „biastai“ elragadják azt. Utját állják a híveknek, hogy Isten királyságába be ne jussanak. Pedig ez a királyság, ha rejtve is, de itt van! 13. v. A törvény és a próféták Róla tesznek bizonyítgot Jánosig. 14. v. Ha elfogadjátok a bizonyágtételt, Keresztelő Illés. V. ö. Mal. 4, 5. Jézus nem lehet más, mint Krisztus. 15. v. Ezt elfogadni csak hittel lehet. Nagy a felelősség azokon, akiknek halló fülük van, hogy ne zárják el magukat az igétől. 16—19. v. Szemrehányás azok ellen, akik elvetették Keresztelő bizonyágtételét. Milyenek is az emberek? Mint a piacon játszódo gyermekek. Egyszer sippal hívnak örömrre, máskor meg gyászdzalt zengenek, hogy mindenki sírjon. Keresztelőre, mikor kivonta magát bűnös közösségükből, azt mondták, „démon“ szállta meg. Nem tetszett nekik a pusztai magány, igénytelenség ételben, italban, ruházatban. Most eljött Jézus, aki ott él a nép között, velük egy asztalnál eszik, szintén visszautasításra talál. Valóban a világ mindig a saját szájaize szerint itél. Krisztus azért jött, hogy felszabadítsa az övéit e világ rabságából. hogy olyanokká legyenek, akik Isten bűnbocsátó kegyelméből élnek, tudnak küzdeni érte és uralmáért.

AZ ALAPIGE MAGVA: *Isten az embert teszi felelőssé az üdvösségért. Több határozottságot kíván: célraörő erőszakosaké a mennyeknek országa.*

AZ IGE MAI MONDANIVALÓJA: Krisztus hozza az ő királyi uralmát. Ez advent. Benne csak azok kaphatnak helyet, akik minden akadállyal meg tudnak küzdeni. Nekünk Krisztussal kell találkozunk. Nem a cselekedetek keresztyénségéről van itt szó, hanem Jézussal, mégpedig mint megfeszítetttel való személyes kapcsolatunk szükségességéről.

Miért nem tud a mai ember Jézussal, mint megfeszítetttel találkozni?

Játéknak veszünk halálosan komoly dolgokat. Szeszélyesek vagyunk, mindig új szenzációk kellenek. A ma még kedves játékunk holnapra megunt

fesz. A törvény sem jó, az evangélium sem kell. Megrögzött vallásos szokásaink. Mások ítélgetése... Mindezek a Sátán mesterkedései. A Sátán örökké azon mesterkedik, hogy a bűnbeesett ember és Krisztus ne találkozzanak.

A mai embernek is annak meglátására kell eljutnia, hogy halálosan bűnös, még ha csak „kicsi“ bűnei vannak is, mert a bűn minden formájában és mindenkor halálos. Ebből a halálból sem emberi bölcsesség, sem világnézet, sem emberi jógyekezet ki nem segíthet, csak Jézus Krisztus, a megfeszített. Ha nem találkozol vele, Isten országa eljön ugyan, de ellenedre. Örökkévaló királyi uralmának részese csak vele lehetsz.

Somogyi munkaközösség.

Ádvent 4. vasárnapja

Szószerki igé: Ján. 3, 22—36.

Oltári igé: Ezs. 40, 9—11.

AZ ALAPIGE MAGYARAZATA: Jézus Judeában van. Végzi már azt a munkát, amire eljövendő volt. Embereket hív el és keresztel. Keresztelő János szintén arrafelé működik. Enon és Sálemhez közel (2. v.) Enon és Sálem ismeretlen helységek, melyekről történelmi feljegyzések nincsenek. Ez is bizonyítja, hogy a 4. evangélium a synoptikusoktól független Krisztusismeretre támaszkodik. Vitatkozás támad a judeaiak közt arról, hogy melyik keresztség tisztít meg igazán, Jézusé, vagy Jánosé? Peri katharismou (25. v.) tehát nem: mosakodás felett, hanem mélyebb értelemben: megtisztulás felett. A tanítványok féltékenyek és szeretnék, ha a Keresztelő elmarasztalná Jézust. A 29. v.-ben a völégény barátja, aki ott áll, tulajdonképpen „mellette áll“, mégpedig erősen, határozottan, tántoríthatatlanul, teljes közösségben. A zsidóknál szokás volt a messiási időket a mennyegzővel összehasonlítani. A völégény barátja nem bárki, hanem a völégény megbízottja, akinek közvetítő szerepe is van. A 36. vers echei igéje nemcsak kijelentés: van, hanem jelenti a megragadást, a valóságos birtokbavételt.

AZ ALAPIGE MAGVA: *A Krisztusban való bizonyosság megoldja a magam és mindenki kérdését, a végsőket is.*

AZ ALAPIGE MAI MONDANIVALÓJA: A Keresztelő, a kiáltó szó, aki Őt jelenti be a világnak, szembekerül Vele: Krisztussal. Most mellékes az, hogy a külső körülmények azok, melyek az ellentétet kiélezzik. János saját tanítványait használja fel az ördög, hogy a Keresztelőt megkísértse. Végzetesnek látszik a dolog. (25. 26. v.)

A világban, az egyházban, a gyülekezetben, az egyes emberben ellentétek vannak. Feszülünk az ellentétektől. Szembekerülünk Krisztussal. Mind-egy, hogy a külső körülmények kikerülhetetlenül teremtik-e a helyzeteket. Sokszor végzetesnek látszik a dolog.

A Keresztelővel szemben csődöt mond az ördög. János megmarad küldetése útján, mert alázata átsegíti őt a zátonyon. Nem mondja magát többnek, mint ami.

Az alázatosság ma nem számított az erények közé. Emberekkel szemben sem, Istennel szemben mégkevésbé, ezért sok a bukott ember.

A külső viszálkodásokon túl belső ellentétek is feszülnek János tanítványaiban. Nem boldog emberek. János ezért a teljes boldogságról beszél nekik. Úgy áll előttük, mint „az“ örvendező ember. Örvendező ember, mert megismerte a Krisztust és kedvére tehetett.

A ma örömtelen emberének örvendezés Jánosnak már a látása is. János személye mutatja, hogy van örvendező ember. De éppen Jánostól tudjuk,

hogy csak annak van tiszta öröme, aki megismerte a Krisztust és hisz benne.

A boldog János, akiben kiegyenlítődnek a kételyek, és megismerte a Krisztust, örömteli csöndességgel tölti el ez a megismerés a tisztulás kérdésétől a legvégő kérdéséig, melyek sokszor megoldhatatlanoknak látszóttak. (31, 32. v.) Krisztusban minden megoldható, benne és általa az ég és föld minden problémája.

Az örökélet és a kárhozat feszültsége is ébrentart. Az árral uszó embert Krisztus megismerése arra készíti, hogy Isten felé törekedjék.

Isten ítélete alatt vagyunk, de ádvent alkalom a szabadulásra. Ragadd meg, ne maradj a kárhozható ítélet alatt.

Diszpozíció: Jánost szembeállítja Jézussal, de ő megáll. És mi? János kételyei kiegyenlítődnek Krisztusban. A mienk? Krisztus megismerése követésére készíti. Követésében megtaláljuk örömlünket, tisztulásunkat, üdvösségünket.

Enekek: 112, 115.

Köszegi munkaközösség.

Karácsony este

Szónéki ije: Máté 22, 41—42/a. *(Szabad textus)* *Oltári ije:* Luk. 2, 1—11.

AZ ALAPIGE MAGYARAZATA. Ezt a kérdést: miképpen vélekedtek ti a Krisztus felől? — Jézus a farizeusokkal folytatott beszélgetései közben veti fel. Karner: mit gondoltok a Krisztus felől? Jézus nem elégszik meg azzal, hogy a közhit az ígéretek alapján Dávid fiának, családjából származónak tartja, de isteni méltóságának elismerését keresi. Új messiási reményt akart adni: nem nacionalistát és nem materialistát.

AZ ALAPIGE MAI MONDANIVALÓJA. Alapigénk kérdése alapvető kérdés ma is. Sem akkor nem mozgott, sem ma nem mozoghat elméleti síkon. Életkérdés. Még csak nem is szóbeli kérdés, amely nem vár feleletet. Felelni kell. Jézus is mindenkinél, akivel csak kapcsolatba került, erre volt kíváncsi: minek tartanak engem... az emberek... hát ti...? Ugyanezt kérte akkor is, amikor a Benne való hitet keresi, mert ez a Krisztus felől való vélekedés nem az ilyen, vagy amolyan belátásból táplálkozik, hanem a hitből. Nem egyszerű elgondolás. Ez a Krisztus felől való vélekedés, amire kíváncsi nálunk is az Úr: a hit. Hiszel-e?

Még karácsony szent estéje is ezt a kérdést ismétli meg, amikor a világi örömlök tetőfokra hágnak gyermekben-felnőttben a csillogó vagy praktikus ajándékok, karácsonyi segélyek következtében. Örülhettek mindennek, mégis a dönti el örömlök jogosságát és maradandóságát, hogy miképpen vélekedtek ti a Krisztus felől, — kiről az oltári evangéliumban angyal hirdette: született néktek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus.

Karácsonyestnek ez az angyali hirdetés, evangélizálás adja a kitérő, eget-nyitó, földet puhító örömlét; ez az egyetlen igaz öröml. Aki másban keresi, annak csak olyan öröml lehet, mint az ópiumszívónak: tünékeny. Hogy öröml igazi és örök lehessen, kell, hogy megtaláld a Megtartót és Uradat s hogy adj az Úr „utolsó vitakérdésére” helyes választ; olyant, amilyent Isten sűg nekünk a karácsonyi angyal által: ... Megtartóm ... Uram ... Krisztusom. Alapigénk határozott irányát tehát az oltári evangélium adja és szabja meg.

Nincs még egy olyan, a világ által kisajátított s eltorzított keresztyén ünnepünk, mint a karácsony. Kisajátították a szeretet ünnepének, a családnak, a gyermekekének, stb-nek, csak Krisztusról nem szólnak s Róla nem akarnak hallani. Pedig ez az est is Felőle kérdez meg. Pedig minden, ami csak drága nekünk e földön, Benne szentelődhetik meg. Mindazokat csak Krisztus óvhatja meg, mert Ő a Megtartó és az Úr.

Szükségünk van egyénileg is és közösségileg is Megtartóra s az egy Urra, mert egyénileg és közösségileg is elvesztettek vagyunk. A bűn nyomorúságát nem lehetne megszüntetni még a szociális nyomor megszüntetésével sem. De ez utóbbit is meg tudja szüntetni az, aki a bűn rabságából is meg tud és akar szabadítani: Jézus. Ezért fontos az, hogy miképpen... hiszel-e Krisztusban?

Ez a hit nyitja ki szemeinket karácsony igaz örömének a meglátására. Ha van Megtartóm, Uram, Krisztusom, akkor olyan másodrendű minden más nyomorúságom itt az életben. Altala teljessé válik örömem s nem zavarhatja meg semmiféle más hiányom, vagy éppenséggel szenvedésem. — A Megtartó „értékét“ a veszedelem nagysága csak emeli.

De vége a sumákoló, gyáva keresztyénségemnek is. Színt kell vallanom! Jézus maga szólít erre: miképpen vélekedsz a Krisztus felől? Ha Tőle csak szónoki kérdésnek venném, úgy e világ majd megköveteli a feleletet.

Minden azon dől el végig a keresztyén életen, hogy kezdettől fogva, most, karácsonytól fogva miként vélekedsz Felőle.

1. Az Egyház öröme most éri el tetőfokát, mert megszületett a Megtartó.
2. Az „elvesztettek“ örömének ragyogása a legfényesebb, mert ők mindent úgy kaptak karácsonyi ajándékul.
3. Az így hívővé vált ember mindig kész a számadásra Isten és emberek felé egyaránt. Nem lehet titok a „vélekedése“, hisz ma az angyal azért hirdette Őt, hogy az ember átvegye ezt az evangéliumot. Amit az oltári evangéliumban Isten követe hirdet, azt alapigénkben emberi ajakról akarja megszólaltatni az Úr: Megtartóm, Uram Ő.

Enek: 141.

Szombathely.

Karácsony I. ünnepe

Szószéki ige: Ján. 1, 1—14.

Oltári ige: Zsid. 1, 1—3.

AZ ALAPIGE MAGYARAZATA: 1. v. Kezdetben (en arché): nem a Genézis értelmében, hanem az örökkévalóságra utal. Ige (Logos): a számunkra Krisztusban nyilvánvalóvá lett Isten. Luther: nem ismerünk más Istent, csak azt, akit Krisztusban ismerünk meg (v. ö. Kol. 1, 15). „Istennél“: az Atya és az Ige belső, lényegszerű egysége. 3—4. v. Lett-volt (egeneto-én): a mindenség „lett“, a teremtmények létformája; az Ige volt (én), állandó megmaradás, Isten létformája. 5. v. Sötétség: megjelenése itt ugyanolyan váratlan, mint a Sátáné és a bűné Istennek jó és tökéletes világában. „Nem fogadta be“: egyes exegeták szerint „nem tudott hatalmat venni rajta, nem tudta elnyelni“ (tehát itt az örök Logosnak a sötétség feletti hatalmáról van szó). 6—8. v. Perikopánkból kiesik. Az apostolnak viszont el kellett mondania egyes korabeli szektárius irányok miatt, melyek a Keresztelőt tartották a Messiásnak (mandeizmus). 9. v. A görög szövegbeli írásjelek áthelyezésével: Az volt az igazi világhosság, amely (aki) megvilágosít minden a világra szüle-

tett embert (l. új fordítás, Lelkipásztor 440. l.). 10. v. „Nem ismerte meg“: a bibliai, nem értelmi, hanem existenciális (hívő) megismerés. 11. v. Eis ta idia: a sajátjába jött. 12. v. Világosabb szörend: De mindazoknak, akik befogadták őt, akik hisznek az ő nevében, hatalmat adott, hogy Isten gyermekeivé legyenek. A hit hatalom (exousia): szabadság, erő, képesség, kiszabadulni a sötétség rabláncából az Isten gyermekeinek szabadságára. 13. v. Valószínű az összefüggés alapján is, hogy az egyes szám az eredeti (tehát Krisztusra vonatkozik, „aki...“). A Károli-szöveg miatt azonban a többesnél kell maradnunk. 14. v. „Az Ige testté lett“: a nagy paradoxon, az örök Ige „lett“ „testté“ (sarx) lett; Isten világa és a bűn világa öbenne találkozott. Eskénösen: helyesebben „sátorozott“; nem palotában, hanem istállóban, megvetetten jött le a földre. Dicsőség (doxa): az ótestamentumi kábód, amelyet ember csak egészen kivételesen láthatott (II. Móz. 33, 18 kk), most megjelent itt a földi világban a Krisztuson, láthatóvá, szemlélhetővé lett. „Teljes kegyelemmel és igazsággal“: Krisztus Isten szeretetének a teljessége, testbeöltözése; ugyanakkor ő az igazság Isten felől. Őrajta szemlélhetjük az igaz, kinyilatkoztatott Isten (Deus absconditus ellentétét) és az igazi embert (a második Adámot, I. Kor. 15, 45, 47).

Felosztás: a) Az örökkévaló Ige (1—5. v.): az Ige és Isten (1—2. v.), az Ige és a világ (3—5. v.). b) Az Ige tanuja: 6—8. v. c) A testté lett Ige: 9—14. v. A perikopa szíve a 14. vers.

AZ ALAPIGA MAGVA (IRÁNYA): *Jézusban valóság a megfoghatatlan: az örök, teremtő isteni Ige testté, teremtménnyé, a bűn világának részesévé lett. Ennek a nagy titoknak evangéliuma, örömhíre: ezért történt ez, hogy a benne hívők Isten gyermekeivé lehessenek.*

AZ ALAPIGE MAI ÜZENETE: Perikopánk egyike a legnehezebbeknek. Súlyos, tömör mondanivalójának *csak egy részét* adhatjuk. A súlypontot mindenesetre a 14. és 12. versek jelentik. Ez a két vers a textus karácsonyi üzenetének a magva, a többi versek pedig ennek a mondanivalónak az alapja és háttere. A perikopa mai üzenetét a következőkben próbáljuk összefoglalni: 1. *Ez az ige véget vet minden karácsonyi szentimentalizmusnak* (kisdéd Jézus, emberi szeretet és ajándékozás ünnepe). Ha igazán meggondoljuk, ki az, aki ott fekszik a karácsonyi jászolbölcsőben, megremeg a térdünk és szent félelemmel telik meg a szívünk. Megrepszketne ez a világ is, ha tudná, ki ez a Gyermek. Látszólagos örültsége mögött *az a szent Isten fekszik ott a jászolban, aki öröktől fogva való Ige, aki által minden teremtétt.* Az Őszöveltség szent és fenséges, megemésztő tűz Istene ebben a Gyermekben egészen közel jött hozzánk, szemtől-szemben áll velünk itt a mi világunkban! Karácsony, szent és félelmes titka ez!

2. És még sincs örvedetesebb és boldogítóbb látványa ennek a világnak, mint a Gyermék a jászolban! Ez a világ és az ember szíve inkább szeretne a sötétséget. Isten mégsem pusztító ítélettel válaszolt, hanem azzal, hogy maga is testté lett. Alászállt a sötétségbe, hogy elhozza a világosságot. *A Gyermek az Ige: a bűnös vakságunk miatt elrejtett Isten kinyilatkoztatása. Mégpedig azé az Istené, aki teljes kegyelemmel, bűnöst mentő, fáradhatatlan irgalommal. A bűnös világ megmentésére a bűn mocsarába aláhajló, istálló jászolába fekvő szent Isten: ez a teljes igazság Isten felől!*

3. *Karácsony evangéliuma* tehát ez: *A bűn, a világ, az emberi szív sötétségében fénylik a világosság!* Ma is fénylik! Minden embernek! Isten azért szállt alá az embervilág sötétségébe, hogy az ember újra Isten gyermekévé lehessen. *Érted, értelm!* A bölcső és a kereszti célja egy: a szabadság evangéliuma a sötétség rabjainak. 4. *Személyes találkozása* annak van a kará-

csenyi Gyermekkel, aki a jászolbölcső előtt, a szent Isten előtt sötétsége, búnei tudatára ébred (v. ö. Ezs. 6), de ugyanakkor a megkegyelmezettsége megismerésére is! A testté lett Ige a nagy választó ebben a világban: akinek nincs vele találkozása most, mint megvilágosító fényvel (9—11. v.), annak találkoznia kell majd vele egyszer, mint megemésztő tűzzel. Akinek viszont van igazi karácsonya (12. v.), annak *mindíg* karácsonya van, a legnagyobb sötétség közepette is. Karácsony-pótlékok helyett igazi karácsonyt: találkozást a szabadító Krisztussal!

- Igehirdetési vázlat:* 1. Az igazi karácsonyi Gyermek: Isten a jászolban.
2. Ez a Gyermek az *Ige*: kinyilatkoztatás a kegyelmes, megmentő Isten felől.
3. Karácsony evangéliuma: Isten *érted*, testben!

Bevezető ének: 136. Főének: 133.

Pécsi munkaközösség.

Karácsony II. ünnepe

Szószerki ige: Máté 10, 32—39.

Oltári ige: I. Péter 4, 12—19.

AZ ALAPIGE MAGYARAZATA: Jézus nem egyszerre mondta el ezt a beszédet, mellyel tanítványait kiküldi. Más evangéliumokban több helyen találjuk (32. v.) bomologeo = egyetérteni, hozzátartozni valakihez. Ez többet fejez ki, mint a vallástétel. Egyetmondani. A tanítvány nem mondhat mást, csak azt, amit Jézus mond. Arneoma = megtagad, nem vállal közösséget. Jézus az Ő megtagadókkal nem vállal közösséget. (34. v.) Balló = dobni, hinteni. Nem békességet akar hinteni Jézus erre a földre, hanem háborúságot. Ezt követi az, hogy Jézus meghasonlást támaszt. (35. v.) A dichadsó = ige sokkal nyomatékosabban fejezi ezt ki, mert kettészakítást, meghasonlást jelent. Az Ő követőinek keresztet kell hordozni. (38. v.) Jézus itt a maga goltjai keresztjére gondol. Mennyire oda kell adni életünket Jézus kezébe. Az Ige itt kapcsolódik István vértanu ünnepéhez. „Jézus követése a vértanuság útján való járás” (Kärner). Itt kapcsolódik az oltári ige, mely a tanítvány, a Krisztus követő ember szenvedéséről szól. Az ítélet elsősorban Isten házában kezdődik el, az ő tanítványainak az életében. A tanítvány engedelmes a szenvedésben s örömmel fogadja azt.

ALAPIGE MAGVA (IRÁNYA): *Krisztus követőinek kötelessége: Krisztusról vallást tenni, ha kell vértanuság árán is.*

AZ ALAPIGE MAI MONDANIVALÓJA: Karácsonykor Jézus úgy áll elibénk, aki ajándékokkal halmozza el a mi életünket. Ad békességet és szeretetet. Ez az ige viszont követeléseket állít fel. Kér tőlünk az a Jézus, aki szeretettel ajándékoz meg minket. Ez az ige azonban elsősorban ígér s csak azután követel.

I. A karácsonyi Jézus ígér: Vallást teszek az én tanítványaimról, az én követőimről. Ez az ígér ad biztatást az Ő követőinek az élet harcaiban. Jézus az Atyánál kiáll bátran az ő követőiért. Isteri nehézségeinket s sok nyomorúságunk ellenére közösséget vállal velünk.

II. Ebből az ígéretből következik követelése:

1. Le kell rontani a hamis Krisztus képeket. Jézust úgy állítjuk be sokszor — különösen karácsonykor — hogy Ő szereti a békességet és jóságot. Nem egy puha Krisztusunk van, hanem egy olyan, aki harcot indít. Ő maga ad arcképet önmagáról. Nem békességet hoz, hanem háborúságot.
2. Döntés elé állít még a családtagjainkkal szemben is. Karácsonykor az a „szép”, ha együtt van a család s ekkor hangzik ez a komoly

követelés. Aki az Ő hűséges követője lett, az nézhet hátra s nem lehet tekintettel közeli hozzátartozóira (Luk. 9, 59—62). Csak Ő léphet a családtagok közé, de csak Ő hozhatja össze a családtagokat, s általa tudja az ember betölteni a negyedik parancsolatot.

3. Bizonytságot kell tenni Róla. Szólni kell az Ő igéjéről elsősorban a családtagok előtt. Nemcsak szóval, hanem tettel kell Őt hirdetni, mert ezáltal veheti fel a tanítvány az Ő keresztyét.
4. Még az életet is kérheti tőlünk. Ő mindent nekünk adott. Saját magát feláldozta a kereszten. Ezért kér tőlünk szenvedést (l. oltári ige) s megkívánhatja tőlünk a vértanúságot. (L. István vértanu).

Prédikáció vázlat: A karácsonyi Jézus első szava hozzánk: Kövessetek!

1. Szeress mindenk felett.
2. Tégy bizonytságot Rólam.
3. Kövess még életed árán is.

Illusztráció: Amikor a második évszázad közepén Marcus Aurélius volt a római császár, a keresztyénné lett Felicitást, előkelő nemes özvegyasszonyt és hét fiát a legfőbb bíróság elé idézték. Azt követelték tőlük, hogy imádják a római bálvány isteneket és tagadják meg Krisztust. Amikor anyai szívének érzelmeire hivatkoztak, Felicitást azt felelte, hogy fiai elég értelmesek ahhoz, hogy maguk döntsenek: az örök életet, vagy pedig az örök halált választják. Egy fiút halálra vesszőztek, kettőt agyonköveztek, egyet magas szikláról taszítottak mélységbe, hármat pedig lefejeztek. Végül az édesanya is vértanu halált halt Urért, és mesteréért.

Ajánlott ének: Türed kereszted mind halálig. 461. sz.

Békecsabai munkaközösség.

Óév este

Szószei ige: Luk. 12, 20.

Szabad textus.

Oltári ige: 90. zsoltár.

AZ ALAPIGE MAGYARAZATA. A textusként választott vers az oktalán gazda példázatából való, amelyben Jézus elénk tárja annak az embernek sorát, aki „kincset takar magának és nem az Istenben gazdag” (12, 21.)

Afron, jelentése oktalan, balga, meggondolatlan, bolond. Zsolt. 14, 1. szerint bolond az, aki azt mondja: nincs Isten. A példázatbeli gazdag ember, ha nem is volt istentagadó, de az életben egészen biztos, hogy nem számolt Istennel, hanem csak a vagyonnal (gyakorlati atheista). Mivel nem számolt Istennel, nincsen helyes értékítélete. Életét a gazdagságra építi, ez pedig lövényreépítés. Jézus a lövényreépítő embert bolond embernek nevezi a hegybeszédben. — Tén pszüchén sou, lekedet, életedet. Itt az élet értelmében veendő. — Apaitousin, követelik, visszakövetelik. A többszám (megemlíjtük, bár mellékes) Mt. 13, 24 kk. alapján talán arra vonatkozik, hogy Isten az angyalok által követeli vissza az életet. A halálról és az ítéletről van itt szó. Isten véget vet a gazdag ember életének és számadásra hívja. Erre a számadásra nem gondolt az oktalan gazdag. — Hétoimasas, elkészítettél! Kincsek, földi gazdagság felhalmozására kell gondolnunk. Jézus a hegybeszédben is elítéli a földi kincsek gyűjtését és felhalmozását. Nem csak a gazdag ember kincsekben való bizakodása, hanem a szegény embernek kincsek után való vágyakozása és meggazdagodni akarása is elítélendő, mivel végeredményben mindkét esetben a hamis biztonságra törekvéssel állunk szemben. Amikor a gazdag meghal, a kincseit elveszti. Azokat nem viheti magával a sírba. Hogy kié lesz a gazdagsága, azt nem tudhatja, de az övé nem marad.

AZ ALAPIGE MAGVA (IRÁNYA). *Egyszer végetér életed. Isten számonkéri. Bolond vagy, ha nem számolsz Vele, és hamis biztonságba ringatod magadat.*

AZ ALAPIGE MAI MONDANIVALOJA. Az alapige túl negatív jellegűnek látszik. Könnyen kísértésbe visz, hogy a mulandóság hangulatát és a hiábavalóság gondolatát szövegezzük meg a beszédben. Ezt a kísértést akkor kerülhetjük el, ha nem hagyjuk figyelmen kívül, hogy Jézus mondta ezeket a szavakat. Az a Jézus, aki nem elveszíteni, hanem megtartani akarja az embert, aki a mulandó világban hűséges megállásra és szolgálatra vezet bennünket Lelkével. Legyen igehirdetésünk *krisztológikus* és akkor nem ébreszt rezignált hangulatot.

Az elmúlt esztendő sok jellel tett bizonyosságot arról, hogy az a világ, amelyben élünk, mennyire elmúló és változó. Mulandó mindenekelőtt az a *biztonság*, amit az anyagi javak által, a jogszokás által, és bizonyos hagyományos szokások továbbadása által adhat a világ. Ez az év a fordulat éve volt az anyagi javakhoz való viszonyunk tekintetében főképpen. Ez az év azonban lehetőség is volt a keresztyén bizonyosságtévére, hogy a mi biztonságunk végső alapja a változó világban Jézus Krisztus. Ezért ne csak azokat a tényeket mutassuk fel, melyek eddigi biztonságunk megingásáról, vagy átalakulásáról tesznek bizonyosságot, hanem beszéljünk arról, hogy Jézus most is él és uralkodik. Hogy mindez az egyházon belül bizonyos tény. Vegyük számba azokat a jeleket az egyházi és gyülekezeti életben, melyek az Ő életét mutatják fel (ébredés, a nyári konferenciák, a külső és belső gyarapodás jelei a gyülekezeti életben belül, stb.).

Jézus arra is figyelmeztet, hogy *felelősen* kell élnünk. Különösen az *időt* kell komolyan venni. Az ó-év estéje arra figyelmeztet, hogy az idő nem végtelen. Nagyon rövid az az idő, amelyben Isten által adott feladatainkat meg kell oldanunk és teljesítenünk kell. Bármikor ránköszönhet az a pillanat, amelyet a példázat északának nevez, amikor már nincs időnk. Akkor már csak számonkérés van. Számonkérjük azt, hogy mit csináltunk addig, amíg volt időnk.

Jézus szeretetből szól keményen hozzánk. Vissza akar tartani attól, hogy valami „bolondságot“ kövessünk el a számunkra engedélyezett idő alatt (Efezus 5, 15!). Ha nem Jézus biztonságunk alapja, idegeink könnyen össze-roppannak. józan eszünket hamar elveszítjük, keresztünk alatt elepedünk. *A hamis biztonságot csak azért akarja elvenni tőlünk, hogy Ő biztosítsa életünket. Ahogy odaadjuk magunkat örömmel és engedelmisséggel a szolgálatra. Azt akarja, hogy illúziók helyett (ez a bolondság), hitben járjunk.*

Budai munkaközösség.

Újév

Szószerki ige: János 14, 13.

Oltári ige: 121, zsoltár 1—8. v.

AZ ALAPIGE MAGYARAZATA: Az alapige Jézus búcsúbeszédéből az a részlet, amikor Jézus a benne bízókknak, a könyörgésben, kérésben hozzáfordulónak biztosítja feleletként a „megeselekvést“. Jó, ha a 13. vers tárgyalásánál az előző 12. verset is figyelembe vesszük, mert ott értjük meg Jézus ígértét.

AZ ALAPIGE MAGVA: Az *Atyához készülő Krisztus ígéri, hogy Istent dicsőítő művét folytatni fogja tanítványai szolgálatában, de azoknak mindent látniuk kell és pedig az Ő nevében.*

AZ ALAPIGE MAI MONDANIVALÓJA: Nekünk éber és élő Krisztusunk van a mennyben. Hatalmas. Ég és föld Ura. (121. zs.) Mindenható, aki általunk cselekszik itt ezen a földön. Ezért nem kell aggodalommal nézni a jövő felé, mert „amit kértek az én nevemben, megcselekszem azt.“ Hol? Az anyaszentegyházban. — Ami az egyházban történik, az Krisztus műve. De ne feledjük el: imádság nélkül nem cselekszik Krisztus semmit. Azért kell imádkozni, hogy ebben az évben jobban felragyogjon az Isten dicsősége.

Kik által működik itt Krisztus? Az Ő tanítványai által, de mindig csak ott és akkor, ahol imádságot talál, ahol kérnek valamit az Ő nevében. A gyülekezeti munkánkban van-e imádság?! A gyülekezeti munka Isten cselekvő felelete a mi meghallgatott imádságunkra.

Egyéni, erőteljes, hívő, buzgó imádságra van szükség: hogy amit kértek, Krisztus megcselekedhesse — az Isten dicsőségére.

Vázlat: Imádkozzát Jézus nevében.

1. Imádkozzát: a) mert élő Urad Ő a mennyben.
b) mert szükséged van rá (most látod, amikor elindulsz egy új esztendő ismeretlen útján).
c) mert imádság nélkül Krisztus nem cselekszik.
2. Imádkozzát: a) mert az Ő nevének hordozója vagy a földön.
b) Egyházzal szóló dolgok.
c) mert erre biztat, kötelez — Krisztus. Igéreted van tehát, hogy amit kérsz Jézus nevében, azt Ő megcselekszi az Atya dicsőségére.
3. Imádkozzát: Mert így dicsőíttetik meg az Atya égen és földön.
Vannak hibák is az imádságunkban, csüggedés, elbizakodottság, felelet nem várás, a hit nélküli imádság.
Imádkozzát — a Jézus nevében, — csak a Jézus nevében!

Pesti munkaközösség.

Illusztrációk

János 3, 22—26: Mikor Husz Jánost az 1415-iki konstanci zsinat halálra ítélte s az elítéltet máglyára hurcolták, a máglya lángjai között így kiáltott fel Husz: „Most csak egy ludat süttök meg (Husz ugyanis a cseh nyelvben ludat jelent), de majd eljön száz év múlva a hattyú, akit nem tudtok megégetni és elnémítani.“ Luther ezeket a szavakat önmagára vonatkoztatva azt mondta: „Husz rólam jövendőt. S Isten akaratával legyen is úgy.“ Amint Husz egy utána jövendő előfutárának tekintette magát, úgy Keresztelő János is azt vallja magáról, hogy ő a Krisztus előtt küldetett.

Amint a nap felkél, eltűnik a hajnalszaggal ragyogása. Krisztus a nap, Keresztelő János a nap jöttét hirdető hajnalszaggal. Krisztusnak a fellépésével és növekedésével neki magától értetődően alább kellett szállnia. A hold a naptól kapja fényét, de a felkelő, égre emelkedő nap tündöklésében elveszíti azt teljesen Krisztus a nap, Keresztelő János a holdsugár, akinek nagysága és dicsősége a Krisztusban megjelent napnak előrevetelt s visszavert fény-sugara csupán. Tőle nyerte egyéniségének dicsfényét, hivatásának jelentőségét. De ez a holdsugár természetszerűleg halványult el „a világ Világosságának“ a fényözöne mellett.

János 1, 1—14: Hosszú hadifogság után hazatért a férj. Távolléte alatt írni sem tudott. Itthon már megholtak hitték. A felesége időközben férjhez is ment újból. Késő éjjel ér be a vonata az állomásra. A sötétben

neki vág az útnak. Hiszen még jól ismeri a járást. A házak ablakaiból egy-egy fény szivárog ki az utcára. Mind nagyobb szorongás vesz erőt rajta, amint közelebb ér a saját házához. Vegyes érzések: öröm is, félelem is. Be tekint a lefüggönyözetlen ablakon. Lámpa ég az asztal közepén; mellette egy idegen férfi. Térdén egy négy éves gyermek: az ő kis fia. Alig féléves mult, amikor itt kellett hagynia. A férfi mellett a felesége; karján egy pólyás babával: hol a kicsire, hol a férfira mosolyog. Valami egyszerre úgy belemarkol a szívébe; gyökeret ver a lába. Csak néz, néz önfeledten kábultan. Aztán összeszedi minden erejét: s megindul a vak éjszakába. Nem tudja, merre, hova: de el innen, el, örökre. Micsoda fájdalom! Az övéi közé jöve és az övéi nem várták, nem fogadták. — Ezt a fájdalmat érezte Jézus, mikor nem volt számára hely a vendégfogadó háznál; mikor Heródes elől Egyiptomba kénytelen menekülni; mikor arra a keserű kijelentésre fakad: Máté 8, 20.

Máté 10, 32—39: Egy amerikai ifjúsági egyesület előtt egy fiatal-ember állt s az arramenők között meghívó röplapokat osztogatott. Néhány suhanc összebeszélte, hogy „megtréfálják“ az ifjút. Az első mikor a tömeg között odaért s az egy lapot akart neki átadni, abban a pillanatban ökölrel olyant ütött a kezefejére, hogy az egészen belesajdult. De az ifjú nyugodt maradt s osztogatta az imaközösségi röplapokat. Jön a másik összeesküvő s kaján vigyorgással egyenesen az arcába csap. De z által em zavartatja magát az ifjú munkájának a végzésében. A harmadik mikor a közelébe ér, mintha a neki nyújtott iratot át akarná venni, hirtelen gáncsot vet s egy erős taszintással a sáros földre löki. De az feláll; úgy-ahogy letisztogatja a kezeit s mintha mi sem történt volna, osztogatja tovább az iratait. Egy úr, aki a tömegből szemtanuja volt mindennek, bemegy az inaterembe. A végén mikor mindenkit felszólítottak, hogyha valami mondanivalója volna, adja elő, így szól az idegen: „En életemben nem halotam még egy prédikációt sem, mely olyan benyomást tett volna rám, mint a ti röpcédulákat osztogató fiatalemberetek; amit egész életemben sem fogok elfeledni“. S elmondta, mit látott, mi történt — A szóval való bizonyágtételnél hatalmasabb a cselekedettel, a gúnynak, rágalomnak, szenvedésnek türelemmel hordozásában és viselésében való bizonyítétel a Krisztus mellett.

János 14, 13: A lützeni síkon (1632. nov. 6.) csatasorban áll a két sereg: Gusztáv Adolf és Wallenstein serege. Az evangélikusok már megtartották szokásos napi istentiszteletüket; elénekelték az „Erős várunkat“ és a „Ne csüggedj el kicsiny sereget“. Készen vannak; várják a támadást. A vezér kiadja a rohamra a parancsot. Egy kiáltás zúg fel az ajkukon: „Jézus“; s úgy törnek az ellenségre. A király elesik; de ők győznek. — Az újesztendő kezdetén Jézus neve fogad bennünket: hogy annak ránk váró harcaiban Ő legyen nekünk is a vezérünk, jelszavunk (162. é.n.) Lehet, hogy e harcok nehezek lesznek, s érnek majd csalódások, talán vereségek is; mint ahogyan elesett Gusztáv Adolf. De Jézus nevében amit kérünk megkapjuk; Jézus nevével nekünk is „győzelmet kell aratnunk“.

János 1, 19—34: Egy indián vigyázatlanságból agyon-ütött egy másik törzsbelit; s ezért halállal kellett bünhődnie. Az elítélt azt mondta: „Nem szándékosan tettem; de kész vagyok meghalni, bár feleségem és négy gyermekem van“. Ezen közben egy öreg indián lép elő és így szól az ítéletet végrehajtani készülő bírákhoz: „Helyette engem végezzetek ki. Ő a fiam. En öreg vagyok; napjaim meg vannak számlálva. De ő még cselekedhetik jót az életben“. S az édesapa magára vállalta fiáért a halált. — Így vette magára Jézus is ártatlanul a világ bűneit s azok következményét. Az enyémet, a tiedet!

† Koren Pál

1876 május 30-án született Pitvaroson. Gyermekek, majd ifjúkorában a nagyon szigorú, tudós apjának s Aszódon Petőfit nevelő, későbbi szarvasi tanárlelkész nagyatyjának hatása alatt állott. Jellemének összetettségét édesanyjának: Jeszenszky Emmának rajongó szeretete magyarázza. Elemi iskoláját Pitvaroson, középiskoláját Szarvason végezte. A lelkészi pályára inkább anyai nagyatyjának, a szintén lelkész Jeszenszky Károlynak indítására lépett. A teológiát Sopronban és Pozsonyban, külföldi tanulmányait pedig Bécsben és Halléban folytatta. Lelkészsé Gyrúráz Ferenc dunántúli püspök szentelte. Szarvason rövid ideig segédlelkész, Aszódon pedig vallástanár. Szomjas lelke korán a természet, történet s főleg társadalomtörténet tudománya felé fordult. Tessedik Sámuel szellemében népe kulturális és gazdasági felemelését szolgálta. A törökbecsei és nagybecskereki egyházközségek hívták meg lelkészülk. Tiszaszentmiklós filiában imaházat és iskolát, Törökbecsen pedig templomot épített. Nagybecskereki paróchiájáról bekövetkezett kényszerű menekülésével pályájában fájdalmas és többé már jóvá nem hozható törés állott be. — 1921-ben tábori lelkész lett. Békéscsabán, Debrecenben, Budapesten, Pécsen, Szegeden teljesített szolgálatot. Közben a Ludovika Akadémia tanára is volt. 1931-ben mint tábori esperes ment nyugalomba. De továbbra is a munka embere maradt. Hangyaszorgalommal folytatta kézzel írott, vastkos köteteket kitevő, gazdag forrásanyagot tartalmazó munkáinak rendszeresítését és bővítését.

Nagy tudású ember s tudásánál csak közismert szerénysége volt nagyobb. Meleg szívvel mindenki papja. De éppannyira kivételes értelemben a családjáé tudott lenni. Mint három nyelven szolgáló lelkész, nagy lelkipásztori szeretettel hajl a más nemzetiségű híveihez s megértő szívével csak képmutatás nélküli magyarsága volt erősebb. Utolsó éveit hitvesével, az egyetértő szeretettel hajl a más nemzetiségű híveihez s megértő szívével csak mekei körében töltötte.

Ez év október 13-án csendesesen halt meg. Október 15-én a balassagyarmati egyházközség a templomából nagy részvéttel kísérte ki a temetőbe.

Rónay Zoltán.

KŐSZEGI MUNKAKÖZÖSSÉG tagjai: Fliegenschnee Frigyes, Baráth Pál, Kiss István. A kéziratot összeállította: Medvegy Antal.

A SOMOGYI MUNKAKÖZÖSSÉG tagjai: Horváth Lajos, Szomjas Károly, Lágler Béla, Fónyad Pál, Lakatos György, Zámolyi Gyula, Tihanyi János, Szekeres Elemér, Teke Zsigmond. A munkaközösséget vezette: Molnár Lajos, a kéziratot összeállította: Dubovay Géza.

PÉCSI MUNKAKÖZÖSSÉG: Geyer Zoltán, Káldy Zoltán, Szabó Gyula lelkészek, Cserháti Sándor, Koltai Ernő presbiterek. Vezette és a kéziratot összeállította: dr. Nagy Gyula.

SZOMBATHELYI MUNKAKÖZÖSSÉG több akadály miatt nem tudott egybegyűlni, a kéziratot Sikos Lajos készítette.

BÉKÉSCSABAI MUNKAKÖZÖSSÉG: Egyed Róbertné, Dedinszky Gyula, Kincses Gusztáv, Kiss György, Rohály Mihály, Sáfár Lajos, dr. Szandai János, Sztik Gusztáv. A munkaközösséget vezette: Mekis Adám, a kéziratot összeállította: Jeszenszky Tibor.

BUDAI MUNKAKÖZÖSSÉG: Danhauser László, Kádár Gyula, Rezessy Zoltán, Roszik Mihály. Vezette: Benczur László; a kéziratot összeállította: Gáncs Aladár.

PESTI MUNKAKÖZÖSSÉG: Zulauf Henrik, Scholz László, Dr. Keken András, Plachy Lajos. A megbeszélést Scholz László lelkész vezette. A megbeszélésen jelen voltak: Zulauf Henrik, Dr. Keken András, Dr. Halász K. és Plachy Lajos lelkész. A kéziratot összeállította: Plachy Lajos.

Bibliai kurzus férfiaknak

Gyülekezeteink férfitagjaival nem könnyű bibliai tanulmányt végezni. A bibliórát kevesen látogatják. Ritka az, aki egész éven át rászánja és leköti magát a hétköznapi összejövetelekre. Inkább szeretik a nagyobb időközönként, mondjuk havonta tartott előadásokat megbeszéléssel, rendszerint aktuális témákról. Ezek azonban nem viszik őket közelebb a Bibliához.

Új módot próbáltam meg Szeptember közepétől november közepéig 8 egymásután következő szombatra bibliai kurzust hirdetem férfiaknak. Hétfő hétre litografált lapokon előre megkapták a következő heti szakaszhoz a legszükségesebb magyarázatokat és kérdéseket, úgy, amint azt alább közrebocsátom. Hétről hétre összegyülekezve, kezünkben a Bibliával, másfélórán át közösen beszéltek meg a sorra következő szakaszt s adtunk feleletet a feltett kérdésekre.

Írásbeli részét tekintve ilyesfélélt próbáltam meg már tíz évvel ezelőtt az Ijjú Években diákoknak bibliai foglalkoztatására. Jeremiás könyvét és az Apostolok Cselekedeteit magyaráztam végig szakaszonként s tettem fel a végén néhány kérdést. Írásban küldték meg rá a feleletet. A cél az volt, hogy odahaza a k i t í v m u n k á t végezzen a diák Bibliája fölé hajolva.

Ez év tavaszán ismerkedtem meg Bossy-ben, az Ökuménikus Intézetben Suzanne de Diétrich-vel és friss könyvével (Die Wiederentdeckung der Bibel, Gotthelf-Verlang, 1948.), mely nagyszerű módszertani útmutatásokat ad bibliatanulmányozó körök létesítésére és vezetésére nézve. Ez adott indítást arra, hogy az általa tanácsolt „Lese- und Frageplan“ magyar mintájaként megszülessen bennem a „magyarázatokat és kérdéseket“ tartalmazó litografált lap-sorozat.

Próbálkozásom sikerült. Megnyerte a férfiak tetszését. Azt mondták: így még eddig sohasem értettük meg a Bibliát. Többen hangos imádkozásra indultak. Folytatását kívánták. Az órákon 20-an fordultak meg. Átlagosan 12-en voltunk. Ezek között is csak 3—4 akadt, aki ismerősebb, jártasabb volt a Bibliai könyveiben. A többi egyszerű kezdő. Otthoni segédeszközök nem voltak. A kérdéseket tehát úgy kellett feltennem, hogy néhány megadott bibliai hely kikeresésével meg lehessen rájuk felelni. Arra nem lehetett gondolni, hogy távolabbi összefüggéseket találjanak meg. Így is szorgos biblia-forgatásra voltak utalva. És ez a fő! Más az, amikor az ember a lelkész szájából hall valamit bibliórán és más az, ha maga talál rá — még ha segítséggel is — a saját Bibliájában!

A legtöbb munkát természetesen nekem adta a kurzus. A magyarázatok és kérdések megírása előtt alapos exegetálásra volt szükségem. Az óra vezetése is állandó figyelmet követel. A helytelen feleletet ki kell igazítani. A jó feleletre sokszor rá kell vezetni. Ha valaki az itt közölt feldolgozást maga is sokszorosítja és férfiak közt (vagy asszonyok, ifjúság közt) használni fogja, nem mentesülhet a saját maga által elvégzendő exegetikai munka alól! A vezetőnek részletekbe menően tisztában kell lenni mindennel. Hogy feldolgozásomat mégis használhatóbbá tegyem, a magyarázatok és kérdések alatt közlöm röviden a feleleteket is. Természetesen a résztvevők csak a magyarázatokat és kérdéseket kapják meg írásban.

Tudatában vagyok első próbálkozásom kezdetlegességének. De jövőjét látom. Hamarosan további kurzusokra készülök a gyülekezetben. Igazi sikere

akkor lesz, ha minden lelkész maga fogja tudni csinálni a maga csoportjainak, a helyi szempontok figyelembe vételével. Talán egyszer megérjük még a magasiskoláját is!

* * *

Máté 16, 13—20, 28. feldolgozása

Első óra.

Magyarázatok és kérdések Máté 16, 13—28. verseihez.

Bevezetőképen. Máté 16, 13—20, 28 összefüggő nagy szakasz Jézus történetében. Jézus működése esüéspontján búcsút mond Galileának és kezdi felkészíteni tanítványait Jeruzsálemben bekövetkezendő szenvedéseire. A Passió előcsarnokában vagyunk.

Első részünk, Mt. 16, 13—28 világosan tagolódik 3 kisebb szakaszra: 1. Péter vallástétele Cézárea Filippinél és Jézus felelete (13—20 vers). 2. Jézus először jelenti szenvedéseit (21—23 v.). 3. A tanítványoknak követniök kell Jézust a szenvedésben (24—28 v.)

* * *

13. vershez. Cézárea Filippi a Szentföld északi részén keresendő. Fülöp negyedes fejedelem alapította Tiberius császár tiszteletére. — Jézus magát az Emberfiának nevezi. Ebben a névben benne van isteni méltósága (Dán. 7, 13.), az, hogy Ő a világ bírása, de egyúttal az is, hogy az emberi élet alacsonyosságában jelenik meg. — Jézus kezdi a párbeszédet. Ő akar valamit.

14. v. *Kérdés: Mi a közös vonás Keresztelő János, Illés és Jeremiás alakján?* (1.) Olvasd: Máté 14, 2; 17, 10; Luk. 9, 19 verseit.

16. v. V. ö. Márk 8, 29; Krisztus (Messiás); Luk. 9, 20; Isten ama Krisztusa. Tehát Isten eszelekszik Jézusban. Jézus mindenestül isteni eredetű, felülről való. *Kérdés: Van-e lényeges különbség az emberek vételezése és Péter vallomása között? Fontos-e ma ez a különbségtevés számunkra?* (2.)

17. v. Test és vér anyyi, mint az ember. Mégpedig az ember a maga Istentől elszakadt állapotában; a mulandó ember.

18. v. Péter (petra, kő) annyit jelent, mint sziklaember. — *Kérdés: Mihez hasonlíttatik itt az anyaszentegyház?* (3.) Olv. Eféz. 2, 20; Jelenések 21, 14. — Pokol itt egyenlő a halottak birodalmával, melyet régen városnak képzeltek el. Olv. Ésaías 38, 10; Jób 38, 17; Zsolt. 9, 14. Hogy az egyházon a halál kapui sem vesznek diadalmat, úgy értendő: a Messiás követőit meg fogják ugyan ölni, de felátadnak. Ezért legyőzhetetlen az egyház.

19. v. A kulcs birtoklása a hatalom birtoklását jelzi. V. ö. Ésaías 22, 21—22. — *Kérdés: Hogyan bántak az írástudók és farizeusok a mennyek országának kulcsával?* (4.) Olv. Mt. 23, 13; Luk. 11, 52. — Jézus Pétert az ő igéjének hatalmával küldi ki. Az ige tudománya a mennyek országának kulcsa.

20. v. Azért a tilalom, mert előbb még be kell következnie Jézus szenvedéseinek. Az időelőtti közlést félreértették.

21. v. *Kérdés: Hányszor jelenti Jézus szenvedéseit? (5.)* Olv. Mt. 17, 22—23; 20, 17—19. — Harmad napon annyi mint: rövid időn belül. Hős. 6, 1—2.

22. v. A zsidóság a Messiás dicsőségét várta, nem pedig szenvedését és halálát. Péter jót akar, de felettlőbb emberi.

23. v. Bántásomra vagy annyi mint: botránkozásomra, kíséretsemre vagy nekem. *Kérdés: Mi kísértés volt Jézus számára Péter viselkedésében? (6.)* Olv. Mt. 4, 1—11; 27, 39—43.

24. v. A keresztthalálra ítélt lázadónak magának kellett vinni keresztje fáját a kivégzés helyére. A tanítvány útja a mártíromságé. *Kérdés: Mit szól ez az íge a mi kereszt-íszonyunkhoz? (7.)*

26. v. Lelkében kárt vall, érthetőbben így fordítható: életével fizet érte. Lélek itt egyenlő az étellel. — Nem a siker, hanem az engedelmesség!

27—28. v. Az első kereszttyénség hamarosan várta Krisztus Urunk ítéletre való visszajövetelét. — *Kérdés: Ígér-e Jézus a szenvedő egyháznak más megoldást, mint az utolsó ítéletet? (8.)*

* * *

Feleletek a kérdésekre:

1. Halálból való feltámadásukat és visszatérüket várták. 2. Természetesen van. Péter vallomása áttöri az emberi kategóriát. A próféták is emberek voltak, időnkint kapták a Lelket, a kinyilatkoztatást. Krisztus maga az Isten kinyilatkoztatása. Ma is át kell törnünk a Jézus Krisztusról való temérdek emberi felfogáson! 3. Egy épülethez (leginkább talán templomhoz), melynek első kövei az apostolok. Az apostoloknak történetileg páratlan helyük van az egyházban. 4. A tudomány kulcsát rosszul forgatták. Törvénymagyarázatukkal a népet meggátolták abban, hogy bejussanak Isten országába, maguk pedig nem akartak bemenni. 5. Háromszor. Egyre világosabban. 6. Az a kísértés, hogy vegye kezébe a sorsát és ne szenvedje el Isten akaratát. 7. Megszégyeníti. Mi nem vállaljuk a Krisztusért való üldöztetést. Megalkuszunk hitünk árán! 8. Nem ígér. A Krisztusért való keresztet ne vállaljuk azzal a litkos reménységgel, hogy úgysis hamarosan levéttetik a vállunkról, még ebben az életben.

Második óra.

Magyarázatok és kérdések Máté 17, 1—13. verseihez.

Olvasd el a párhuzamos evangéliumi elbeszéléseket: Márk 9, 2—13 és Lukács 9, 28—36.

Vedd számba első olvasás után a történet alakjait: hányan és kik szerepelnek benne?

1. v. Hat nap múlva, — t. i. a Cézarea Filippinél lejátszódott eseménytől számítva. — *Kérdés: Hol veszi még maga mellé Jézus éppen ezt a három tanítványát? És mi a közös ezekben a jelenetekben? (1.)* Olv. Luk. 8, 51; Máté 26, 37.

2. v. Jézus „elváltozása“ nem pusztán lelki változás, hanem külső testi mi voltát is átalakító változás. Szoktuk „színeváltozásának“ is nevezni. Feltámadásának és megdicsőülésének előjátéka volt ez. „Az

Istentől tisztességet és dicsőséget nyert“ ,a tanítványok az ő „nagyságának“ voltak tanúi — mint II. Pét. 1, 16—18 verseiben olvassuk.

3. v. Mózes és Illés az Ótestamentum két legnagyobb alakja: a Törvény és a Prófécia képviselői. *Kérdés: Mi a legfeltűnőbb hasonlóság Mózes és Illés történetében?* (2.) Olv. V. Móz. 34, 5—7; II. Kir. 2, 11. — Mózeset is, Illést is visszavárták még a messiási végső idő bekövetkezése előtt; ők lesznek a végidő előfutárai. — *Kérdés: Miről beszéltek Mózes és Illés Jézussal?* (3.) Olv. Luk. 9, 31.

4. v. „Uram, jó nekünk itt lennünk“ helyett ez a jó fordítás: „Uram, jó, hogy itt vagyunk“, vagyis kéznél vagyunk, segítségre lehetünk.

5. v. *Kérdés: Mi szerepe van a felhőnek az Ó- és Újtestamentumban?* (4.) Olv. pl. II. Móz. 16, 10; 24, 18; 40, 34—38; Dán. 7, 13; Ap. Csel. 1, 9. verseit. De más helyütt is kutathatunk utána.

7. v. *Kérdés: Miért rémülnek meg a tanítványok?* (5.) Olv. Luk 5, 8—9; Jelenések 1, 17; Máté 28, 3—4.

10—13. v. Malakiás próféta könyvének utolsó két versében (4, 5—6), melyek egyúttal az Ótestamentum utolsó versei is, azt ígéri Isten, hogy a Messiás útegyengetőjéül elküldi majd újra Illést. Jézus azt állította, hogy ez a jövődőlés beteljesedett Keresztelő János eljövételében. V. ö. Mt. 11, 24; 21, 23—27. — Keresztelő János fejtétele, Mt. 14, 10; előrevetíti árnyékát annak is, hogy milyen vég vár a Messiasra.

* * *

Az egész történetre vonatkozó kérdések:

Miért kapcsolódik a megdicsőülés története éppen a szenvedés első bejelentéséhez? (6.)

Mit jelentett a megdicsőülés magának Jézusnak? És mit jelentett a tanítványoknak? (7.)

Mi üzenetet rejt számunkra az, hogy Mózes és Illés eltűntek és a tanítványok nem láttak senki mást, csak Jézust egyedül? (8.)

Hogyan tekintünk mi keresztyének az Ótestamentumra? (9.)

* * *

Feleletek a kérdésekre:

1. Még két helyen: Jairus házában és a Gecsemánékertben. Mindhárom jelenetben közös, hogy Jézus a halállal áll szemben és vele vív meg diadalmasan. 2. Mindkettő titokzatos módon tűnik el a földi életből. 3. Jézus bekövetkezendő haláláról. 4. Isten dicsőséges jelenlétét takarja. 5. Isten szentséges jelenléte az ember számára elviselhetetlen. Még az ő kegyelmes megjelenése is bűneinket juttatja eszünkbe. Az élő Isten előtt leesünk, mint a holtak. 6. Hogy lássuk a Jézus szenvedésének végét, dicsőségét. 7. Jézust bátorította a halála való bemenetelre. A tanítványokat is vigasztalta, erősítette. 8. Krisztus Urunk páratlanságát, a keresztyénység kizárólagosságát kell üzenetül kihallanunk belőle. Világnézeteknek, vallásoknak, magának az Ótestamentomnak is el kell tűnni Jézus mögött. Csak Jézus! 9. Az Ótestamentom a Krisztusra mutat. Krisztus a betöltője. Csak Krisztusban mond nekünk valamit.

Harmadik óra.

Magyarázatok és kérdések Máté 17, 14—27. verseihez.

1. *Egy beteg fiú meggyógyítása, 14—21. v.* Olvasd a párhuzamos helyeket: Márk 9, 14—29; Luk. 9, 37—43. Mindhárom evangéliumban a megdicsőülés története után következik. Dicsőség hegyéről az emberi nyomorúságba!

15. v. A fiú betegsége valószínűleg epilepszia volt. A régi orvosi tudomány ezt a hold ártó befolyására vitte vissza. V. ö. Zsolt. 121, 6. Egyúttal ördöngös, démonoktól előidézett betegségeknek számított.

17. v. „Hitetlen és elfajult nemzetség“ — emlékeztet Mózes énekére, V. Móz. 32, 5, és 20. v. — *Kérdés: Miért fáj Jézusnak a tanítványok tehetetlensége?* (1.) Olv. Mt. 10, 1. V. ö. Mk. 16, 17—18.

20. v. A mustármag a kicsinységet jelenti. V. ö. Mt. 13, 31—32. A hegymozdításról szóló szavak szállóige-szerűek. Valamely lehetetlennek látszó dolog végbevitelét, megvalósítását fejezi ki. — A hit nem önbizalom, hanem a Mindenhatóra tekintő bizodalom. Ezért semmi sem lehetetlen a hitnek.

Kérdés: Milyen erőt tulajdonítunk mi ma a hitnek? (2.)

2. *Jézus másodszor jelenti szenvedéseit, 22—23. v.*

22. v. Jézus északról jövet még egyszer visszatér Galileába, hogy onnan majd véglegesen Judeának, Jeruzsálemnek vegye útját. Mt. 19, 1.

Kérdés: Mi különbség van az első és második szenvedés-jelentés közt? (3.)

3. *A templomadó, 24—27. v.*

24. v. A két drakma fejadó volt. Fizette minden 20 éven felüli zsidó férfiú, mégpedig évente egyszer március táján. Ilyenkor a pénzváltók felállították asztalaikat szerte az országban, mert lakóhely szerint szedték be ezt az adót. A templomi istentiszteletek ellátására, az áldozatok fedezésére szolgált. Kiki „életének váltságára“, „lelkének engesztelésére“ fizette: II. Móz. 30, 11—16; II. Kir. 12, 4; II. Krón. 24, 5—6.

25. v. A királyok és családtagjaik adómentesek voltak. Jézus mint a messiási király tanítványaival együtt szabadnak tudja magát a zsidó kultusztól és a templomadó kötelezettségétől. V. ö. Mt. 12, 6.

27. v. Jézus mégis lemond szabadságáról és kötelezi magát az adóra, hogy meg ne botránkoztassa a zsidókat. Ha nem fizetne, ezt teljesen hitelenségre, istentelenségre magyaráznák. — A pénzt Isten gondviselése teremti elé a szegény Jézusnak. — Egy státer éppen 4 drakmát ért. — A templomadót a keresztyének valószínűleg fizették is a jeruzsálemi templom pusztulásáig, Kr. u. 70-ig.

Kérdések:

Hol tegyünk többet, mint amire kötelezve vagyunk? (4.)

Milyen elemi jogáról mondott le önként Pál apostol? (5.) V. ö. I. Kor. 9, 12 és 18—19 verseivel; továbbá II. Kor. 11, 7; I. Thess. 2, 9; II. Thess. 3, 7—9.

Hogyan állunk az egyházi adó kérdésével? (6.)

Feleletek a kérdésekre:

1. Mert már hatalmat adott nekik a tisztátalan lelkeken. Közvetlen szenvedése előtt áll, nemsókára tanítványait magukra hagyja és azok még mindig ily tehetetlenek? 2. Keveset. Nem merünk hitünk alapján szembeszállni a betegséggel, mindennapi bajokkal. Nem győzelmes erő a keresztyénség a világban. 3. A második hangsúlyozza, hogy emberek kezébe adatik. Emberek fogják megölni a világ Bíróját! 4. Mindenütt. Pl. hivatásunkban, munkahelyünkön, rokonaink, szomszédaink körében, az állampolgári kötelességek terén. 5. Lemondott arról, hogy a gyülekezetek őt eltartsák. Saját kezemunkájával kereszte kenyerét, hogy ingyen hirdethesse az evangéliumot. 6. (Itt az egyház, a gyülekezet mai háztartási gondjait beszéljük meg. A hívő ember anyagilag is felelősséggel tartozik az egyház, a templom iránt!)

Negyedik óra.

Magyarázatok és kérdések Máté 18, 1—14. verseihez.

Máté 18-ik fejezete a gyülekezet tagjainak egymáshoz való viszonyát szabályozó jézusi mondatokat fűz egybe. A tanítványok azok a „kicsinyek“, „gyermekek“, t. i. a mennyei Atya gyermekei a Jézus Krisztus által, kikről ismételtlen említést tesz. Az Atya gyermekei egymás között testvérek. A gyülekezet rendje, fegyelme olyan, mint egy nagy család házirendje.

1. v. A tanítványok versengése, nagyravágyása többször előfordul az evangéliumokban. Olvasd a megjelölt párhuzamos helyeken kívül Mt. 20, 20—28, Márk 10, 35—45. — A mennyek országán itt elsősorban a gyülekezetet, az egyházat, a tanítványok közösségét kell érteni. V. ö. Mt. 16, 18—19 verseivel, hol először az anyaszentegyház említetik, nyomban rá pedig a mennyek országának kulcsai. A kettő nyilván szorosan összetartozik.

2—4. v. A gyermek az ő kicsinységével, esekélységével állíttatik oda példaképül. A gyermek valósággal tudja, milyen kicsiny a felnőttek körében. „Megalázni magunkat“ a gyermekhez hasonlóan tehát azt jelenti, hogy tudjuk, milyen esekélyek vagyunk az Isten előtt. Olv. az ú. n. gyermekevangéliumot: Mt. 19, 13—15; Mk. 10, 13—16; Luk. 18, 15—17. — *Kérdés: Miből kell megtérnünk, hogy olyanok legyünk, mint a gyermekek? (1.)*

5. v. *Kérdés: Mi a kötelességünk az elhagyott, árva gyermekekkel? (2.)*

6—7. v. A „kicsinyek“ itt nyilván már nemesak gyermekeket jelent, de jelenti Jézus felnőtt tanítványait is. Azokat, „akik ő benne hisznek.“ — *Kérdés: Miért nevezhetők Jézus tanítványai „kicsinyeknek?“ (3.)* V. ö. I. Kor. 1, 26—28. — „Megbotránkoztatni“ annyit jelent, mint törbe ejteni, megrontani, bukásba vinni, Istentől, hittől eltántorítani. — *Kérdés: Miért „szükséges“, hogy bot-*

ránközások essenek? (4.) Olv. Mt. 13, 37—43; 26, 24; I. Kor. 11, 19; Luk. 17, 1. — *Kérdés: Miféle botránkoztatások vannak ma a gyülekezetben?* (5.)

8—9. v. Ezek a szavak nem szöszerint értendők, nem testesonkítást kíván itt Jézus, hiszen a csonka testben is lehet gonosz szív. Csak a kíméletlen, kérlelhetetlen szigorúságot követeli. V. ö. Mt. 5, 29—30. — *Kérdés: Hogyan állunk az örök kárhozat kérdésében?* (6.)

10. v. A „kicsinyek“ itt ismét a tanítványok. (Tehát nem arról van szó, hogy a gyermeknek külön angyala van!) Isten az ő angyalai által gondot visel a legszegényebb, legalacsonyabb állapotban lévő tanítványról is. Ezért nem szabad a gyülekezetben ezeket megvetnünk.

12—14. v. Az elveszett juh példázata Luk. 15, 4—7 verseiben is meg van írva, csak hogy ott más összefüggésben, más célzattal. *Kérdés: Mi különbség van Máté és Lukács evangélisták elbeszélésének célzata között?* (7.)

További kérdések: Száz juh közül hány tévelyeg ma? Milyen misszió vár e tekintetben reánk? (8.)

* * *

Feleletek a kérdésekre:

1. A gögből. Abból a hiú álomból, mintha mi az Isten előtt is volnánk valami! 2. Befogadni őket a házukba. (Beszéljünk itt az egyház árvaházairól.) 3. Mert megvetettek a világban. 4. Mert a világ végéig működik a gonosz. Sőt aho! Jézus megjelenik, ott a démonikus hatalmak mindíg újabb erőfeszítéseket tesznek. 5. (Itt a résztvevők elmondják tapasztalataikat, kritikáikat. Példánakokáért: előlülés, személyválogatás, rendtelenség az Úrvacsoránál stb. Bátorítsuk őket: mondják el, ami a szívükön van!) 6. Az átlag keresztyének egyáltalában nem veszik komolyan vagy elhessegetik maguktól a gondolatát. (Egy-egy résztvevőnek személy szerint is neki-szögezhetjük a kérdést.) 7. Lukács Isten örömét festi meg minden egyes megtérő bűnösön. Máté Isten cselekvésének követésére akar buzdítani, hogy a gyülekezetben mindenkit megnyerjünk, senkit el ne veszítsünk. 8. Rossz a százalékarány. Nem egy százalék, tévelyeg. Sőt néhol 99. Minden hívó gyülekezeti tagnak pappá kell lennie a gyülekezetben!

Ötödik óra.

Magyarázatok és kérdések Máté 18, 15—35. verseihez.

1. Vétkező testvérek fegyelmezése, 15—18. v.

15. v. A gyülekezet tagjai sem büntetlenek. Jak. 3, 2: „Mindnyájan sokképen vétkezünk.“ De a gyülekezet tagjai testvéri közönségben élnek, ezért egymásért felelősek. A megbotlót, bűnbe esőt igyekeznek útba igazítani (v. ö. Gal. 6, 1), megmenteni, visszanyerni. *Kérdés: Miért nem hallgathatunk a testvér bűnéről?* (1.) Olv. III. Móz. 19, 17. — *Kérdés: Mi értelme van a négyszemközti intése- nek?* (2.)

16. v. Az apostoli keresztyénség átvette azt az ótestámentomi jogszokást, hogy csak két vagy három tanu vallomása alapján volt

szabad ítélni. Olv. V. Móz. 17, 6; 19, 15; II. Kor. 13, 1; I. Tim. 5, 19.

17. v. A végső döntést nem egyesek hozzák, hanem maga a gyülekezet, az egybeseregülő testvéri közösség. (Persze nem gondolhatunk mai egyházközségi bíróságra!) — „Pogány és vámszedő“ — vagyis hitetlen, hitelenségbe visszasüllyedt, „kívülálló“, kit majd az Isten ítél meg (I. Kor. 5, 13.)

18. v. A kulesok hatalma, mely Mt. 16, 19 szerint Péternek adatott, itten valamennyi tanítványnak, sőt az egész gyülekezetnek adatik. V. ö. Ján. 20, 23.

Kérdés: Folyik-e ma egyházunkban Krisztus rendelése szerint való feddés, fegyelmezés? (3.)

2. *Testvérek imádsága, 19—20. v.*

19. v. Jézus az egyetértő testvérek közös imádságának korlátlan meghallgattatást ígér. — *Kérdés: Miben áll a közös imádság ereje? (4.)*

20. v. „Az én nevemben“ annyi mint: Jézusra tekintve, Ő rá gondolva. — *Kérdés: A magános imádságnak nincsen ígérete? (5.)*
V. ö. Mt. 6, 6.

3. *Megbocsátás testvérek között, 21—35. v.*

22. v. „Hetvenhétyszer is“ annyi, mint végtelen sokszor. A megbocsátásnak nincsen határa.

23. v. A király „szolgái“ nyilván magasrangú tisztviselői.

24. v. 10.000 talentum kb. 60 millió aranypengőt ér. Óriási összeg.

25. v. V. ö. II. Móz. 22, 3: Ha a tolvaj nem tud fizetni, akkor adassék el tolvajságáért. Így legalább részben megtérül a kár.

26. v. A szorongatott helyzetben lévő mindent ígér, olyat is, amit képtelen teljesíteni.

28. v. 100 dénár kb. 100 aranypengőt ér. A 10.000 talentomnak csak 600.000-ed része. Ahhoz képest tehát jelentéktelen, csekély összeg.

Kérdések:

Miért nevezhető a véték adósságnak? (6.)

Csakugyan nincs-e a megbocsátásnak határa? (7.)

Feltétele-e Isten megbocsátásának a mi megbocsátásunk? (8.)

V. ö. Mt. 6, 14—15.

Feleletek a kérdésekre:

1. Mert különben bűnpártolókká lennénk. 2. Megelőzzük vele elmérgesedését, botránnyá dagadását. Tapintatos, szeretettel teljes, egyben bátor és őszinte eljárás. 3. Csaknem megszűnt. (Az egyházfegyelem problémájáról itt lehet szólni. De ne abban a szűk értelemben szóljunk róla, hogy pl. reverzális esetén eltiltunk valakit az Urvacsorától, hanem abban a tág gyülekezeti értelemben, hogy testvér a testvérnek szolgáljon az ige feddésével. 4. Hangos imádság. Egyesít a testvéri közösségben. Tanulunk olyan dol-

gokért imádkozni, amelyekre magunktól nem indítottunk stb. (Szóbahozandó az ú. n. imaórák kérdése!) 5. Természetesen van és nem is kisebb. A csön-deskamrabeli és az együttes testvéri imádságnak egyensúlyban kell lenni keresztyén életünkben. 6. Mert mindent Istentől kaptunk, mindenünkkel neki kellene szolgálnunk. Amit mulasztunk, azzal neki tartozunk. 7. Emberileg képtelen dolog. Jézus szerint azonban nincsen határa, nem szabad, hogy határa legyen. (Ellenség szeretete.) 8. A Hegyi Beszédben úgy látszik, mintha Isten bocsánata a mi megbocsátásunkhoz igazodnék. Az adós szolgáló példázatában azonban világos, hogy Isten elébb engedi el a mi tartozásunkat. Bocsánatát viszont eljátszhatjuk azzal, ha mi nem bocsátunk meg embertársainknak.

Hatodik óra.

Magyarázatok és kérdések Máté 19, 1—15. verseihez.

1. A házassági elválás, 1—12. v.

1—2. v. Ez a Jordánon túli tartomány Perea volt. Azon keresztül megy Jézus Jeruzsálem felé. Most, már nemcsak tanítványi körével van együtt, de sokaság követi őt.

3. v. A farizeusok azidőtájt sokat vitatkoztak afelől, hogy mi okból szabad elbocsátani a férfinak az ő feleségét. A szigorúbb irány csak szégyenletes dolog esetében engedte meg a válólevél kiadását; a lazább erkölcsű irány csekély okot is elegendőnek talált arra. V. ö. V. Móz. 24, 1. A Jézust kísértő farizeusok nyilván nem a szigorúak közé tartoztak. De mindkét irány egyezett abban, hogy a házasság bizonyos körülmények között felbontható.

4—6. v. Jézus a teremtő Isten akaratára mutat rá. E szerint a házastársak Isten előtt egy testként, egy emberként állanak. Isten őket egybeszerkesztette, helyesebben egy igába kötötte. A házasság tehát felbonthatatlan!

Kérdés: Mennyire érvényesül Jézus felfogása ma az egyházban? (1.)

7—8. v. Mózes engedménye nem szüntethette meg a teremtő Istennek kezdettől fogva való akaratát. Tulajdonképpen inkább azt célozhatta, hogy senki könnyelműen feleségét el ne bocsássa. Az elbocsátólevéllel való visszaélést Malakiás próféta szája által Isten így ostromozza: „Gyűlölöm az elbocsátást.“ (Mal. 2, 16.)

9. v. Itt sem azt akarja mondani Jézus, hogy a parázناسág miatt felbomlott házasság Isten előtt is jogos válásnak számítódik, hanem csak azt állapítja meg, hogy a házasság egyik vagy másik fél bűne miatt ténylegesen felbomlott. A bűn azonban semmiképpen sem szentesítheti a bűn következményét.

Kérdések: Mit szólnak az elváltak esketéséhez? (2.) — Lehet-e bűnbocsánat nélkül házasságban élni? (3.)

12. v. A harmadik fajta férfiatlanítás nem szó szerint értendő. Azt akarja mondani Jézus: vannak olyanok, akik önkéntesen lemondanak a házaseletről, hogy így mindenestül az Isten országának szol-

gálatában állhassanak. Ez persze csak kegyelemből lehetséges. Lásd Pál apostol példáján. Olvasd az első Korinthusi levél 7. fejezetét. Figyeld I. Kor. 7, 32. versét.

Kérdés: Nincs-e igaza a római katolikus egyháznak, midőn papjait nőtlenségre kötelezi? (4.)

2. Jézus megáldja a gyermekeket, 13—15. v.

13. v. Kis gyermekek megáldása szokás volt. A zsidó atya minden szombat este megáldotta kicsinyeit. Neves tanítómesterekhez szívesen vitték e célból a gyermekeket. — A tanítványok viselkedésének magyarázata: fontosabb dolga is van a Mesternek, mint gyermekekkel bibelődni!

14. v. V. ö. Máté 5, 3. versével.

15. v. A kézrátevés azt jelentette, hogy valaki a benne lévő erőt átadja, a benne lévő lelket ráárasztja a másokra is. Pl. IV. Móz. 27, 18; Csel. 6, 6; 8, 17; 13, 3; 19, 6; II. Tim. 1, 6.

Kérdés: Igazolja-e ez a történet a gyermekkeresztiséget? (5.)

* * *

Feleletek a kérdésekre:

1. Sajnos nem érvényesül. Az egyház elvilágiasodásának egyik jele éppen a házasság kérdésében való lagymatag magatartása. 2. Évek óta egyre világosabban látjuk, hogy egyházunknak nem volna szabad minden további nélkül elváltakat megesketni. Egyházi törvényszékek útján vagy más módon, de szigorítani kellene rendünkön. 3. A házasságban megmutakozó gyarlóságok, bűnök megoldása nem az elválás, hanem a bűnbocsánat. A házaselek állandóan rászorulnak Isten és egymás bocsánatára. 4. Nincs igaza. Csak azok maradjanak házasság nélkül, akik Istentől megkapják azt a kegyelmi ajándékot, hogy anélkül is tisztán tudnak élni. A róm. kat. papnőtlenség a történelem folyamán más érdekből jött létre. Elsősorban a pápaság hatalmi érdeke kívánta meg. 5. Szó szerint nem igazolja, mert itt nem gyermekek megkereszteléséről esik szó. De tartalmilag igazolja. Isten kegyelme és szeretete megelőzi a hitet, az érettséget, az emberi magatartást.

Hetedik óra.

Magyarázatok és kérdések Máté 19, 16—30. verseihez.

A házasság és a gyermekek után harmadiknak a vagyoni kérdését tárgyalja fejezetünk, mégpedig egy ifjú példáján.

16—17. v. Jézus azért utasítja vissza a „jó mester“ megszólítást, mert nem fogad el hizelgést. — Jézus a törvényre, a parancsokra mutat rá. Ez az egyedül jó Isten jó és tökéletes akarata. (V. ö. Luk. 10, 25—8.) Nem a parancsolatokon kívül vagy felül, hanem bennök kell keresni a jót. V. ö. Eféz. 2, 10. *Kérdés: Mi kapcsolat van a parancsolatok és az örökélet közt? (1.)* Olvasd III. Móz. 18, 5; Róm. 10, 5; Gal. 3, 12.

18—19. v. Jézus nagyjából a második törvénytábla parancsolatait sorolja fel s foglalja össze a felebaráti szeretetben.

20. v. Az ifjú őszinte meggyőződésből beszél, de maga cáfolja meg állítását, midőn elárulja boldogtalanságát, hiányérzetét.

21. v. Jézus rámutat a fogyatkozására — (Márknál: Egy fogyatkozás van) —: az első parancsolatot nem képes megtartani a Mammon szeretete miatt. Olv. Mt. 6, 24; I. Ján. 5, 21. — *Kérdés: A szerzetesek szegénységi fogadalma igazolható-e a gazdag ifjúnak adott tanáccsal? (2.) — Más kérdés: Elegendő-e egy fogyatkozás is az örökélet elvesztéséhez? (3.)* V. ö. Jak. 2, 10—11.

23—24. v. A tevéről és túfokáról szóló mondás a teljes lehetlenséget fejezi ki. V. ö. Mt. 23, 24. — A zsidóság a vagyont az istenfő ember kegyessége jutalmának tartotta. Jézus másként ítél. *Kérdés: Miért látja Jézus a gazdagságot az istenfélelem akadályának? (4.)* Olv. Luk. 12, 15—21. V. ö. I. Tim. 6, 6—10.

25. v. A tanítványok észrevették, hogy már nemesak a gazdag ifjúról van szó. *Kérdés: Érint-e engem a földi javak, a pénz kísértése? (5.)*

26. v. Az üdvösség egyesegyedül Isten munkája, merőben az ő esodája, nem pedig a mi jótörekvéseink megkoronázása.

27. v. Péter közbeszólása váratlan. Mintha mégse értette volna meg Jézust. Vagy legalább is újabb ellenvetése van. Hivatkozik arra a különbségre, mely a gazdag ifjú és a tanítványok közt fennáll, kik foglalkozásukat, családjukat elhagyták Jézusért. Lesz-e jutalmuk?

28. v. Jézus nem utasítja vissza Pétert. Nem mintha a tanítványok igényt tarthatnának a jutalomra (sőt vigyázzanak, hogy elsőből utolsókká ne legyenek, 30. v.) — de mert valóban a Jézus követe nem következménytelen, megvan a gyümölese. — Az „újjászületéskor“, a világ újjászületését jelenti, amikor a teremtett mindenség megújíttatik. Ennek középpontjában az új Izráel fog állani. S miként a régi bírák „ítélték“ vagyis kormányozták a választott nép törzseit, úgy fognak a tanítványok is együtturalkodni a Krisztussal.

29. v. Nemesak a tizenkettőnek, de minden tanítványnak a lemondására nézve áll Jézus kettős ígérete: nyereségük lesz a földön is, a mennyben is. (Mk. 10, 30; Luk. 18, 30.) A mennyei örökség az örökélet. A földi nyereségre nézve pedig tegyük fel a *kérdést: Hol és hogyan térül meg már itt a földön a Jézusért való lemondás? (6.)* Olv. Mt. 12, 46—50; Róm. 16, 13; I. Kor. 4, 15; I. Tim. 1, 2; Titus 1, 3; valamint Csel 2, 44. és 4, 32. verseit.

Feleletek a kérdésekre:

1. A parancsolatok cselekvése, a törvény betöltése visz az életre. 2. Nem igazolható, mert nem általános tanács ez, hanem különös esetben egy valakinek adott tanács. Másoknál más sebezhető pontokra mutat rá Jézus. 3. Elegendő, mert a parancsolatok mögött a parancsolatokat adó Istenre kell nézni. 4. Mert egészen lefoglalja magának az embert; kívánságokba, kísértésbe visz; eltávolítja a hittől stb. 5. (Bírjuk önvallomásra a résztvevőket!) 6. A gyülekezetben, a testvéri szívek közösségében találunk otthonra. (Értékeltecsük egyszer ebből a szempontból a gyülekezetet!) A gyülekezet anyagilag is köteles gondoskodni reászoruló tagjairól.

Nyolcadik óra.

Magyarozatok és kérdések Máté 20, 1—28. verseihez.

1. *Példázat a szőlőmunkásokról, 1—16. v.*

1. v. A napot, helyesebben a nappalt akkor napfölkeltétől napnyugtáig számították és 12 egyenlő részre osztották. V. ö. Ján. 11, 9. Ezek az „órák“ nyáron természetesen hosszabbak, mint télen.

2. v. A tíz pénz az eredeti szövegben: 1 dénár (kb. 1 aranypengő). Ez volt a megszokott napszámber.

3. v. „Hivalkodván“ — helyesebben: tétlenül.

4. v. „Ami igazságos“, vagyis ami megilleti a napi bérből.

8. v. *Kérdés: Hogyan védte a munkást az ótestamentumi törvény?* (1.) Olvasd III. Móz. 19, 13. és V. Móz. 24, 15. verseit.

15. v. A „gonosz szem“ az irigységet jelöli. (Péld. 23, 6; 28, 22; Márk 7, 22.)

16. v. Elsőből utolsók lettek kettős értelemben. 1. Akik hajnalban kezdték a munkát, azok kaptak utoljára fizetést. 2. Zúgolóadásukkal, azzal, hogy megbotránkoztak a gazda jóságán (!), tették magukat utolsókká, méltatlanná a jutalomra.

A példázat még mindig Péter kérdésére (19, 27) felel. Isten ad ugyan jutalmat, de ez az ő szabad kegyelme, nem pedig a munkateljesítménynek megfelelő fizetség. A tanítvány Krisztus-követése nem érdem, nem jogigény az örök életre.

Kérdések: Milyen vonásokkal rajzoltatik meg Isten ebben a példázatban? (2.) *Milyen tanulságokat vonhatunk le belőle egyházi szolgálatainkra nézve?* (3.)

2. *Jézus harmadszor jelenti szenvedéseit, 17—22. v.*

Kérdés: Mi újat hallunk az első és második szenvedésjelentéshez képest? (4.)

3. *Jézus és a Zebedeus-fiak, 20—28. v.*

20. v. Mt. 27, 56 és Mk. 15, 40 összevetéséből következik, hogy a Zebedeus-fiak anyja Salome volt. Ján. 19, 25 szerint pedig Salome Jézus anyjának, Máriának testvére volt. Talán ez a Jézussal való rokonság bátorítja nagy kérésére. *Kérdés: Márk szerint ki a kérő?* (5.)

21. v. „A te országodban“, vagyis amikor Jézus bemegy a „dicsőségbe“ (Mk. 10, 37) és uralkodni kezd. Salome hisz ebben a szenvedésjelentés után is!

22. v. A pohár a szenvedés képe, mégpedig azé a szenvedése, melyet Isten személy szerint oszt ki az embernek. (Eredetileg a családanya által az evésnél kiosztott porció. V. ö. Zsolt. 16, 5.) Áll kedvező értelemben is: Zsolt. 23, 5. De legtöbbször kedvezőtlen értelemben: Zsolt. 75, 9; Ésaías 51, 17 és 22; Jeremiás 49, 12. — Hasonlóképpen a keresztség is itt a halálos szenvedésbe való bemerítést jelenti. V. ö. Luk. 12, 50 és Róm. 6, 3.

23. v. *Kérdés: Beteljesedett-e Jézus szava Jakabon és Jánoson?* (6.) Olvasd Ap. Cselekedeteit 12, 2; 4, 3—21; 5, 18; 5, 33; 5, 40. és Jelenések 1, 9.

25—27. v. *Kérdés: Hogyan látja Jézus a hatalom kérdését a világban és az egyházban?* (7.)

28. v. Az adóssága miatt rabszolgává lett embert bizonyos körülmények között pénzbírsággal ki lehetett váltani. Jézus ilyen váltás, váltásdíj a bűn rabságába került emberiségért. „Sokakért” annyi, mint a pogányokért is, tehát minden népért. V. ö. Ésaías 53, 11.

Feleletek a kérdésekre:

1. A munkáltató nem tarthatta vissza a bérét. 2. Isten szuverén úr, teljesen szabad. Kiszámíthatatlan, legalább is nem emberi igazság mértéke szerint cselekszik. Legfőképp pedig jóságos, kegyelmes; szabadságában is, kiszámíthatatlanságában, látszólagos igazságtalanságában is jóságát és kegyelmét mutatja meg. 3. Egyházi szolgálatban nincs helye a dicsekvésnek. Régi és új munkások egyenlővé tétethetnek. Vigyázzunk, hogy elsőkből utolsókká ne legyünk! 4. Pogányok kezébe adatik. Halálának módja a keresztre feszítés lesz. 5. Maguk a Zebedeus-fiak (Mk. 10, 35.) 6. Beteljesedett. Jakabot Heródes ölette meg fegyverrel. János ugyan nem halt vértanu halált, de börtönt szenvedett, életveszedelemben forgott, száműzték. Ez is Krisztus szenvedéseiben való részvételt jelent, nemcsak a vértanu halál. 7. A világban tudomásul veszi; az egyházban ellenkezőjét parancsolja. Az egyháznak tehát nem panaszkodnia kell a világi hatalom erőszaktelei miatt, hanem megvalósítani magában a másfélét, a szolgálatot.

· Scholz László.

Néhány szülői értekezlet tanulsága...

Az egyházmegyénk (soproni alsó) presbitériuma, majd később a közgyűlés néhány hónappal ezelőtt szülői értekezletek tartásával bízott meg. Segítségül négy-öt tantót jelölt ki, egy édesanya pedig önként jelentkezett. A nyers elgondolás az volt, hogy hárman-hárman meglátogatunk 17 gyülekezetet, szolunk a gyülekezethez, szülőkhöz, nevelőkhöz. Az idő sürgetett. Rövid elvi alapvetés után egy-egy tanítóval és édesanyával elindultam. Vasárnap délutánok és esték voltak az értekezletek időpontjai. Kerékpáron, gyalog, vasúton, autón mentünk. Akkor még nem gondoltam volna, hogy Isten mennyi áldást és tanulságot tartogat számunkra. Félszeg volt ugyan, hogy rám, legényemberre bízta ezt a munkát. Szülő-munkatársaim azonban ezt a gondot levették rólam. Belevágtunk. De minden értekezlet előtt buzgón imádkoztunk, hogy Jézusunk Lelke legyen velünk.

Igehirdetéssel kezdtük. Isten üzenete szólalt meg az Írásból a családi életre vonatkozólag. Nagyon fontosnak tartottam a bibliai alapvetést, amikor egymás után utaltam az egyes locusokra. *Cél: mennyi hazánk, az üdvösség.* Addig is itt: *Jézus követése.* „Ott álljunk üdvbe öltözötten, én és szeretteim köröttem...” Szó volt a szülői, nevelői felelősségről, — arról, hogy Isten munkatársai vagyunk. Aláhuzottan kiemeltem a *háziáhitatok* dolgát, a *templombajarást, imádkozást.* E három dolgot különösen nagy nyomatékkal helyeztük oda hallgatóink szívére. Előkerült a keresztség szentségének ügye, a keresztszülői tiszt fontossága és lényege is. — *Tanítómunkatársam* a keresztyén nevelés gyakorlati oldaláról szól hozzám. A gyermeklélek, a serdülőkor, kamaszkor, szülői példaadás, iskola és otthon viszonya, gyakorlati, konkrét esetek, tanítói tapasztalatok, élmények, — körülbelül ezekkel a szavakkal lehetne meghatározni a tanítómunkatárs hozzáállását. — Az *édesanya* közvetlen hangon, egyszerűen elmondta, mit jelent számára az édesanyai szol-

gálat. Szülői tapasztalatokat ismertetett, szólt a példaadó, hívő szeretetről. Bizonyoságot tettek édesanya munkatársaim a *hűben járó, tiszta családi élet Jézus-adta örömről*. A legmeggrázóbb percek talán ezek voltak. Imádság, közben egy-egy énekvers tette egészé az értekezletnek ezt a részét.

Elgondolásom szerint ezután meg kellett szólaltatni a *szülőket* is. A legtöbb helyen meglepő készséget és gondolatgazdagságot láttam. Még mindig bennem kavargó sok-sok gondolat, megjegyzés, hozzászólás. Pár gyors-írással megrögzített mondat még ma is visszaadja az elhangzás percének izgalmát. Sok-sok könnyes arc jelenik meg előttem. Azon voltam, hogy közvetlen, szinte *családi beszélgetés* alakuljon ki. Láttam komoly felelősséget, őszinte elhatározást és szájalmas, ürestekintető, bágyadt arcokat. Elszánt férfiszemekbe tekinthettem, hallhattam templomban elhangzó spontán kitörő éjnt egy hozzászólás után, de elszomorodhattam sok tunya, nemtörődöm, fásult arc láttán. De élmény volt maga az az „életközelség”, népünk, gyülekezetünk gondolkozásába való elmerülés, velük, mint közösséggel való bensőséges együttlét.

HOZZASZÓLÁSOK.

Ideírom egymásután a legérdekesebb hozzászólásokat. („Zenei aláfestésül” az egyik gyülekezetben az iskola előtt, éppen az értekezlet alatt az utcán részegen ordítózó legények énekeltek. Istenadta illusztráció volt). Egy férfi: „*Férfiak, ne szégyeljük imádkozni!*” Tanító: „28 évi tanítói munkám szemem előtt válik semmivé. Erre neveltem?” Édesanya: „Mit tegyek, tessék megmondani, felnőtt rezeges fiammal?” Édesapa: „Nem az ifjúsággal, hanem a szülőkkel van baj!” Feleség: „Mit tegyek az urammal, hiába hívom, hiába kérem, jöjjön, tartsunk háziáhitatot, olvassunk a Bibliából, nem akar!” Idős férfi: „Apámék 10 gyermeket felneveltek és minden este együtt volt a család, édesapám olvasott a Bibliából és imádkoztunk!” Jutott rá idő! Édesapa: „Apámmal minden vasárnap együtt mentem templomba és délben, az asztalnál *el kellett mondanom a prédikáció tartalmát!*” Egy édesanya: „Teljesen felesleges imádkozásra biztatgatni a gyerekeket, ha minket nem látnak imádkozni!” Férfi: „Láttam táncoló, részeg papot, amint azt hajtogatta, hogy mese a pokol és mese a mennyország. Ezt nem tudom elfelejteni!” Anya: „Igen, de azt mondják ám, hogy onnan még nem jött vissza senki sem!” Apa: „Isten Szentlelke megmutatta, rávezetett, hogy már annak a kis Zsuzsikának velünk kell imádkoznia! ... *Legyünk mi magunk is hitoktatók családunkban!*” Férfi: „Nem lehetne, ha a tisztelendő urak jobban foglalkoznának a gyerekekkel?” Férfi: „Mindennek a ponyva és az a nyomorult kerékpár az oka. Megszokták a csavargást!” Egy tanító édesapa: „Csodálkozunk, hogy hitetlen és erkölcstelen az ifjúság, de amikor otthon az az iskolásgyermek megkérdi tőlünk, hogy hisszük-e Jézus feltámadását, valljuk-e, hogy Jézus Krisztus Isten Fia, akkor csak kibökjük, hogy bizony ezt nem tudjuk elhinni!” Aztán sohasem felejttem el annak az asszonytestvérünknek a hozzászólását, aki a jól megtelt templomban kijelentette: „*Hogyan neveljük hitben a gyermekeinket, amikor mi magunk sem hiszünk!*” Sokszor, mint valami izzó kohó, olyan volt a templom, vagy az iskola. Őszintén, nyíltan, kendőzetlenül szólunk. De a határozott, kemény szavakon keresztül megérezték a szeretetet.

Voltak azonban érdekes „utcai hozzászólások” is. Nem tartoznak ezek ide, de jellemzésül leírok néhányat, amit meghallottam közvetve, vagy közvetlenül. „Persze... ég a lábuk alatt a talaj!” ... Mászol a tanítómunkatárs nagyon hitvalló, komoly szavaira egy hitetlen, szüleivel annakidején gorombán bánó rezeges férfi ezt a megállapítást tette: „Ez nem szülői értekezlet, hanem szülőgyalászás!” Volt, ahol finnyásan kijelentette valaki: „Személyeskedés volt!” Mászol részeg férfihang dörmögi: „Eddig se olvastam azt a Bibliát, ezután sem fogom!” „A fronton cigarettapapírnak használtam az imakönyve-

met... mégis itthon vagyok, mit nekem Jézus Krisztus!" mondja egy másik — Igen, ennek így kell lennie! Az ige meghasonlást támaszt és megmozdulnak a szívek. Csak meg ne ijedjünk és meg ne hátráljunk! Az élet döntő kérdéseit nem szabad elhallgatnunk, sem elferdítenünk, ki vele bátran, az Iáshoz kötött felelősségünk tudatában!

TAPASZTALATOK

A család-, illetve a gyermekek féltése általában megvan. Megérezésem szerint azonban illettyzik az erély. Nevelési kérdésekben iszonyú a tájékozatlanság. Falusi gyülekezetekben a gyermekek nevelése alig-áig több a semminél. A gyermek megszületik, aztán nő, etetik, ruhát adnak rá. Van. Szinte ennyi az egész. Erkölcsei követelmény a legjobb esetben is ennyi: becsületes legyen. Már kezdetben elszomorított, hogy nem kaptam olyan falusi édesanya munkatársakat, mint amilyeneket szerettem volna a szolgálatokra vinni. A fejkendős, bibliás parasztasszonyokat már csak a temetőben találtam meg. A három édesanya munkatársam közül kettő hitben járó értelmiségű család édesanyja, egy pedig közösségi mozgalomban megerősödött közalkalmazott felesége volt. Sajnos, hiába volt a keresésem, a bibliás, imádságos életű, hitvalló „nagyanyák“ már elköltöztek. Ha itt-ott akad is egy, más okok miatt nem jöhetett segítségül. Az utódok meg nem követik őket, mert „nem érenek rá!“

Egyik lehangoló tapasztalatom az, hogy *a hitoktatás* és az abban való segítség *dolgyában teljesen készületlenül állunk*. Családjaink legnagyobb része képtelen volna ebben valamit is tenni. *Az otthonra nem építhetünk!* Megtörtént esetek hosszú sorát említhetném most meg. A „mag“ azonban csodálatos módon mindenütt megvan. Meglepő, hogy sokszor az elítélt ifjúságban. Néhány komoly jelét láttam annak, hogy egy-egy fiú, leány, egy-két édesanya és édesapa követi Jézust és ezt meg is meri vallani, mit sem törődve gúnynal. — Említettem a gyermekek féltését. Kétségtelenül féltik őket, *de nem a kárhozattól, hanem valami evilági testi, lelki bajtól*. Homályos, nagyon távoli valami lett az az üdvösségtudat! Erősebben kell hinnők a szülőknek, ha gyermekeiket Jézus Urunkhoz akarják vinni és ha földön, házon, ruhán kívül örökkévaló értéket akarnak nekik adni!

Voltak azonban derűsebb tapasztalataim is. A legtöbb helyen, még az értekezleten megnyilatkozott a vágy, hogy többször kellene ilyen értekezleteket tartani. Volt gyülekezet, ahol minden hónapban összejönnének szülői megbeszélésre.

Gyülekezeteinknek van mondanivalója. A közgyűlésen, hacsak a dolog nem igen érinti a zsebet, meghuzza magát és hallgat. Az udvaron, utcán, otthon aztán annál jobban megnyílik az ajka. Úgy látom, lelki dolgokról is lehet beszélgetni híveinkkel még így közösségben is. Gyülekezetnek és pásztoroknak egyaránt igen áldott alkalmul szolgálhat ez a közvetlen, bizalmas beszélgetés. Lelki, esetleg éppen híveinket érintő kérdésekben nem igen volt alkalmuk azelőtt megszólalni. Bár megtehették, egyházi alkotmányunk szerint joguk volt rá, de nem igen tették meg. Húzódoztak, féltek. Az „urakra“ hagyták. Ennek a tartózkodásnak még ugyan ma is nagyon sok jelét lehet látni, de ezeken az értekezleteken mintha feloldódnék ez a félelem. Hozzá mertek szólni, voltak gondolataik.

Lehetőleg ne a helybeli lelkész vezesse az értekezletet. Legalább is először ne. Meg fogjuk látni, mennyi *fontos, elevenünkbe vágó kérdés kerül majd elő!* Evangéliumi bátorsággal ragadjuk meg az alkalmat, ne féljünk, álljunk elő az igével alkalmas és alkalmatlan időben. Fontos eszköznek tartom a Biblia, elsősorban az Újszövetség és Zsoltárok, továbbá az énekeskönyv mellett Luther Kis Kátéját. Nagyon elhanyagoltuk annak a függelékét: Hogyan tanítsa házanépét a családfo a reggeli és esti, — az étel előtti és utáni áldásra. (... áldd meg magadat a szent kereszttel...!?)

Láttassuk meg hiveinkkel, hogy a nevelés, a hit és az üdvösség ügye nem a papok, nem is „az egyház” ügye, hanem mindenkié. Szülőké, gyermekeké, családoké. Legyünk a pozitív, gyakorlati keresztyénség képviselői: En azonban és az én házam az Urnak szolgálunk! (Józsúé 24, 15.)

Az Ur Szentleke áldja meg a keresztyén családi otthonok minden tagját a Jézus Krisztusban bízó hittel és békeséggel. Sümeghy József.

Egyházunk anyagi jövője

Az itt következő eszméltető tanulmánnyal párhuzamosan közöljük ugyanezen számunk Belmissziói Munkaprogramm-részében azt a vázlatot („Önellátó egyház” címen), amelynek alapján e kérdésről gyülekezetünknek tanító és serkentő előadást tarthatunk.

„Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvénynek vagy a prófétáknak eltörlésére. Nem jöttem, hogy eltöröljem, hanem inkább, hogy betöltssem. Mert bizony mondom néktek, míg az ég és a föld elmúlik, a törvényből egy jóta vagy egyetlen pontocska el nem múlik, amíg minden be nem teljesedik. Valaki azért csak egyet is megront e legkisebb paráncsolatok közül és úgy tanítja az embereket, a mennyeknek országába a legkisebb létszen, valaki pedig cselekszi és úgy tanít, az a mennyeknek országában nagy létszen.”

Jézus Urunknak e kategórikus kijelentése már két évtizede nyomasztóan nehezedik rám evangélikus egyházunknak, vagy ha úgy tetszik, egész Európa történeti keresztyénségének egy súlyos mulasztásával kapcsolatban.

Nem tanítjuk és nem gyakoroljuk a tizedet.

A kegyelemről, a hit által való megigazulásról szóló tan mindenekelőtt valósága, a Krisztus vére csodája, az új élet szabadsága mellett engedetlen-ségbe estünk Isten törvényével szemben. A ne ölj, ne paráználkodj, ne lopj és a többi paráncsolatról tudjuk még, hogy az Isten erkölcsi rendjének elengedhetetlen követelményei, de hogy az Isten már a tórában világos utasításokat adott népének az ő ügyének materiális szükséglete fedezésére, az tökéletesen kiment nem csak templomjáró népünk, de még hitvalló köreink, sőt hivatalosaink köztudatából.

Isten a tizedben és a zsengeben rendezte az őszövetségben a léviták és a papok, valamint a kultusz anyagi bázisát s majd meglátjuk, hogy ennek a rendező elvnek az érvénye mutatis mutandis az újszövetség egyháza számára töretlen érvényű.

A tized őszövetségi útja.

Először Abrahámnál találkozunk a tized szolgáltatásával. Melkisédeknek Sálem királyának, a Magasságos Isten papjának „tizedet adott mindenből” (I. Móz. 14, 18—20). (Egészen különös súlyt kap az igehely, ha a Zsidókhoz írt levél Krisztusszemléletében nézzük — 6, 20—7, 10.)

Jákob is tizedfogadalmat tesz lajtorja-álma után Béthelben: „és valamit adándás nékem, annak tizedét néked adom.” (I. Móz. 28, 22).

Mózes törvénye számos helyen ad világos intézkedést a tized felől. A földnek minden tizede, a föld vetéséből, a fa gyümölcséből, az Uré, szentséges az az Urnak... és minden tizede a baromnak és juhoknak, mindabból, ami a vessző alatt átmegy, a tizedik az Urnak legyen szentelve. (III. Móz. 27, 30, 32). Mindíg párosul ezzel a zsenge, azaz minden állati fajzás elseje, ami ugyan-csak az Uré. Esztendőről esztendőre tizedet végy a te magodnak minden terméséből, amely a te meződön terem és egyed az Urnak a te Istenednek színe előtt azon a helyen, amelyet kiválaszt, hogy ott lakozzék az ő neve, gabonádnak, mustodnak, olajodnak tizedét, a te barmaidnak és juhaidnak első fajzását, hogy tanuljad félni az Urat, a te Istenedet minden időben. (V. Móz. 14, 22—23).

A tized és a zsenge az Istené, de az ő háza és a háza körül forgolódnak szükségletére szolgál. Ime a Lévi fiainak örökségül adtam minden tizedet Izráelben, az ő szolgálatjokért való osztályrész ez, amellyel teljesítik a gyülekezet sátorának szolgálatját. (IV. Móz. 18, 21).

Minden reform-mozgalom felkarolja a lankadoba jutó tized-ügyet. Ezekias király idején hatalmasan fellendül megint (II. Krón. 31, 4—21), Malakias viszont keményen ostromozza az elhitelenedéssel és elközömbösödéssel járó tized-elmaradásokat is. „Atyáitok idejétől fogva eltértetek rendeléseimtől és nem tartjátok be azokat. Térjetekek hozzám és én is hozzátok térek, azt mondja a seregek Ura. De azt mondjátok: Miben térjünk meg? Avagy ember csalhatja-e az Istent? ti mégis csaltatok engem. És azt mondjátok: Mivel csalunk téged? A tizeddel és az áldozni valóval. — Atokkal vagytok elátkozva, mégis csaltok engem: a nép egészben. — Hozzátok be a tizedet mind az én tárházamba, hogy legyen enniváló az én házamban és ezzel próbáljátok meg engem, azt mondja a Seregeknek Ura, hogy nem nyitom meg néktek az eget csatornáit és ha nem árasztok reátok áldást bőségesen. És megdorgálom éretteket a kártevőt és nem vesztí el földetek gyümölcsét, és nem lesz a szőlőtők meddő a mezőn, azt mondja a Seregeknek Ura. (Mal. 3, 7—11).

Nehemiásnál megint élénk tizedszolgálatással találkozunk (13, 12), nála találkozunk a tized tizedével is, amennyiben az egyik a lévítáknak ellátására való, annak tizede pedig a papoké. Felvisszük földünknek első zsengejét és minden fa gyümölcsének első zsengejét esztendőnként az Urnak házába; annak felette fiainknak, barmainknak első fiait, amint meg van írva a törvényben, továbbá, hogy elvisszük szarvasmarháinknak és juhainknak első fajzásait a mi Istenünk házába a papoknak, akik szolgálnak a mi Istenünk házában. És a mi lisztjeinknek, felemelt áldozatainknak, minden fa gyümölcsének, mustnak és olajnak zsengejét felvisszük a papoknak, a mi Istenünk házában kamarába, földünknek tizedét pedig a lévítákhoz, mert ők a lévíták zsengejét be a tizedet minden földműveléssel foglalatoskodó városainkban. És legyen a pap, Aron fia a lévítákkal, midőn a lévíták a tizedet beszedik, és a lévíták vigyék fel a tizednek tizedét a mi Istenünk házába, a tárháznak kamarába, mert a kamarába kell hozniok Izráel fiainak és Lévi fiainak a gabonának, a mustnak és az olajnak ajándékát, holott vannak a szent edények és az Istennek szolgáló papok, a kapunállók és az énekesek, és mi nem hagyjuk el a mi Istenünknek házáat. (Neh. 10, 35—39).

Ime ezekben az idézetekben együttlátjuk az Ótestamentum főbb bizonyosságait a tizedről és zsengeről Abrahámtól Nehemiásig. A későbbi zsidóság is gyakorolja a természetes isteni törvénynek veszi, sőt a rabbinisztikus, farizeusi vallásosság törvénybálványozó buzgósága aggodalmaskodó aprólékos-sággal a vetereményskert kaprára, mentájára, köményére is kiterjeszti mintegy érdemszerző cselekedetként, amint azt az Új Szövetségben Jézus feddő beszédében látjuk. (Máté 23, 23).

Jézus a tizedről.

Ez utóbbi hely felveti a problémát, vajjon Jézus nem akart-e szakítani a tized gyakorlataival?

A farizeus és publikánus példázatában a farizeus így imádkozik: bőjtölök kétszer egy héten, dézsmát — azaz tizedet — adok mindenből, amit szerzek. (Luk. 18, 12). Vajjon a bőjt elleni tanítása ez az Urnak? Bizonyára nem. Aki másutt egy gonosz szellem kiűzetésével kapcsolatban azt mondja, hogy az ilyen csak bőjtöléssel és imádkozással üzhető ki, bizonyára nem a bőjt ellen tanít, hanem azt a farizeusi lelkületet ostromozza, amely a vallásos érdemjussán akar Isten előtt megállni. Ezeket kellene cselekedni (igazságot, irgalmasságot, hivséget), és amazokat (a tizedet) sem elhagyni. (Luk. 23, 23.) Ez az Úr Jézus világos beszéde!

Amikor Pál apostol I. Kor. 9, 13—14-ben így szól: Nem tudjátok-e,

hogy akik a szent dolgokban munkálkodnak, a szent helyből élnek, és akik az oltár körül forgolódnak, az oltárral együtt veszik el részüket? Ekképpen rendelte az Úr is, hogy akik az evangéliumot hirdetik, az evangéliumból éljenek, — nyilván Jézusnak olyan utalásaira gondol, amilyenek a 12, illetve 70 tanítvány kiküldetésekor is elhangzottak, hogy méltó a munkás az ő táplálékára, bérére (Luk. 10, 7, Máté 10, 10), amik csak egy — immár szabad értelmezésű tizedszolgáltatásban lehetik alapjukat.

Mindezek alapján megállapíthatjuk, hogy a már Abraham óta gyakorolt, a mózesi törvénybe szélesen beágyazott e lelki reformkorok idején kétségkívül gyakorolt tized, amelynek ellanyhulását a próféták keményen ostorozták, Jézus korában is fennáll, ha törvényeskedő értékeléssel is, Jézus kimondottan fenntartandónak tartja s Pál apostol is ráé épít.

A tized az egyháztörténelemben.

A jeruzsálemi gyülekezet első, vagyonközösségi korszakában természetesen elhalványul, azonban az istentisztelet keretében ünnepélyesen felajánlott oblatio-k nyilván a terménytized megnyilatkozásai voltak.

585-ben a második Macon-i zsinat teszi egyetemesen kötelezővé a tizedszolgáltatást. Ennek behajtási jogát a különböző keresztény államok rendre elismerik s szükség esetén a *bracchium seculare*-val támogatják. Erre ugyan példát találunk a Zedekiás és Nehemiás féle intézkedésekben, de azok egy-egy lelkes reformmozgalomnak a keretében történtek, itt pedig belső hozzájárulástól függetlenül tett felsőbbbségi kényszerintézkedésről van ezután szó.

Szent István törvényei intézkednek a tizedről: akinek Isten tizedet adott, az egyet adjon vissza Istennek, Isten házának, a megyéspüspök székesegyházának. (*Si cui Deus decem dederit in anno, decimam Deo det*). Szent László XL. tc-ben részletesen szabályozza a tizedet. A püspököknek még a királyi vámokból, a pénzverés és pénzváltás hasznából is tizedet biztosít. Oriási jövedelemforrást jelentett ez, amely alig tucatnyi kézben összpontosult s amelyet királyi adományokból lett mérhetetlen latifundiumok tettek még gigantikusabbá. A tized negyedrésze rendszerint a főespereseket illette, annak negyede pedig a plébánosokat. (Innen a quarta és sedecima kifejezések). Mivel ennek a főleg szemesterményekre korlátozott egyházi adónak a behajtása körülmenyes és veszélyes volt, rendszerint bérbe adatott. Tizedbérllökkel már a 14. századtól fogva találkozunk. Érseki, püspöki provisorok, de olykor a bérllő államkincstár hajtja be az adót sokszor csak 25, sőt 10 százalékos értékét szolgáltatván be a jogosult főpapoknak, míg a terhet viselő jobbágyot még az összegyűjtés és elszállítás kötelezésével is sújtja. Nyilvánvaló, hogy ebben a rendben a hívő léleknek Isten iránti spontán köteleességvállalásából és hitvalló gesztusából semmi sem maradhatott meg. Elzálogosítások és engedményezések folytán számos tizedjövedelem egészen világi kézre került még jóval a reformáció előtti időben.

A reformáció Magyarországon e vonatkozásban a legkuszáltabb állapotokat találta. Mivel a püspöki székek nagyrészükből üresek voltak, az államkincstár igényelte a jövedelmet és herdálta el politikai szempontjai szerint. A megmaradt püspökök viszont rendületlenül követelték (és többnyire élvezték is) a tizedet a reformációhoz csatlakozott területekről is. Verancsics lépten-nyomon tiltakozik a quartának és sedecimának visszatartása ellen az „eretnek prédikátorok” javára. (L. Bornemisza P. 47 s. köv.). Hogyha a protestáns többség idején ez maradt a helyzet, gondolnivaló, hogy milyen lehetett a katolikus elnyomatás korában. — Még részletkutatások tárgyát kell hogy képezze, milyen mértékben és hogyan tudta magát a protestantizmus a 18. századtól kezdve ettől az idegenbe futó adótól felszabadítani.

Európaszerte a francia forradalom szünteti meg a főpapság dézsma-jogát. Végső maradványait az 1848-as forradalmak liquidálták. Nálunk Magyarországon az 1848: XIII. tc-ben a főpapság ünnepélyesen lemond a dézsma-szedő jogról, amiért neki a nemzet hálás köszönetet szavazott.

Nyilvánvaló ebből, hogy Magyarországon bibliai értelemben vett tizedgyakorlatról a történeti egyházakban legalább a keresztyénség itteni ezeresztendő történetében még nem lehet beszélni. De nem lehet Európa többi államaiban sem, ahol egyrészt ősi alapítványok, másrészt állami segítséggel behajtott egyházi adók és államsegélyek képezték kivétel nélkül az egyházi élet finánciális bázisát. Skandináviában állami tisztviselők, többek között állami anyakönyvvezetők a papok, de még Franciaországban is állami fizetést kapnak — felekezeti különbség nélkül. Talán csak a valdenses és angliai nonkonformisták, és az állami támogatást üldöztetésük megszűnte után is elutasító szektaszzerű életkörülmények között élő anabaptizmus, illetve baptista egyház gyakorolta tudatcsan a tizedet a különböző újabb beáramlásoktól (mint methodizmus) és rajongó szektáktól eltekintve.

Törvényeskedés?

Ezek után jogosnak látszik az a kérdés, hogy nem szektás dolog-e lényege szerint a tized? Vagy esetleg kálvinista törvényeskedő? Összeegyeztethető-e a mi lutheri sola fide alapmeggyőződésű keresztyénségünkkel?

Kétségtelen, hogy a törvényeskedés kísértése fennáll. De ez mindenemű vallásgyakorlatunkkal kapcsolatos magatartással, cselekvéssel kapcsolatban fennáll. Templombamenés, úrvacsoravétel, bibliára, nőegylet, sőt bibliolvasás, imádkozás mind-mind kísértés arra, hogy a vallásos önelégültség állapotába csábítson és Isten elé ezeket a cselekedeteinket, vagy éppen vallásosságunkat magát tárjuk igazolásunkra. Az a körülmény tehát, hogy valami kísértéseket rejt magában, nem szólhat ellene.

Komoly ellenvetésnek látszik az a kérdés is, vajjon miért tartjuk meg a ceremonális törvényből éppen ezt, és mért nem a sok többit is? Mi ad jogot erre a következetlenségnek látszó válogatásra?

Erre a felelet a következő:

1. A tized eredete sokkal ősbib, mint a mózesi ceremoniális törvény. Abrahám tizedszolgáltatása Melkisédeknek úgy látszik egyáltalán nem ceremoniális jellegű. És mennyivel korábbi, mint a törvény!

2. A tized őszövétségi vallástörténeti kritikai vizsgálata meghaladja e tanulmány kereteit. Nyilvánvalóan vannak olyan elemek, amelyek arra mutatnak, hogy zsenegének és tizednek áldozási, illetve áldozati lakomai jellege is volt bizonyos időkben, de a későbbi rétegekből nyilvánvaló, hitbéli magatartást feltételező gazdasági intézkedések az (őszövétségi) istentiszteleti rend fenntartására.

3. Jézusnak nincsen kifejezett tanítása a tizparancsolatról, az igeolvasásról, igehallgatásról sem, mégsem képzelhető el keresztyénség ezek nélkül. A böjtről és tizedről viszont expressis verbis kijelenti, hogy az ítéletet (azaz jogot — tén kriszin, iudicium), irgalmasságot, hűséget kellene cselekedni, és *amazokat sem elhagyni*. (Mt. 23, 23). A böjttel kapcsolatban sem lehet nyugodt egyházi lelkiismeretünk, de most csak a tizedről értekezünk. Legjobb tudomásom szerint semilyen más egyéb régi vallásos gyakorlat megerősítő kijelentése nincsen az Urnak.

4. Hogy a böjt nálunk egyelőre feledésbe ment, az a katolikus érdemszerző beállítás reakciójából magyarázható, ha nem is menthető, hogy a tized elmaradt, pedig abból a középkori elfajulásból, amely a tizedet államilag biztosított és behajtott egyházi, elsősorban főpapi adóvá tette és teljesen függetlenítette a tizedszolgáltató hitbéli magatartásától. Földbirtokok, várnok szolgáltatták és nem hívők.

Teológiai szempontból a tized egyszerűen engedelmeségi kérdés. És természetesen hitkérdés is. Felismerjük-e benne Isten parancsát s vállaljuk-e? És pedig a legkedvezőtlenebb gazdasági körülmények között is, azzal a meggyőződéssel, hogy a látszólag a mindennapra sem elegendőből 10%-ot Isten-

nek közvetlenül rendelkezésére bocsátva a maradék is elegendő lesz, egyszerűen az ő konkrét ígérete alapján!

Az amerikai lutheránus egyházak fennállásuk kezdete óta csak a tudatos tizedtartásra nevelésből tartják fenn pénzügyi vonatkozásban magukat, mint ahogy az állami támogatástól teljesen ment amerikai keresztyénység általában. Jó lenne erre akkor is gondolnunk, amikor olyan készségesen fogadjuk el a tengerentúli atyafiak anyagi támogatását, akiknek keresztyéniségét még nemrég olyan fölünyeskedve lesajnáltuk.

Luther a tizedet „ein recht fejn Gebot“-nak nevezte és semmi aggályoskodása nem volt vele szemben. (RGG² V.2089), Természetes, hogy a tizedrész semmiféle mechanikus törvényt nem jelenthet. Mindenem az Istené, és lehetnek körülmények, amikor Isten világosan a „mindent“, vagy a „felet“ követeli tőlem. De ezen az alapon a rendszeres tizedsáfárkodást megtagadni vagy elkenni nyilván az ördögtől van, mint akár a ne öl, ne paráználkodik, ne lopj parancsolai megszegése.

Sematizálni sem szabad a tized dolgát. Nyilvánvalóan másképen kötelezett tizedre két azonos jövedelmű ember közül az, aki magányosan vagy egy gyermekkel él, mint az, akinek nagy családja van, másképen az, akinek jóval a létminimum fölött van a jövedelme, mint az, aki a létminimum alatti keresetből tengődik. A tapasztalatok ebben a vonatkozásban sajnos lesújtóak és élénken illusztrálják Jézus kijelentésének igazságát, hogy könnyebb a tevének átmennie a tű fokán, mint a gazdagnak bejutnia a mennyek országába.

Lesz tehát ember, akinek a tized csak a legalsó határát jelentheti az Isten országa ügyének földi terheire vonatkozó kötelességének.

Az e vonatkozásban magára eszmélt egyháznak nem szabad megszűnnie nyugtalanítani az elaludt lelkiismereteket, amelyek alvása elsősorban saját ígértető mulasztásának következménye.

„Valamit adándasz nékem, annak tizedét néked adom“ így szólt Ábrahám tizedfogadalmá. A tized tehát Istené. Mit jelentsen ez közelebről? Hogyan adom az Istennek? Mi az, hogy „adom“? És mi az, hogy „Istennek“?

Adom.

Az adom minden esetre valóságos továbbadást kell hogy jelentsen és pedig a zsenge fogalmának a hozzákapcsolásával modern pénzgazdasági rend kifejezési formájában azt, hogy mindjárt és kezdetkor, amikor hozzájutok, nem pedig a gazdasági év, vagy a hónap végén, amikor már bebizonyosodott, hogy takarékosan elég volt a kilenc tized is. A valóságos szükségleteinkből kell a tizedet adni, nem a fölöslegünkből. Ez igen jelentős hitnevelő tényezője a tizednek. Természetesen a „többi“ is az Istené, de ezt egyelőre meghagyja közvetlen sáfárkodásunkban.

Kinek?

De mit értsünk azon, hogy „Istennek“? Kicsoda adott előbb néki, hogy annak visszafizesse azt? (Róm. 11, 35 és Jób. 11, 7).

Isten az Ottestámentomban a tizedet a léviták és papság kezére adatta mind a sajátmaguk, mind a templomi szükségletek fenntartására. Azt jelentse ez újtestámentomi értelemben, hogy tized egyenlő önkéntes egyházi adóval a jövedelem tíz százalékának magasságában? Vannak keresztyén közösségek (főleg szekták), ahol valóban ez a gyakorlat. Ma még nem merném evangélikus egyházi vonatkozásban a tételt így felállítani. Amíg az egyháznak még más jövedelemforrásai is vannak, földek, államsegély, addig nem merném a tized teljes egészét az egyház „közönséges szükségleteire“ lefoglalni. Lehet az Istennek számos ügye ma és mindenkoron, amelyek az egyház háztartásán kívül futnak. Nem ilyenre gondolok, mint külmiszió, amely akkor is az egyház közvetlen ügye, ha célszerűségi vagy tradicionális okoknál fogva az

egyház egyesületi keretben kezeli, de lehet pl. egy árva vagy öreg rokon vagy ismerős vagy akár idegen eltartása, neveltetése, valamely istennek tetsző jó dolognak alkalmi vagy rendszeres anyagi támogatása, amit a hívő ember mint speciálisan öreá bízott feladatot, sáfárságot vállal a Krisztus nevében Máté 25, 40 értelmében.

Ma az államsegélyek világában még át sem tudjuk tekinteni az egyház valóságos anyagi szükségleteit. A gyülekezet még tudja nagyjában, hogy mik a szükségletei saját háztartásában. Azt is, hogy ennek hányad részét fedezi egyházi adóból, adományból, mennyit az egyelőre még kezén lévő ingatlan-jövedelemből és mennyit a hivatalos kormányintézkedés szerint is fokozatosan teljesen megszüntetendő államsegélyből. Nincsen azonban senki emberfiának áttekintése affelől, hogy segédlelkési kongruák, hitoktató lelkészek teljes fizetése, püspöki és felügyelői tiszteletdíjak, esperességi, egyházkerületi és egyházegyetemi közigazgatás fenntartására, a lelkészképzés személyi és dologi kiadásainak fedezésére az elmaradó államsegélyek helyett a közegyháznak mekkora összeget kell az egyes gyülekezetekre áthárítani.

Ha meggondoljuk, hogy pl. a dunántúli egyházkerületnek valamennyi egyháza (még a győri is!) államsegélyes, akkor elképzelhető, hogy milyen gazdasági válságot jelenthet az államsegély megszűnése már az egyes gyülekezetek számára is, nem is szólva arról, hogy segédlelkészek, vallásánarok, püspöki titkárok, főtítkárok, teol. tanári, püspöki és egyetemes felügyelői fizetések egyszerre elmaradnának, de nem lenne pénz hivatalos levelezésre és utazások, kiszállások fedezésére sem! Nyugdíjas lelkészeink, papi özvegyeink és árváink ellátásáról nem is szólva.

Valóban tizenkettedik óra a közegyház háztartási szükségleteinek számbavételére, de még inkább az egyetlen kibontakozási lehetőségnek, a tizedre nevelésnek megkezdésére.

Talán 'legendő még ma egyházunk hű tagjaitól a tizednek 2 vagy 3 tizedét kérni a közvetlen egyházi szükségletre, de rá kell szoktatnunk őket, hogy a maguk belátására és célválasztásában teljes tizedet tartsanak, hogy akkor, amikor a nagy megterhelési idő eljön, átválthassanak az esetleg háromszoros egyházi tehervállalásra. — Nem szorosan idetartozó, de a probléma érdekében ide szurom, hogy célszerű lenne legalább a szorosan vett egyház-községi háztartások előkészítése érdekében a jelenleg államsegélyes vonalról érkező összegeknek megfelelő tételeket már most rendkívüli beruházásokra előirányozni; hogy azután a külső segély leállításakor simán lehessen azokat átirányítani személyi járandóságok fedezésére.

A tized „szertartása.“

Természetes, hogy a tizedről nem szabad csak prédikálni, hanem azt gyakorolni is kell. Csak az a lelkész remélhet e vonatkozásban meghallgatást gyülekezetének hitvalló tagjai között, aki jó példával elől jár. A hit kockázatát vállaló tizedgyakorlat csodálatos tapasztalatait minden lelkészsaládnak szívből kívánom. E nélkül kétség kívül könnyűnek fog találtatni a közeledő nagy megmérettetés idején.

Igen helyesnek tartanám, ha angolszász példára, jól értsük meg: amerikai lutheránus példára is! megadnánk a tizedszolgáltatásnak ünnepélyes, mintegy kultikus keretét is. Hogy mondja az Úr a hegyibeszédben? Azért, ha a te ajándékodat az oltárra viszed és ott megemlékezel arról, hogy a te atyádfiának valami panasza van ellened: hagyd ott az oltár előtt a te ajándékodat és menj el, elébb békélj meg a te atyádfiával és azután eljövén vidd fel a te ajándékodat. (Máté 5, 23—24). Kétségtelen, hogy itt a szavak súlya a megbékélésen van, de nem nyilvánvaló-e, hogy Jézus Uruk arról is szól, hogy az ember felviszi ajándékát az oltárra?

Minden amerikai vasárnapi főistentiszteletnek intéger része felekezeti különbség nélkül (Angliában presbiteriánus gyülekezetben személyesen is

láttam) az oífertórium. A szószéki szolgálat után a gyülekezet offertóriumú énekvers, illetve versek éneklése alatt presbiterek perselyszájú bőrzacsokó kézről-kézre adatásával begyűjtik az adományokat (névvel megjelölt papírba csomagolva esetleg a felajánlási pénzüsszegeket) az ének végére az oltárhoz viszik, ahol a szolgáló lelkész tálcán átveszi a bőrperselyeket és eleváció, azaz felemelés után elhelyezi ünnepélyesen az oltáron, hogy utána a generális imádságot és a miatyánkot mondja.

A mai nehézre forduló idő igen alkalmasnak látszik e rendkívüli megkapó és ünnepélyes szertartásnak bevezetésére. Legalább elmaradna egyben az e rettenetes abuzus, hogy oltári szolgálat előtt teljesen értelmetlenül a megkezdett prédikáció előtti ének utolsó verse énekeltesék. E mellett természetesen a kijáratú perselyek is használatban maradhatnának. A tervszerű tizedre nevelést és az ajándék oltárra való felhozatalának a szertartását mindenestre célszerű lenne egyszerűre megkezdni. (A perselyek körbejárását szemmel tartó és azokat előhozó személyek önként vállalkozó presbiterekből és a gyülekezet tekintélyeseiből kerüljenek ki, s ne iskolásgyerekekből, harangzóból, egyházból).

Nem tudjuk még ma, milyen anyagi természetű megpróbáltatások szakadnak még az egyházra. Lehet, hogy a lelkészi pályának nagy válságát fogja ez jelenteni: szegénység után koldussorsot. Nem volna azonban kívánatos, hogy a koldussorsot is vállaló pásztorok kénytelenek legyenek hétközi más foglalkozások után nézni és csak vasárnapi prédikátorok legyenek, mint nem egy szektának sokszor tiszteletreméltó igehirdetője. Ennek elkerülésére azonban az egyetlen út a híveknek tizedtartásra nevelése. **Schulek Tibor.**

A MELE szerepéről

A MELE ezidei november hó 18-án Budapesten tartott közgyűlésén néhányan komolyan kifogásolták a MELE mai vezetését. Nevezetesen azt, hogy csak teológiai programja van s nem foglalkozik aktívan a lelkészek mai existenciális kérdéseivel. Szükségesnek látom, hogy amit ott hamarjában rögtönözve kifejtettem 110 lelkésztestvérem előtt, azt itt a Lelkipásztor hársábjain meggondoltan és szabatosabban közöljem az egész lelkészi karral. Szükségesnek pedig azért látom, mert komolyan veszem lelkésztestvéreim kritikáját.

Mondanivalómat három gondolatsorba kívánom tömöríteni.

1. A MELE programjának változatlanul azt tartom, amit beköszöntőmben másfél évvel ezelőtt elmondottam: legyen minden egyházmegyei lelkészegyesület egy-egy teológiai akadémia és szent papi gyülekezet. Nem tudok megválni attól az igazságfelismeréstől, hogy a Lelkészegyesület színét a teológiai gondolkodás adja meg. Annál kevésbé, mert „teológián“ nem valami elefántcsont-toronyban folyó studiózást értek, hanem Isten igéjének mind mélyebb megismerését; olyan ismeretet, amely beleszól az életünkbe és formálja azt. Hogy pedig a „teológiai akadémia“ mellett a „szent papi gyülekezettről“ is volt és van álmom, szintén bizonyítja az élet és valóság iránt való szeretetemet. Miképp is lehetne másképp e gy közösséggé lennünk, ha a legégetőbb problémáinkat egymás között meg nem beszélünk. Ezt sohasem kívántam kizárni a MELE programjából.

Annyit mindenesetre jelent a MELE fentebbi célkitűzése, hogy nem kíván a püspökök, az egyetemes közgyűlés és a zsinat helyett vagy azok mellett, legkevésbé azokat megelőzve egyházpoltikai szerepet játszani, államférfiakkal tárgyalni. Ez nem lehet feladata, ezzel túllépne jogkörén, hiszen csak egy egyesület az egyházban, ha még oly jelentős egyesület is.

2. A MELE igyekezett az elmúlt esztendőben az aktuális kérdésekkel foglalkozni. Tényeket sorolok fel.

1947 őszén Fótton országos teológiai konferenciáján helyet adott a MELE a reformkérdéseknek. Tessék csak elolvasni a Lelkipásztorban akkor írt beszámolómat és meglepődni azon, hogy akkor hónapokkal előbb jártunk a később bekövetkezett eseményeknél. Sajnos, azután meg elkéstünk, mert az események viharsszél gyorsaságával száguldoztak. A Fótton elhatározott tavaszi „lelkészi zsinat“ megtartása főleg svájci utam miatt eltolódott. Június 18-ikára hívtam össze a Félé hűvösvölgyi anyaházába, kettős témával: 1. Egyházpolitikai magunktartása, 2. Az egyházi reformok személyi feltételei. Az iskolák államosításának hírtelen támadt kérdése kényszerített bennünket arra, hogy a meghirdetett konferenciáról lemondjunk és helyette néhány nappal korábban, június 14-én közvetlenül az egyetemes közgyűlés előtt mi is rendkívüli közgyűlést és értekezletet tartsunk. Azon megnyitómiban a következőket mondtam: „Abban reménykedtem, hogy a MELE teológiai korszakba érkezett el. De az élet folyása ebbe erősen beleszólt. Nem lehet kitérni előle. Vállalnunk kell!“ — Itt jegyzem meg, hogy 1948 márciusában, távollétemben Veöreös Imre ü. v. alelnök tett jelentős lépést, midőn a MELE nevében beadvánnyal fordult az egyetemes egyházhoz és a püspökökhöz. — Továbbmegyek: szeptember 20-ikára Budapestre zártkörű MELE-tanácskozást hívtam egybe. 17-en vettek részt rajta. Az elnökségből 5-en, 2 püspök, 2 püspök-helyettes és 8 behívott tag. Tártya az utolsó 3—4 hét politikai és egyházpolitikai eseményei voltak. A résztvevőket szándékosan úgy választottuk meg, hogy a legkülönbözőbb irányzatok képviselve legyenek. Kilenc óra hosszat tanácskoztunk egyváltéban! Őszintén, színvonalosan, de anélkül, hogy egysegre juthattunk volna. — Ugyancsak szeptember havában, az új munkaév első kötelező témájául gyorsított letárgyalás utasításával megküldöttük az egyházmegyékhez az „Új feladatok az egyház lelki munkájában“ c. referátumot, mely igazán mai feladatainkról szól s adott lehetőséget a hozzászólásra. Egy hónappal később: az 1948/49-re kitűzött két egyetemesen kötelező téma közül az egyik határozottan az egyházi reformok kérdését teszi kötelező megvitatás tárgyává.

Mindezek után igaztalan volna azt állítani, hogy a MELE teológiai programja kiszorította az aktuális kérdésekkel való foglalkozást. Legfeljebb arról lehet szó, hogy mindezek a kísérletek nem vittek kívánatos eredményre. Nem vihettek, mert az események végletes ellentéteket robbantottak ki. Olyanok is elválasztattak egymástól, akik például Fótton egyik voltak a reformkérdésekben. Minden alkalommal kialakult a többség és kisebbség köre. Természetes, hogy a kisebbség véleménye nem lehetett az egyházban a MELE-n keresztül egyházpolitikai tette, (de megjegyzem, hogy a többség sem lett, józan mértékletességéből). Ebből azonban a kisebbség nem következetheti azt, hogy a MELE kitért az események elől!

3. Igérem, hogy a MELE a jövőben sem kíván kitérni a lelkészek existenciális problémái elől. Ezúton is felhívom az egyházmegyei lelkészegyesületeket, hogy mindenütt és minden alkalommal foglalkozzanak a mai helyzettel. Több helyütt nem vették elég komolyan az „Új feladatok az egyház lelki munkájában“ c. referátum megtárgyalását. Tegyé meg! Az 1948/49. évi munkaprogram második számú kötelező témáját: „Van-e szükség lelki megújulás mellett külső egyházi reformokra?“ dolgozzák ki részletekbe menően. Tessék javaslatokat tenni. Alkotmányjogi kérdések épűgy szóba jöhetnek, mint a legegyszerűbb gazdasági kérdéseink. Továbbá aláhuzom a közgyűlésen elfogadottak közül azt az indítványt, mely felhívja az összes egyházmegyei lelkészegyesületeket, hogy az állam és egyház viszonyának kérdését alaposan vitassák meg, alapul szolgálhat ehhez a Nyiltlevél, valamint a Lelkipásztorban közölt egyezménytervezet szövege. Ehhez az indítványhoz tartozik az is, hogy minden egyházmegyei lelkészegyesület tárgyalja folyamatosan a zsinat anyagát, erről való véleményét, sőt a maga anyagát is vigye a zsinati atyák elé. Végül közlöm, hogy e sorok megjelenésével egyidejűleg

több egyházmegyei lelkészegyesületet felkérek egy-egy égető részletkérdés megtárgyalására, mint amilyen például a lelkészek nyugdíjellátásának kérdése, a hitoktatás helyzete, a gyülekezetek háztartása az új helyzetben stb. A mindenütt kötelező témákat már nem lehet szaporítani, de egy-egy témát a gyakrabban találkozó lelkészegyesületek még elbírnak. Döntő itt most a gyorsaság.

Meg az alázat, hogy a mások véleményét is el bírjuk viselni. Meg az a reménység, hogy Isten tanácsolni fogja azokat, akikre a közvetlen felelősség hárul.

Könyörögjünk egymásért!

Budapest, 1948 november 20.

SCHOLZ LÁSZLÓ
a MELE elnöke.

Az igazi zsinat

Az elmúlt áprilisban összeült berlini evangélikus zsinat elé D. Otto Schmitz (Barmen) írt fenti címen 28 pontból álló intelmet, melyből néhány mondatot itt közreadunk.

A zsinat is ebből él: Az ember hit által igazul meg, a törvény cselekedetei nélkül. (Róm. 3, 28).

A zsinatot is illeti ez az intelem: Kövessétek mindenki irányában a békeséget és a szentséget, amely nélkül senki sem látja meg az Urat. (Zsid. 12, 14).

Akik a zsinaton részt vesznek, jól teszik, ha együtt is laknak.

Egyik zsinati tag sem tanusíthat több türelmet a másik iránt, mint amennyi türelmet tanusít Isten valamennyi zsinati tag és az egész zsinat iránt.

Kiki akkor kíméli legjobban idegi erejét, ha a másik idegi erejét túl nem srófolja.

A zsinat veszélyes pillanatait sem erkölcsi felháborodással, sem ügyes taktikával nem lehet leszerelni, hanem oly megfontolt tárgyilagossággal, mely Isten irgalmasságát sem feledí.

A zsinat oly mértékben igazi zsinat, amilyen mértékben megtalálja a törvényt és az evangélium helyes viszonyát.

A még oly helyes egyéni vélemény érvényre juttatására is helytelen eszköz a lelki befolyásolás és a parlamenti taktika minden formája.

Viszont természetesen nem szabad a lelkiismereti szabadságot arra használni ürügyül, hogy kitérjünk fontos kérdések megoldászólása elől.

Nem lehet eléggé megtanulni annak művészetét, miként kell teljes tárgyilagossággal meghallgatni a testvér ellenvéleményét.

Életveszélyes a zsinatra nézve az olyan légkör, melyben a Szentlélek nem tud az igazságra és azon keresztül egységre vezetni.

Kölsönös imádság és testvéri segítő készség nélkül minden zsinat nagyon szegény zsinat.

Hogy mit jelentenek egy zsinat határozatai, az akkor tűnik ki, mikor hatása az egyház életében megmutatkozik.

A zsinat gyümölcse Isten véghetetlen kegyelmének kezében van, és azért imádkozni kell.

'B. S.

A 12 éves Jézus*

Az itt közölt katechezis 1948. II. 9-én és folytatólagosan II. 12-én a soproni volt ev. tanítóképzőintézet ált. gyak. iskolájának V. osztályában tartott. A katechéta jegyzőkönyvszerűen györsírással lejegyezte a hittanóra munkáját. A tanulók otthon előzetesen elolvasták az itt tárgyalt bibliai történetet és több tanuló jegyzetet is készített a történettel kapcsolatos gondolataikról és kérdéseikről. A jegyzetek az órák folyamán felhasználtattak. A tanulók legnagyobb része bibliaolvasó; szülőiknél és szállásadóiknál naponként tartanak háziáhitatok. A tanulók értelmi képessége az átlagos színvonalon felül áll.

Az óra kezdetén tartott rövid áhítatot a 289. ének 1—3. versének eléneklésével fejeztük be. A gyermekek mosolyogva mutogatnak a bibliai fali képre, mely a 12 éves Jézust a templomban ábrázolja.

Kató: Ez az ének éppen ehhez a képhez illik.

Laci: Ezt az éneket minden vasárnap szoktuk énekelni a templomban.

Katechéta: (A bibliai történetet felolvassa a Bibliából. A gyermekek a saját Bibliájukba tekintve követik a felolvasást. Egyik-másik félhangon velem együtt olvas.) Krisztus Urunk örült, mikor meghallotta a szülőitől, hogy templomba fog menni; pedig neki napokon át kellett gyalogolnia, míg a templomba érkezett.

Jenő: En a nyáron majdnem egy óráig mentem a nagypapával, míg ...-ra értünk a templomba.

Iréne: Miért kellett Krisztus Urunknak napokig mennie a templomig?

Katechéta: A zsidóknak csak egyetlen templomuk volt: Jeruzsálemben. Aki nem lakott Jeruzsálemben, hanem az ország másik részében, annak bizony napokig kellett mennie, ... és gyalog. De napközben többször is megpihentek; éjjel pedig nem mentek; aludtak.

Evi: Nem vigyázott rájuk senki, mikor aludtak?

Katechéta: Ilyenkor a férfiak bizonyára felváltva őrködtek a vándor csapat mellett.

Többen: Csapatostól mentek, mint a búcsúsok?

Katechéta: Csapatostól ... rokonok, ismerősök, szomszédok, jóbarátok. Az út nem lehetett unalmas. A vidék szép volt, az időjárás is kedvező, a gyerekek jól érezhették magukat.

Többen: Hogyan ment Jézus Urunk Jeruzsálembé?

Katechéta: Eppen ezt akartam elmondani. (A katechézis I. főrésze: Az út Jeruzsálemig.) — Akkor már tavasz volt. A mezők tele voltak virággal, a fák is virágoztak. Az áldott, virágzó Kánaánon át hosszú csapat kirgózott Jeruzsálem felé. (Egy madártávtól készült fényképmásolaton bemutatam Palesztina vidékeit és az utat Názáretből Jeruzsálemig.) — Közben zsolnárokat énekeltek és hosszú kürtöket fújtak. Ének- és zeneszó mellett az ember

* Legutóbbi számunkban ígért katechetikai munkaközösség eredményét még nem közölhetjük. Úttörő munkáról van szó, a helyes módszer megtalálásáról, amely komoly erőfeszítést és időt követel a munkaközösségtől. „A gyümölcsérésnek is meg van az ideje. Nem lehet siettetni” — írja egyik katechetikai munkaközösségünk vezetője.

Helyette közöljük a tizenkét éves Jézus történetének egy ténylegesen megtörtént tanítását. Tanulságos, különösen abból a szempontból, hogy a vallás tanár mennyire be tudja kapcsolni a növendékeket az óra munkájába. Kényszerű katechetikai módszer, ha a vallástaniító kérdez. Az igazi az, amikor már a tanulók kérdeznek, s ez valósult meg a közölt katechézisben. (Szerk.)

alig veszi észre a fáradságot. A pihenők alatt éttek, ittak, a gyermekek még játszottak is. A ligetek, erdők, hegyek és völgyek visszhangzottak az énekektől és a muzsikától és a gyermekek zsvájától.

Terus: Egészen vidám utazás lehetett!...

Katechéta: A nagy csapatban lépegetett József és Mária és velük együtt a 12 éves Jézus...

Feri: Jézus jó erős gyerek lehetett, hogy akkorta utat megtett!...

Jenő: Akkor más volt a helyzet és az emberek is mások voltak... Akkor a gyerekek is edzettebbek voltak, mint ma. Akkor több volt a szabad idő és mindig kint lehettek a szabadban...

Katechéta: Jézusnak még nem kellett volna húsvétkor a templomba menni, mert még gyerek volt. A törvény csak a férfiaknak írta elő a templombamenést...

Kató: Hát akkor miért vitték el a szülei...

Többen: ...Hogy legyen neki egy szép kirándulása.

Miska: Dehogyan azért..., szoktatni akarták a valláshoz.

Klári: Mária jó szívű asszony volt és nem akarta, hogy az öreg József egyedül menjen...

Magdi: De azt sem akarta, hogy a kis Jézus otthon egyedül maradjon.

Katechéta: A szülők az Isten parancsát követték és tettekkel is megmutatták, hogy milyen egy hívő, vallásos család... Mit használna, ha a gyermekek az iskolában a legjobb tanítótól csupa szépet, jót, nemeset és hasznosat tanulnak, de otthon káromkodást, hazugságot hallanak, istentelenséget látnak és a szülők sohasem inádkoznak és sohasem mennek a gyerekekkel együtt a templomba!...

Mari: Az én mamám nem tud templomba menni, mert főznie kell és a kis hugomat kell neki megszoptatni; de azért délután mindig megy.

Feri: Ez a történet a szülőknek is szól!...

Katechéta: Igazad van. Ez a történet nekünk is szól, akik szülők vagyunk.

Többen: Hogyan volt tovább?...

Katechéta: Most nézzük, mi történt Jeruzsálemben! — A templomos csapat végre megérkezett Jeruzsálembe. Nyüzsgött a város a sok embertől. Mind a templom felé igyekezett. Az Úr Jézus a szüleiével együtt már a templomban van. Igen sok érdekes látnivaló volt a városban, de Jézust a hegyen épült, várszerű, hatalmas és pompás templom érdekelte a legjobban. Itt volt ám látni és hallani való!... Most örülhetett ám igazán a szíve!...

Laci: Ha tudta volna ezt az éneket (a 289-et), ő is énekelte volna...

Katechéta: Nézegette a templom gyönyörű, aranyozott díszeit, a hófehér márványoszlopokat, megfigyelte az állatok feláldozását, a papok díszes felvonulását, láthatta a méltóságteljesen lépkedő főpapot... Bizonyára másnap már alig várta, hogy kinyissák a templomot és ott tovább elnézegethessen és hallgathassa a papok karéneket... És így mehetett ez napról napra... A sok látni és hallani való annyira lekötötte a figyelmét, hogy sem az ünnepek végére, sem a hazamenetelre nem gondolt. Pedig az ünnepek már elmultak és a sok ember már gyülekezett a hazaindulásra. Ott nyüzsgött a tereken, az utcákon és ki-ki kereste az utitársát. Ha az ember jól érzi magát, az idő igen gyorsan múlik... De Jézus szüleit is teljesen lekötötte a gyönyörű ünnepek. Bizony, sietve kellett csomagolniuk, hogy az induló csapattól el ne maradjanak... Induláskor nem is vették észre, hogy a kis Jézus hiányzik. Azt hitték, hogy valami más uti társaságban van. De mikor már egy napig mentek. Jézus akkor sem került elő, akkor sem jött ennivalójáért és innivalójáért. Elkezdtek aggódni, rettegni. Olyan izgatottak voltak, hogy a helyüket sem találták. Hol lehet?... Elkezdték keresni. Végigjárták a rokonokat, valamennyi ismerősüket, de Jézust nem találták sehol...

Panni: Miért nem kiabáltak neki?...

Terus: Miko: mi menekültünk, az a kocsí, amelyiken én voltam, elszakadt a többitől, pedig az apukám és az anyukám azokkal mentek. En nyit kiabáltam akkor és még sírtam is és ők meghallották.

Feri: Miért nem mentek mindjárt vissza Jeruzsálemben, hiszen ott maradt? ...

Többen: De ők nem gondoltak arra, hogy Jézus ott maradt.

Laci: Gondolhatták volna, mert igen nézegette a templomi látnivalót és látták róla, hogy igen tetszik neki ott minden.

Katechéta: Vissza is mentek. Sietve mentek. Egyenesen a templomba mentek. Keresték. Sokáig keresték ...

Evi: De nagy lehetett az a templom, hogy mindjárt nem akadtak rá! ...

Katechéta: Csak harmadnap találták meg a doktorok közt ...

Jenő: Hát orvosok közé került? ...

Terus: Talán beteg lett? ...

Katechéta: A tudósokat doktoroknak is hívják. Nem mindenki orvos, akit doktornak hívnak.

Miklós: Az én apám is doktor és mégsem orvos, hanem ...

Evi: Az ügyvédek is doktorok, meg a bírók is.

Feri: ... tanár úr is doktor és mégsem orvos.

Pali: Érdekes, hogy nem a tanárok kérdezték Jézust, hanem Jézus kérdezte őket.

Katechéta: Régen a tanítók és tanárok a gyermekek kérdéseiből állapították meg, hogy ki milyen okos.

Terus: De azok is kérdezték az Úr Jézust ...

Klári: Mit kérdeztek tőle? ...

Miska: Biztosan a liturgiát kérdezték ki.

Feri: Nagyon sokat kérdezhetett tőlük, mert 3 napig tartott a kérdezés és felelgetés.

Katechéta: Igen okos kérdéseket tett fel a tudósoknak és ő is igen okosan felelgetett, mert valamennyi tudós álmélkodott az ő kérdésein és feleletein.

Iren: Biztosan a szentírásból kérdezték egymást.

Többen: Mit szólhattak azok a tudósok Jézus nagy tudásához?

Katechéta: A tudósok talán mondogathatták egymásnak: Miféle gyermek ez? Honnan ismerheti ennyire a próféták írásait és tanítását? ...

Kató: Érdekes, hogy Krisztus Urunk még az ünnepek után is foglalkozott az Isten igéjével.

Miska (nevetve): Nem úgy, mint ... és ... aki rögtön rágyújt, mihelyt kijövünk a templomból ...

Kató: Ő igazán örömet hallgatta és tanulta ...

Katechéta: (felemelt kézzel és ujjmozgással némán kérdez)???

Többen: Pont úgy, ahogyan a III. parancsolatban van! ... Betartotta.

Katechéta: De a szülei is elcsodálkoztak.

Pali: Hogyan örülhetett Mária, hogy neki ilyen okos fia van! ...

Iren: Nem ennek örült; hanem annak, hogy végre megtalálta.

Katechéta: Itt a Bibliában erről nem olvastunk, de az bent van a szentírásban, hogy bánattal keresték. Mikor Mária megpillantotta, mindjárt ezzel kezdte: Fiam, miért cselekedted ezt velünk, lásd atyád és én nagy bánattal kerestünk téged.

Iren: Fájt szegényeknek, hogy a fiúk nem törődött a szülőikkel, hanem más érdekelt.

Feri: Nekem is fájt volna ...

Katechéta: Ő pedig ezt felelte: Mi dolog, hogy engem kerestetek? Avagy nem tudjátok-e, hogy nekem azokban kell foglalatossnak lennem, amelyek az én Atyámnak dolgai?

Miska: Jézus azért mégis hibás volt, mert nagy bánatot okozott szegény édesanyjának.

Terus: Jézus nem volt hibás, hanem a szülõi, mert a szülõ kötelessége, hogy necsak a csomagokkal, meg a hazamenéssel törõdjenek, hanem a gyermekükkel is.

Kató: Egyik sem volt hibás, mert mindegyik a saját kötelességét teljesítette.

Evi: Nem egészen így van!... Ha Máriának eszébe jutott volna, hogy Jézus születésekor angyalok szálltak le a földre és messzirõl is jöttek hozzá bölcsék, meg gazdag emberek, hogy imádják, akkor biztosan nem gondolt volna arra, hogy a fia elveszzen...

Katechéta: Ez jó, gyerekek!... Mindjárt rájövünk az igazságra...

Miska: Hát persze; akit már kicsi korában is angyalok vesznek körül, az nem veszhet el.

Pali: Máriát nem lehet hibáztatni, mert Mária csak ember volt, de Jézus az égbõl jött... Mária nem tudhatta olyan biztosan, hogy az õ fia tulajdonképpen csak kívülrõl ember, de belülrõl Isten.

Katechéta: Nagyon jó, különösen az utolsó szavaid.

Kató: Nem értették meg a feleletét, mert nem voltak olyan okosak, mint Jézus.

Miklós: Szerintem Jézus nagyon helyesen felelt, mert elõször jön az Isten és csak azután mindenki más.

Katechéta: De te is helyesen feleltél.

(Csengettek, de a gyerekek kérésére tovább folyt az óra.)

Tõbben: Még van idõ, ugyanis... óra lesz, folytassuk még!

Katechéta: Most jön a vége: hogyan ment az Úr haza Názáretbe és mit csinált otthon? — Mit olvastunk? Aláméne velük Názáretbe.

Feri: Velük ment, én ezt be is írtam a füzetbe. (Mutatja jegyzetét és abban a „velük“ szót.)

Kató: Ó nem külön utakon ment, nem a pajtásokkal és a barátaival, mint (megnevez egy más iskolába járó tanulót)... hanem a szüleivel ment.

Feri: Nekem éppen az jutott eszembe ennél a szónál, hogy nem futott el a szülõitõl, amikor a templomot elhagyta, hanem a szüleivel együtt ment szépen haza.

Kató: Az Úr Jézus nagyon szerette a szülõit.

Laci: Mindenütt jó, de legjobb otthon.

Feri: Az úgy van, hogy ha a szülõk haza mennek a templomból, akkor a gyerekek is velük együtt menjenek haza.

Katechéta: A gyermek legjobb helye a szülõ mellett van. — Aztán itt van még: Engedelmes vala nekik.

Tõbben: Itt van a IV. parancsolat betartása! Ez igen jól összeillik.

Katechéta: Mit csinálhatott Jézus otthon?

Kató: Segített az apjának a mesteriségében. Nem vetette meg õket, mert csak egyszerű emberek voltak, és nem voltak olyan okosak, mint õ...

Feri: Segített az anyjának vizet és fát behordani a konyhába és talán (bizonytalanul mondja) terített is, meg el is mosogatott.

Klári: Kezére adta apjának a szerszámokat és a deszkát és nem engedte, hogy a szegény fáradt öreg maga emelgesse a nehéz deszkákat.

Laci: Szolgált nekik.

Panni: Jézus az apjának voltaképpen az inasa is volt.

Kató: Dehogyan! Rendes család volt az! Otthon mi is összesegítünk.

Katechéta: Az Úr Jézus családi életet élt a szülõi házban. — Aztán végül: Gyarapodott bölcseségben és testének állapotában. Ti hogyan értitek ezt?

Laci: Jézus nemcsak okos és jó gyerek volt, hanem erős és izmos is.

Katechéta: Honnan tudod?

Laci: Gyarapodott testének állapotában.

Terus: Azt mondhatjuk, hogy Jézus Urunk igazi gyerek volt: okos is, ügyes is, erős is.

Panni: ...igen okos fiú, de nem tud semmit tornászni, mert gyenge és beteges. Az édesapám azt mondta otthon, hogy a legtöbb tehetséges gyermek a testi fejlődésben vissza szokott maradni... Jézus nem maradt vissza...

Kató: A Hiszekegynek igaza van, mert Jézus nemcsak valóságos Isten, hanem valóságos és igazi ember is volt...

(Az órának itt vége volt.)

Közli: Magassy Sándor.

Liturgikus magatartás

Úrvacsoraosztás

— 4. folytatás. —

A *kehely nyújtása* még nagyobb gondot és körültekintést követel, mint a kenyér kiszolgáltatása.

A közös kehely használata nálunk még nem lett annyira nyílt problémává, mint számos külföldi egyházban. Nem térhetünk azonban ki az elől a tény elől, hogy vannak híveink, akiket esztétikus, vagy higiénikus okok vagy egészen elriasztanak az úrvacsorához való járulástól, vagy legalább is megakadályoznak abban, hogy a szentséget aggodalom és kellemetlen érzések nélkül élvezzék. Nem sujthatjuk őket ezért minden további nélkül anathémával, mert meg kell vallanunk, hogy mi liturgusok is nem egyszer aggodalommal és belső ellenkezéssel vettük tovább a kelyhet, ha valamelyik úrvacsorai vendég megfűrésztötte benne hosszú és talán nem is egészen tiszta bajszát, vagy olyannak nyújtottuk, akinek sebes volt az ajka. Azt sem lehet egyszerűen tagadni, hogy a fertőződés bizonyos veszélye a kehely közös használatával kapcsolatban nincs egészen kizárva, bár az idevonatkozó aggodalom minden bizonnyal túlzott. (Így pl. a talán legtöbbször jelentkező félelem a tüdőbajjal való inficiálódástól minden valószerűség szerint alaptalan. Egyébként is van bizonyos dezinficiáló hatása a gyomornedveknek.)

Külföldön az úrvacsorával szemben az említett okokból jelentkező aggodalmat két módon igyekeznek az egyház leküzdni. Számos gyülekezetben bevezették az úgynevezett *egyeskehelyet*. Ez azt jelenti, hogy minden úrvacsorai vendég, vagy legalább is az egyes családok, külön kiskelyhekből veszik a bort. Ez természetesen csak kis gyülekezetben lehetséges, bár egyesek ennek az eljárásnak a védelmére azt állítják, hogy a különkehely nyújtása még 150—170 személy úrvacsorázása mellett is lehetséges. A különkehely bevezetése szükségessé teszi az úrvacsora liturgikus rendjének megváltoztatását is, mivel a kehely osztásába nagyobb számú hívek esetén egyházközi, illetőleg presbiterek bekapcsolódása szükséges. Nincs tudomásom arról, hogy Magyarországon bármelyik gyülekezetünkben bevezették volna a különkehelyet. A református egyházban azonban a jelek szerint már feltűnt, mert éppen a napokban olvastam az ujságban egy közleményt, amely szerint a budapesti Szilágyi Dezső-téri templomban úrvacsorát tartanak „különkehellyel.”

A másik újítás, amellyel külföldön helyenként méltányolni kívánják a közös kehellyel szemben fel-felébredő aggályokat, az

intinctio, vagyis a borba mártott ostya nyújtása. Ennek a gondolata különösen a huszas évek óta lépett előtérbe és mellette nyilatkozott többek között a „Hochkirehe“, sőt a németországi evangélikus lelkészegyesület közlönye, a „Deutsches Pfarrerblatt“, valamint hét teológiai fakultásnak, közöttük a göttingeninek, greifswaldinak és leipziginak gyakorlati teológiai tanára is. A gondolat nem új. A régi egyház már a 11. században ismerte az *intinctio*t. Az egyház harcolt ellene és pl. a clermonti zsinaton (1095) határozottan elvetette. Mégis széles területeken, különösen a borban szegény országokban, mint pl. Angliában, elterjedt. A gör. kel. egyház bizonyos formában ma is él vele. Az evangélikus egyházban az említett újításhoz külön „paténáskelyhet“ konstruáltak, amelynél vagy a kehely nyakát veszi körül a paténa, vagy pedig talpa van paténává kiképezve. A cél a paténás kehely mindkét alakjánál az, hogy a liturgus egyszerre hordhassa körül az ostyát és a bort, és így nehézség nélkül gyakorolhassa az *intinctio*t. Ennek ellenzői főképen azzal érvelnek, hogy ellenkezik a szereztetési igékkel.

Ezekre pedig nem azért tértem ki, hogy akár az egyik, akár a másik eljárás mellett foglaljak állást és ezzel egyszersmind erővel tegyek valamit problémává, ami nálunk nem probléma. A probléma megvan, csak nem beszélünk róla! A hívek egy részét bántja, úrvacsorai örömeiket zavarja, vagy tönkre is teszi, ha valami felébreszti esztétikai tiltakozásukat, vagy egészségfeltésüket. Erre a körülményre tekintettel kell lennünk! Nem oly módon, hogy megszüntetjük a közös kehely használatát, vagy legalább is fakultatívvá tesszük ezt és az egyeskehely (különkehely) használatát. Híveink túlnyomó többsége egyenesen megbotránkoznék ezen és tiltakoznák ellene. A paténáskehely, illetőleg az *intinctio* alkalmazása pedig még hozzá súlyos teológiai kérdés is, nem pusztán a gyakorlat kérdése. De a közös kehelyhez való szilárd ragaszkodás mellett is meg kell tennünk azt, amit megtehetünk, hogy a vele szemben jelentkező aggodalmat eloszlassuk vagy legalább is megerőtlenítsük!

Ennek érdekében az első teendőnk az, hogy örködjünk az úrvacsorai kehely kifogástalan, ragyogó tisztasága felett! Ez magától értetődőnek látszik. De láttam már kelyhet használatban, amelyről lerítt, hogy nem közvetlenül az úrvacsora előtt tisztították meg és törölték meg alaposan utóljára.

A másik feltétlenül szükséges lépés híveink tanítása, nevelése, hogy aki valamilyen látható vagy láthatatlan bajban szenved, maradjon úrvacsorán utolsónak. Alig hihető, hogy ilyen, tapintatos módon és ismételten végzett felvilágosításnak, illetőleg kérdésnek ne volna eredménye.

Nem kevésbé fontos azonban az úrvacsora osztása közben eljárni, hogy a lehetőséghez képest ne csak megnyugtassuk a kényeseket és aggodalmaskodókat, hanem a fertőzés veszélyét is a legkisebb mértékre redukáljuk. Ennek érdekében elemi dolog a kehely állandó forgatása. Valósággal felháborító nemtörődömség, ha valaki úgy nyújtja a kelyhet, hogy minden úrvacsorai vendég ajka a kehely szélének ugyanazt a részét érinti. Ilyen nemtörődöm-rossz szokás valóban joggal riasztja el a híveket az úrvacsorától. Hogy ilyen rossz

szokás egyáltalában lehetséges, egy esetben magamnak is megbotránkozva kellett tapasztalnom.

De a kehely forgatása magábanvéve nem elégséges. Ezt ki kell egészítenie az úrvacsorai paramentumok között említett „purificator“, vagyis kehelytörölő kendő használatának. A kehelyet kétkézre fogjuk, jobbkezünkben azonkívül ott tartjuk ezt a kendőt is. Amint valakinek nyújtottuk a kehelyt, a kendővel egyszeri, de határozott mozdulattal kívül-belül megtöröljük a kehely szájának azt a részét, amelyet az úrvacsorai vendég ajka érintett. E mellett továbbléptünkben még egyet fordítunk is a kehelyen. Kis gyakorlat után ez az eljárás semmiféle késedelmet nem okoz. Ha a kendő nem lóg hosszan le, esztétikai-liturgikus szempontból sem lehet ellene semmiféle kifogást sem emelni. A hívek meg hálásak a kehelynek ilyen kezeléséért, erről nem egy esetben meggyőződhettem. Ahhoz persze, hogy ne csak a látszat kedvéért történnék meg a kehely megtörlése és valóban tiszta kehelyet kapjon mindenki, szükséges, hogy a kendőnek is mindig más és más részével töröljük a kehelyt. Ez minden nehézség nélkül megtörténhetik; a negyedrésze összehajtott kendő új negyedének előkészítése az egy-egy sor elvonulásával bekövetkező rövid szünet alatt történhetik meg. Természetes dolog, hogy amikor sokan veszik az úrvacsorát, több kendőt is el kell használnunk. Ebben takarékoskodnunk nem szabad. Az is magától értetődő, hogy újra csak mosás után szabad egy-egy kendőt elővennünk.

Vannak gyülekezetek, amelyekben az a szokás gyökeredzett meg, hogy az úrvacsorát kiszolgáltató liturgus kezében vagy alsó karjára vetve (!) visz ugyan körül kendőt, de nem a kehely megtisztítására, hanem abból a célból, hogy a kehely vétele után a száját törölje meg az, aki szükségesnek látja. Ez azután igazán sem nem esztétikus, sem nem higiénikus. Nem lesz ugyan könnyű, ezt a szokást kiküszöbölni, ahol befészkelte magát, mégis meg kell kísérlni. Talán kevésbé tűnik majd fel a változás, ha a szájtörölő kendőnek nyomban a kehelytörölő kendő lép a helyére. Nem kétséges, hogy ez a csere csak áldásos lehet.

A kehely nyújtása még más szempontból is nagy gondosságot követel meg. Figyelni kell arra, hogy ne hirtelen sülyesszük le a kehelyt az oltár előtt térdeplők ajkához, mert ennek könnyen az lehet a következménye, hogy túl nagy adag bor tolul a szájukba, vagy pedig végigesurog belőle a ruhájukon. Viszont ügyeljünk arra, hogy annyira meg mégis borítsuk a kehelyt, hogy ki-ki valóban vehessen magához egy kevés bort. A híveket nyugtalanítja az is, ha a kehelyből ruhájukra esurog valami a „Krisztus véreből“, de talán ennél is jobban, ha nem vehették azt magukhoz. A kehelynek helyes kezelését különösen megnehezítik a női kalapok, amelyekről sokszor nem is lehet látni az úrvacsorai vendégek száját. Ilyenkor inkább érzése irányítja a liturgust a kehely kiszolgáltatásának nehéz szolgálatában.

Amikor a liturgus a kehellyel is végére ért egy-egy sornak, visszamegy az oltár közepéig és ott szembefordulva a hívekkel, áldás-kívánó formula kíséretében, vagy e nélkül így bocsátja el őket: „Menjetek el békességgel!“ Ezután az oltárhoz fordulva várja, hogy a sorcsere megtörténjék.

Ha közvetlenül az oltár előtt emelvény van, vagyis magasabban áll az oltár előtt a liturgus, mint a térdeplőn az úrvacsorát váró hívek, akkor egyenesen, arccal a közép felé lép le a pódiumról és csak azután indul derékszögben a sor balszéléhez. A kenyér, illetőleg a kehely kiszolgáltatása után megint a középhez tér vissza és onnan derékszögben fordulva az oltár felé lép fel az emelvényre. Oldalt lépni csak akkor szabad, ha az oltár egy magasságban van az úrvacsorai vendégek térdeplőjével.

Az utolsó sor eltávozása után elrendezzük az úrvacsorai edényeket, vagyis a ciboriumra (pixisre) visszahelyezzük a fedőt, a kehelyre a paténát és valamennyit letakarjuk a velummal. A purifikator-kendőt szépen összehajtva mellettük helyezzük el.

Budaker Oszkár.

Dán lelkész hétköznapi nyilatkozata

Tage Morsing dán lelkész neve két cikkel kapcsolatban lett ismert előttünk. Egyiket múlt év nyarán írta az Új Harangszóba a Dániában nyaralt magyar gyermekekről színesen, érdekesen. Másik cikkét a Lelkipásztor közölte. Ez a dán egyházi életről szól s előreláthatólag folytatásai is következnek. Egyébként 36 éves, három gyermeke van, a fiatal, kereső gárdához tartozik, nem kötötte le magát se a belmissziói, se a grundtvigi mozgalomhoz, de őszinte vágy él benne, hogy közreműködjék a dán ébredés szolgálatában. Jól beszél németül és angolul. Résztvett a gyenesdiási főiskolás konferencián, látogatást tett több gyülekezetünkben, így Nyiregyházán igét is hirdetett. Elutazás előtt kértem meg, hogy általánosságban beszéljen dán egyházi gyakorlati dolgokról, olyanokról, amelyek hétköznapiasnak látszanak, de jellemzőek, tanulságosak. Alább foglalom össze mondatait.

— Amikor egy gyülekezeti lelkészség megüresedik, az állami hivatalos lapban pályázatot hirdetnek az állás betöltésére. Így történt Faarevejle gyülekezetben is. *Rajtam kívül még 71 pályázó volt!* Akkor még nem, de ma már pályázhatnak teológiát végzett nők is... A faarevejlei gyülekezeti tanács 13 tagból áll s ez választott ki néhány jelentkezőt, akit értesítettek, hogy szívesen hallgatnák meg prédikációjukat. A gyülekezetben való igehirdetés után a tanács három jelöltet rangsorolt a tanácstagok szavazatainak aránya szerint. Én 10 szavazatot kaptam. Ha a szavazatok száma között nincs nagy különbség, akkor a kultuszminisztérium a második és harmadik helyen jelölt közül is kinevezésre ajánlhat bárkit a királynak. Ha azonban a jelölés egyhangú, vagy olyan döntő, mint az enyém volt, akkor erre nincs lehetőség. A király a minisztérium javaslata alapján kinevezett, az okmányt sajátkezüleg írta alá s ezzel *királyi tiszviselő lettem*. A gyülekezeti tanács azért szavazott ilyen arányban reám, mert a másik kettőnél fiatalabb voltam s tudták, hogy az ifjúsággal előző gyülekezetemben sokat és eredményesen foglalkoztam. Ez a tevékenységem pedig abból állt, hogy megszerveztem a tornászcsapatot úgy, hogy 60—80 ifjú is belépett a csapatba s ezeknek nagyrésze ezáltal templombajáró is lett. *(T. Morsing kitűnő tornász, a főiskolai válogatott csapat tagja volt, külföldi versenyeken is részt vett.)* Mostani helyemen már nehezebb ez a megoldás, mert két tornaegyesület és két polgári egyesület is foglalkozik a fiatalssággal, de azért szívesen látnak, hívnak is

s szükség is van arra, hogy megjelenjek ott, ahol az ifjúság nagyrésze található, a tornacsarnokokban. Persze ez a munka inkább akkor folyik, amikor az iskolákban szünet van.

— *Gyülekezetem* 2500 lelkes, de nagyrésze inkább a városka körül elterülő tájon lakik. Hivatalos óra nincsen, a hívek bármikor jöhetnek s ez nagy lekötöttséget jelent számomra. Tudni kell azt is, hogy a lelkészi hivatalok egyben anyakönyvi hivatalok is. Minden életseményben felkeresnek tehát. Kivonatokat is kérnek s ezekért 1 koronát fizetnek. Sajnos munkatársam nincs, segédlelkésze csak öreg lelkészeknek van, vagy nagy városi gyülekezetben van másodlelkész. (*Ilyen másik dán barátunk is, Zeuthen Mogens Kopenhágában.*)

— *Évi jövedelem* kb. 10.000 dán korona. A kivonatdíjon kívül nincs mellékjövedelem, mert az egyházi szolgálatok mind ingyenesek. Fizetésemet részben az állam, részben a gyülekezet folyósítja. A fenti összeg után évi 2000 korona adót fizetek, a lelkészlakás lakbérére 800—1000 korona (!), nyugdíj 700 korona, biztosítás és egyebek is vannak, azonkívül a háztartási alkalmazott, az ellátással együtt, kb. 2500 korona. Így megmarad 3000 koronán felüli jövedelem, amelyből fedezni kell a családi és egyéni kiadásaimat. (*T. M.-nek autója van és persze mindenkinek kerékpárja...*) *Lakásom* kétholdas parkban, illetve kertben fekszik. Tizennégyszobás, ebből kilencet berendeztem. A kertben 40 gyümölcsfa áll s mindez nagy gondot okoz, mert nekem kell az egészet kezelnem.

— *Az egyházi adót* a községi és állami adókkal együtt kezelik. A község, az egyházi szükségleteknek megfelelő fedezetet állít be költségvetésébe. Templomunkat nemrégben újítottuk meg 80.000 korona költséggel. Erre a kiadásra 5 nap alatt összegyűjtöttünk 20.000 koronát, régebről volt már 10.000 koronánk, valószínűleg az állam is ad hozzá ennyit, a többit kölcsönképen vesszük fel 20 évi törlesztésre. A gyülekezetnek is van 30 hold földje, ennek jövedelméből járul a lelkészi fizetéshez. Régebben a papok művelték az egyházi földet s ma is elsőbbségi joguk van a bérléshez. Ez ma már ritka. A nagyobb földbirtokokat 1920-ban államosították, csak 20—30 holdat hagytak az egyházközségek kezén, míg a többi árát alapként kezeljük s ennek általában csak a kamatait vehetjük fel, kivéve nagyobb beruházások eseteit.

— *Istentisztelet* vasárnaponként egyszer van templomunkban. Kéthónaponként járok egy várban lévő kis kápolnámba. Télen 5 iskolában tartok bibliaórát, ezeken általában 30—40 hívünk jelenik meg, közöttük férfiak is. A templomi istentiszteleten résztvevők száma 100—200, jeles ünnepeken 400—600. Az úrvacsorázók száma mostanában növekvő, a régebbi 900-zal szemben a múlt évben 1200-an járultak a kegyelem asztalához. Keresztelés 50—60, temetés 20—30, esketés 15—20, kifirmandusok száma 40—50. Utóbbiakkal két csoportban foglalkozom féleven keresztül heti 2 órában. Egyik konfirmációi ünnepünket áprilisban, a másikat októberben tartjuk (!). Ennek anyaga: bibliaismeret, Luther Kiskátéja, zsolttárok és egyháztörténet.

— *A hittanítást* fakultatív, de alig akad szülő, aki ezzel a lehetőséggel él. A gyermekek templombjárása sem kötelező. Mindenütt tanítók a hittanoktatók, alacsonyabb fokon napi egy órában (!), magasabb fokon heti 2 órában foglalkoznak a gyermekekkel. Ők tanítják az egyházi énekeket is. A lelkész a helység iskolai bizottságának elnöke, feljogosítva az ellenőrzésre is, amivel azonban nem élünk, hogy ne fesszélyezzük a tanítókat. Csak a vizsgákon szoktunk megjelenni. Az állami törvények előírják azt, hogy a gyerme-

keket dánoknak és keresztyének kell nevelni s ez a népegyház iskolájánál természetes is. Iskola és egyház, vagy állam és egyház között a viszony igen szívélyes és megértő, munkájuk egymást kiegészítő.

— Gyülekezetemben három *vasárnapi iskola* van. Egyik csoportot egy gyáros, másikat egy könyvkereskedő, harmadikat egy paraszterber vezető, mind hívő emberek. A csoportokban 20—30 gyermek van. A grundtvigi mozgalom ellenzi a vasárnapi iskolát, mert arra törekszik, hogy szülők és gyermekek együtt vegyenek részt a gyülekezeti közösségi életben. A mozgalomhoz tartozó szülők gyermekeiket, sokszor már 4—5 éves kortól, magukkal viszik az úrvacsorai közösségbe is (!) azzal az indokolással, hogy az úrvacsora titkát értelemmel a felnőtt sem tudja felfogni, ahhoz hit kell. Isten szavát bizalommal kell fogadni. A gyermek a keresztelestől sem tudja, hogy mi történik vele, mégis megkeresztelik, ezért részesülhet az úrvacsora szentségében is.

Ismerjük a *családlátogatás* kiváló lehetőségét is, de ennek keresztülvitele nehézségekbe ütközik. Bejelentés nélkül, ismerőshöz, ismeretlenhez elmegyek s mindig szívélyesen, kitűnő örömmel fogadnak. Ilyenkor azonban meg kell beszélni a család ügyes-bajos dolgait, végigmegyünk a kerten, esetleg a földön, ha az közel van, megmutatják a tehén- és lóistállót, a baromfiudvart. Elmaradhatatlan a kávézás s akkor szobakerülhetnek a lelki, egyházi dolgok is. Bibliaolvasás vagy áhítat nincsen. Csak betegeknek énekelek és imádkozom. Egy-egy látogatás 2 óra hosszat is tart, ennek következtében hetenként. 3—4 látogatásnál többre nem kerül sor. Házilátogatok nincsenek, az evangelizáció nem szokásos. Utóbbi volt ugyan régebben az ú. n. missziói házakban, de kevesen jártak s következő nemzedék elhanyagolta teljesen. Igehirdetéseinkben két perikoparendszert használunk váltakozva. Mindenkinek kötelező.

— *Egyházi sajtónk* gazdag. Van országos hetilapunk, sőt minden lelki mozgalom rendelkezik külön lappal. Havonta jelenik meg teológiai folyóiratunk. Nagyon sok a gyülekezeti lapok száma, én is havonta kiadok 700 példányban, 4 oldalon, kisalakú értesítőt, amelyet minden család postán díjmentesen megkap. De adakozhat a kiadásokra. A világi bulvárlapok ellensúlyozására mostanában indul meg egy új egyházi hetilap, színesen riportokkal gazdagítva. A papírhány akadályozta ennek megjelenését, de amikor a képviselőházban szobakerült, minden párt kijelentette, hogy a demokrácia elve alapján, kell papírt adni. Pedig nem minden képviselő áll keresztyén alapon.

— *Összehasonlítva a nálunk látottakat a dán helyzettel, mi volt itt feltűnő?*

— Elsősorban a *liturgia* szegénysége. Nálunk az eredeti lutheri liturgia él. Minden keresztelest az istentisztelet keretében történik, sőt az úrvacsoraosztás sincs külön (!). Minden vasárnap van gyülekezetünkben úrvacsoraosztás, bár ez nem mindenütt szokásos. Kértem a gyülekezetet, hogy azok is maradjanak a templomban, akik nem vesznek úrvacsorát s ez szokássá is vált. Városokban azonban a többiek eltávoznak.

— Másrészt el kell ismernem, hogy az igehirdetésben az a komoly hang szólal meg, amely határozottan mutat Jézusra. *Amíg mi kicsiny dolgokról beszélünk, addig itt érezteti az igehirdető, hogy élet és halál kérdéséről van szó.* Különösen ez az, amit nekünk is meg kell magyar testvéreinktől tanulnunk.

Várady Lajos.

K Ö N Y V T Á R B A N

SÍPI APÓ NEVELTJE. — Rauta Hanna regénye. Finnből ford. Molnár Rudolf. 280. l. Fébé kiadás. 15.— Ft.

Újra egy ritka könyv, amelyet áldással használhatunk gyülekezeti munkánkban is. Amíg összejeveteli termünkben leányok készlik a csuhé-szőnyeget vagy serdülő fiúk vannak együtt esténként, — egyik vezető olvassa Marttinak, az árva lelencfiúnak gyermek-, kamasz- és ifjúkorának megragadó, izgalmas regényét. A közép-pontban ez van: a Bárány vére által bűneink meg vannak bocsátva. S ebből árad meleg fény szerelemre, választalakat emelő uraságra, egész életén át cinikus s utolsó estéjén hitrejutott doktorra, rideg közönyösséggel küzdő hitoktatóra. Néha a szemekben megjelent a könny, — nem olcsó szentimentalizmus hatására, hanem ahogy előtünk áll egy bűneivel tusakodó hívó ember küzdelme és békesége. A vad kamaszfiúk nem bökik meg egymást, lemosolyogva mindent szokásuk szerint, hanem tágra nyitott szemmel figyelnek. Erzik, hogy itt olyan valaki mesél, aki Jézus szeretetével és megértésével néz a fiatal életekre.

Görög Tibor.

„EZEKET SZÓLJAD.“ — ÚTMUTATÓ AZ IFJÚSÁGI MISSZIÓHOZ GYÜLEKEZETI VEZETŐK SZÁMÁRA

A református egyház kiadványa. Kézikönyv, amelyet a vezetőképző tanfolyamokat sikerrel elvégzettek kezébe adnak. A Szentírás tanításának összefoglalása áll a könyv élén. A nézőpont, melyből a Szentírásra tekint, egészen a ma emberéé és határozott, világos tanítást ad az ifjúságnak a „kijelentett dolgok“ról. A második részben izelítőt kapunk az egyház történetének és a keresztyén misszióának a Szentírás mértéke alatt való vizsgálatából. Úgyes vezérfonalat ad, számunkra is eszméltetően a hitvallásoknak az ifjúsági munkában való felhasználásáról. Gyakorlati útmutatás a negyedik rész az igeolvasó, imádkozó és szolgáló keresztyén élet számára. A vezetői szolgálat részére adott útmutatással fejeződik be a könyv, de ez sem merev módszertan, hanem néhány útmutatással felvázolja az ifjúsági munka evangéliumi lehetőségeit.

Jó és használható könyv egyházunk ifjúsági vezetői számára is. Nem hirtelen készült program, hanem vezetőképző tanfolyamokon, megérett, áttekinthető összefoglalása mindannak, ami az ifjúsági munkában a vezetőknek segítségére lehet. Kívánatos volna, hogy a mi egyházunk is adjon ilyen jó segítőeszközt ifjúsági vezetői kezébe.

Tekus Ottó.

MEGJELENT a Missziói Útmutató őszi kötete. 8.— Ft. előzetes beküldése mellett (Országos Református Missziói-Munkaközösség Budapest 39.537) megrendelhető a központi irodában (Budapest, XIV. Abonyi-út 21. I.)

Kapható ugyanott még néhány példányban a

Missziói Útmutató II. (tavaszi) kötete 7.— Ft.

Missziói Útmutató III. (nyári) kötete 5.— Ft.

Ezeket szóljad. (Ifjúsági vezérkönyv. Az ifjúsági munkában nélkülözhetetlen, egyéb missziói munkában is haszonnal forgatható) 6.— Ft.

Tájékoztató körlevél az Országos Református Missziói Munkaközösségről 1.— Ft.

Az „Istentiszteleti imádságok“ címen adott karácsonyi mellékletünk úgy van jelen számunkkal egybekötve, hogy a kapocs felhajtásával könnyen ki vehető.

A Magyar Evangélikus Egyház Püspöki Karának Körlevele

30/1948—49. szám. A perikóparenddel kapcsolatban a következő egyházi esztendőben az év utolsó estéjére és a reformáció emléknapjára szabadtextus használatát engedélyezem.

31/1948—49. szám. A hívek lakhelyváltoztatása kérdésében kötelességévé teszem az elköltözés helye szerint illetékes lelkészi hivatalnak, hogy a beköltözés szerint illetékes lelkészi hivatalt az összes szükséges személyi adatok egyidejű közlésével értesítse. Annak következtében ugyanis, hogy a népszámlálási és a rendőrségi bejelentő lapok a vallás feltüntetésére nem tartalmaznak rovatot, a hívek nyilvántartásbavétele mindenütt, de különösen nagy városokban másképpen keresztülvihetetlen.

Budapest, 1948 november 20.

Szabó József s. k.

a dunáninneni egyházkerület püspöke.

Molitórisz János s. k.

esperes,

a dunántúli egyházkerület püspökhelyettese.

Benkóczy Dániel s. k.

esperes,

a bányai egyházker. püspökhelyettese.

Rözse István s. k.

esperes,

a tiszai egyházker. püspökhelyettese.

Közölt gyermekistentiszteleti liturgiánkat

a beérkezett értesítések szerint a következő gyülekezetekben máris használják, illetve bevezették: Szepetnek, Szilsárkány, Tordas, Mezőhegyes, Nagytarcsa, Bikács, Kaposvár, Budapest-Vár, Lovászpataca, Keszthely, Gáboros, Alsódörögse, Boba, Budapest-Zugló, Fanesal. Kérjük használatáról a többiek értesítését is.

Még kapható a kottás-rend 1.50 Ft-ért, a gyermekek számára készült példány darabonként 10 fillérért.

MEGJELENT

Scholz László: VIASKODÁSUNK FEHÉR ÖRDÖGÖKKEL

Júdás levelének lelkészevangélizáción megszólaltatott magyarázata.

Ara: 3.50 Forint. Megrendelhető a Lelkipásztor kiadóhivatalánál:

Győr, Ráth Mátyás-tér 1. szám. — Ara csekklapon befizethető.

530

oldal a Lelkipásztor 1948-as évfolyama. Ez a hatalmas oldalszám az előfizetési díjak teljes egészét igénybe veszi. Egy-egy példány vastagságának, a lelkészi karunk kicsiségéből következő korlátolt példányszámnak és az előfizetési díjnak összevetése mindenkit meggyőzhet arról, hogy a Lelkipásztor anyagi egyensúlyát már néhány előfizetés kimaradása is felboríthatja.

Bizunk azonban lelkésztestvéreinkben, s ezért voltunk merészek a lap szolgáltatásának érdekében a bő és gazdag tartalom nyújtásával. A nyomdával szemben fennálló fizetési kötelezettségeinknek azonban csak úgy tudunk elegendet tenni, ha a mellékelt csekklap felhasználásával mindenki rendezi ez év végéig hátralékos fizetési díját.

Előfizetőink közül kb. 100 gyülekezet tartozik visszamenőleg 3—6 hónapra. 20 gyülekezet pedig évek óta egyáltalában nem fizet. Ezek semmiféle felszólító, kérő lapunkra nem is válaszolnak. Sajnos mindig ugyanazok a nevek szerepelnek mind a hűség és pontos, mind a pontatlan és nem-fizető olvasók között. Kérjük a lelkésztestvéreket, hogy tegyék ezt a kérdést lelkiismereti kérdéssé.

**BELMISSZIÓI
MUNKAPROGRAMM**

az 1948—49. évre

3.
(Folytatás)

Egyháztörténeti emlékeztető

Bél Mátyás

(Halálának 200. évfordulója alkalmából.)

I. Adatok.

1. *Irodalmi adaékok.* A gazdag irodalomból viszonylag legkönnyebben hozzáférhető: Váczi Elemér, B. M. Keresztyén Igazság 1935. 286. kk. Groó Gyula, A magyar pietizmus üzenete. 1947-es Harangszó Naptár 49. kk. (Wiczzián—Sólyom, Az egyház története I. 131.) Lexikonok.

2. *Életrajzi adatok.* Született 1684-ben Nagyócsán (Ocsován) (Zólyom m.). Apja szlovák, anyja magyar volt. Iskolába főképpen Besztercebányán, Pozsonyban járt. Diákkorában Veszprémben is időzött. Egy évig Pápán nevelősködött. 1704-ben a hallei egyetemre ment, a német pietizmus fészkebe. Francke, a nagy pietista megkedvelte, sokrabecsülte. A teológián kívül mindenféle tudományt tanult, itt kedvelte meg a történelmet és földrajzot. 1708-ban másodtanító (conrector) és másodpap, majd iskolai igazgató (rector) lett Besztercebányán. 1714-ben áthívták Pozsonyba iskolai igazgatóul (rectorul). 1719-ben lelkész lett a pozsonyi egyházközségben. (1744-től esperesi tisztet is viselt a pozsonyvármegyei esperességben.) 1742-től fogva betegeskedett. 1749-ben nyugalmába ment, és még az évben (aug. 29.) meghalt.

3. *Könyvészei adatok.* Nevezetesebb munkái: a) tudományosak: Hungariae antiquae et novae prodromus, 1723. (hatalmas történelmi-leíró munkájának tervéről előzetes tájékoztató). Adparatus ad historiam Hungariae, 1735. (történelmi forráskiadvány). Notitia Hungariae novae historico-geographica, 4 kt. 1735—1742. b) egyháziak: Compendium, avagy rövid summa az egész keresztyén tudománynak, Freylinghausen (Francke veje) után, 1713. Kurze und zuverlässige Nachricht von dem Zustande der Protestanten im Königreich Ungarn, 1743. Ehhez több melléklet csatlakozott. 1717-ben kiadta az Új-Testamentomot magyarul, javításokkal. 1722-ben Krman Dániellel együtt a Bibliát csehül. Kiadott Arndt János műveiből magyarul és szlovákul, imádságoskönyvet latinul, németül.

II. Szemelvény

Freylinghausentől fordított kitéjából. „A szent keresztségnek sakramentomáról.” (Mi tartozik tovább az Isten kegyelmének eszközeihez? Az Istennek kegyelem eszközeihez tartoznak a Szentírással együtt a sakramentomok is. — Magyarázd meg, micsoda a sakramentom? A sakramentom által oly szentség értelek, melyben az Úr Isten külső s önönmagától rendeltetett jelek és eszközök által az ő láthatatlan és mennyei javait valóságosan velünk közli. — Hány a sakramentom? Ezen sakramentomok az Új-Testamentomban a keresztség, mely a körülmetélkedés helyébe, I. Móz. 17, Kol. 2, 12. és az Úr vacsorája, mely a hűsvéti báránynak helyébe rendeltetett, II. Móz. 12.) — A keresztség szerzője kicsoda? A szent keresztségnek szerzője maga az Isten, Ján. 1, 33., kiváltképpen Jézus Krisztus, aki nemcsak annak állhatatos gyakorlását maga tanítványainak meghagyta, Máté 28, 18—20., hanem maga tulajdon példájával is, midőn a Keresztelő Jánostól felvette a keresztséget, azt

megerősítette és megszentelte, Máté 3, 13. — Kinek javára szereztetett a keresztség? Szereztetett pedig a szent keresztség minden emberekért, Máté 28, 19., Márk 16, 15—16. és végbevitelik valóságos és természet szerint való víznek általa, az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében, id. locus és János 3, 5., 22., 23; Ap. Csel. 8, 37., 38; 10, 47., 48; I. Péter 3, 20., 21; I. Ján. 5, 8. — A szent keresztségnek hathatósága micsoda? A keresztségnek hathatósága és haszna a bűnöknek bocsánata, Ap. Csel. 2, 38; 22, 16; Eféz. 5, 26, az újonnan való szülés és a megújulás, János 3, 5; Tit. 3, 5, Krisztusba való oltás, Róm. 6, 3., 4., 5; Gal. 3, 27, a Szentháromságnak, Krisztusnak és az Ő híveinek közlésében való helyheztesítés, Máté 28, 19; Gal. 3, 27., 28; I. Kor. 12, 13, avagy egy szóval: az idvesség, Tit. 3, 5, I. Péter 3, 20., 21. Ezen keresztségnek ereje pedig nem pusztá vízből, sem pedig a kereszttelőknek méltóságából vagyon, hanem az Istennek szerzéséből és Jézus Krisztus halálának és feltámadásának erejéből, melyeket a Szent Lélek a megkereszteltnek (az eredetiben: megkereszteltetnek) tulajdonává teszi. Róm. 6, 3—5; Kol. 2, 12. — Vagyon-e a keresztségnek valami titkos magyarázata? Valamint Krisztus Urunk kereszttelése az Ő halálának, eltemetetésének, feltámadásának, mennybemenetelének, Szent Lélek kiöntésének és az evangéliomnak az egész ég alatt való kiterjesztésének nyilván való kegyes példája vala: hasonlatosképpen a mi keresztségünknek tulajdon titkos magyarázata vagyon, mely ím ezekben áll: 1. hogy bennünk az ő-ember mindennap elmerítettessék, és viszontag előhozattassék amaz új-ember, ki igazságban és tisztaságban Isten előtt éljen mindörökké, Róm. 6, 4; Eféz. 4, 22—24; 2. hogy a keresztyé-nyeknek teljes életük merő kereszt-élet légyen, melytől mindazáltal megvál- tást remélhetnek, lásd Luk. 12, 50; Máté 20, 32; 3. hogy ha test szerint meg- halnak is, mindazáltal viszont feltámasztatnak, I. Kor. 15, 29. — Magyarázd meg a keresztség szövetségének állapotát! A keresztségben oly szövetség köttetik, mely által a Szentháromság egy bizony Isten minden ajándékival és javaival magát az embernek tulajdonul adja; ellenben pedig az ember a bűnnel és ördöggel való közlésről lemond és a Szentháromságnak felszenteli és mintegy beírja magát, I. Péter 1, 20., 21. — A megkeresztelt keresztyé- nek tiszte miben áll? A megkeresztelt keresztyének tiszte: 1. hogy járjanak, amint illik azon idvességhez, melyhez a keresztség által jutottanak, és azon szövetséghez, melyet az Istennek kötöttek, Róm. 6, 2kk; 2. avagy, ha azt megbontották, azont minden halasztás nélkül megtérés által megújítsák. Lásd Jer. 3, 1., 12. — Micsoda a vigasztalás? A vigasztalás ez: 1. hogy az Isten- nel a keresztségben kötött szövetség Isten részéről állhatatosan és örökké megmaradand, lásd Zsolt. 105, 8; Róm. 11, 19; II. Kor. 1, 20; 2. hogy a keresztség által az Isten Istenükké és legfőbb javukká (lett), önönmaguk pedig az Istené lettek most és mindörökké.

Szemelvények találhatók Groó id. cikkében is.

III. Szempontok.

1. *Jelentősége a tudományosság terén.* Történelmi munkásságával új kor- szokat kezdett a magyar történelírásban. Halléssal a felvilágosodás állam- ismereti irányját hozta magával. A történelmet összekapcsolta a földrajzzal; figyelme kiterjedt a néprajzi, természetrajzi, művelődési, gazdasági viszonyokra. Ezért mindenféle tudomány művelője nagyrabecsülte azt a művét, amelyben a korabeli (nova) Magyarország történelmi-földrajzi ismertetését nyújtja. Műve megismerésében is újszerű módon jár el: tanítványainak adott, szülőföldjükre vonatkozó kérdőívek útján is gyűjtötte az anyagot, maga is sokat utazott; forrásait nemcsak egyeztette, hanem értékelte is. E művének csak egy része jelent meg nyomtatásban, annak ellenére, hogy kortársai meg- becstülték; európai hírnévre tett szert. Történelírásának az a célja, hogy a lakosság életét kutassa, összekapcsolódott a felvilágosodásnak azzal a törek- vésével, hogy a nép megtanulja a célszerű életmódot és így boldog legyen. („Munkáiban feltárta nemcsak a helyes és a dicsérendő, hanem a súlyosan

kifogásolható viszonyokat és körülményeket is, hogy tanácsaival rávezesse a népet arra a célszerű életmódra, amely mellett annak boldogsága nem csak egy örökké saját maga előtt lebegő ködkép marad, hanem reális valósággá válik. Így olvadt össze és lett eggyé benne a barokk-kornak a nemzeti történetért lelkesedő iránya a felvilágosodás gyakorlati célokat maga elé tűző boldogságkeresésével.“) „A magyar ember és a magyar föld megismertetésére törekedett, mégpedig teljes tárgyilagossággal, nem szépítve a bajokat és hibákat sem, mert célja éppen az volt, hogy a magyarság figyelmét saját maga és hazája felé fordítsa.“ („Elődeivel szemben fejlődést jelentett nála kétségtelenül az a körülmény, hogy ő Magyarország történetét és földrajzát szerencsés kézzel egybeolvaszva, sokkal élvezetesebb stílusban és összeállításban írta el az egyes vidékeket és eseményeket, mint előtte bárki más. Maga a leírás is elütött a korábbiaktól...; földrajzi leírása meg egészen új volt, mert hozzá hasonló pontos és csaknem az aprólékosságig részletes leírás Magyarországról Bél munkájának a megjelenéséig nem volt... A munka mai használhatóságát pedig legjobban jellemzi, hogy a legutóbbi években nagy lendülettel megindult magyar falukutatás Bél művét a javító célú falukutatás alapvető munkájának tekinti.“ (Váczy Elemér) Egy külföldi tudós így jellemezte: B. M. nemcsak a legnagyobb tudományú ember, akit Magyarország a XVIII. századból felmutathat, hanem egyszersmind korának egyik legkiválóbb férfia.)

2. *Jelentősége az iskolügy terén.* a) Már a besztercebányai iskolában olyan híre jutott, hogy a pozsonyi evangélikusok unszolja és előhaladást ígérve hívták át iskolájukhoz igazgatónak. A pozsonyi evangélikus egyház sorvadó iskoláját egyszerre magas színvonalra emelte; (az iskola történetében az „instarrator“ helyreállító) kitüntető címet viseli.) Hatása nyomán a XVIII. sz. végére a pozsonyi került a magyarországi evangélikus iskolák élére. — b) Az egész magyar neveléstörténetben nagy a neve iskolai reformjai révén. Iskolájának új szervezeti, fegyelmi szabályzatot, tantervet szerkesztett. (A pedagógiai realizmus híve volt.) Elsőnek tanított hazánkban földrajzot. A tananyag bejegyzésére szolgáló naplót vezettetett a tanítókkal. Rendszeresítette iskolájában a módszeres tanítói értekezletet. Lélektani alpra helyezte a nyelvtanítást. Célul tűzte ki, hogy a tanulóknak legyenek tankönyveik; maga is többet írt.

3. *Jelentősége az egyházi irodalom terén.* A hallei pietizmus mérsékelt, de a támadásoktól meg nem riadt híveként több pietista jellegű munkát adott ki. Ilyen a „hittankönyve“ is. Ez méltán sorakozik Dévai Máttyás, Batizi András, Bornemissza Péter, Lethenyi István, Ifjabb Acs Mihály kátéja, ill. dogmatikája mögé. b) Egyforma készséggel írt magyarul, latinul, szlovákul, németül. Egyenlő felelősségtudattal gondoskodott a három nyelvű hazai evangélikusság irodalmi szükségletéről. c) Belekapcsolódott a hazai protestánsok vallási és egyházi szabadságáért vívott küzdelembe. Több iratot készített, hogy a külföld megismerhesse a magyarországi protestánsok elnyomott állapotát.

IV. Emlékbeszédvázlat.

1. *Bevezetés.* Evangélikus nagyjaink közül is kiemelkedik. Helyénvaló, hogy halála 200. évfordulóján megemlékezzünk róla. Megbecsült embere a hazai tudományosságának. Külföldön is sokra tartják. Evangélikus egyházunk történetében kimagaslak a személye mind iskolai, mind egyháztörténetírói munkája, mind pietizmusa által.

2. *Személyének nagysága.* Ez akkor tűnik ki elsősorban, amikor beállítjuk korába, megrajzoljuk élete hátterét. Születése a másfélévszázados török pusztítás végére esik. Ifjúságának ideje az ország politikai és gazdasági elnyomtatásának egyik legsúlyosabb korszaka; a bécsi kormány és akarla olvasztani Magyarországot és Erdélyt a Habsburg-Birodalomba. Itthon éli át a

Rákóczi-féle szabadságharc végét, élete is veszélyben forog. Pozsonyi iskolai működése idején súlyos csapást szenved el a hazai protestantizmus: királyi rendeletek után országgyűlési törvény is megtiltja a nem-katolikusoknak, hogy „közös név alatt” forduljanak a királyhoz, elvesztik „egyházi szabadságukat”, a protestánsok vallásügye nem „közügy” többé! A király csak a külföldi protestáns hatalmakra való tekintetből fékezi azt a törekvést, hogy az ország, egész lakosságában is, „Mária országa” legyen. A rendezésnek szánt 1731-i Károly-féle rendelet újabb csatlódás volt a protestánsok számára. Az elnyomatásnak ebben a sötét, csüggesztő korszakában B. M-nak volt lelkiereje, állhatatossága munkára, és volt olyan súlya, hogy a hatalmasok kegyét megnyerje. A nádor megvédte azzal a váddal szemben, hogy az egyik külföldi államnak kémkedik, ezért gyűjti az országból az adatokat, a király többször kihallgatáson fogadta, évi segílyt rendelt neki (igaz, csak egyszer kapta meg).

3. *Szolgáltatának nagysága.* Történetírói, földrajzi, társadalomkutatói, államismereti munkássága közvetve szintén szolgálat volt a hazai evangélikus egyház javára, nevének lényéből jutott és jut sugár az „evangélikus lelkész” hírére is. Ez a szolgáltatása Tessedik Sámuelre emlékeztet, a felvilágosodásnak hasonló törekvése hajtotta munkájában, a megbecsülésnek hasonló foka jutott részül. Az egyházon belül azonban annak a szolgáltatának kell középpontba kerülnie a megemlékezésben, amelyet közvetlenül egyháznakunk teljesített. Szolgált egy, az egyház megújhodását munkáló irány, a pietizmus terjesztésével, építő-könyveivel, a különböző nyelvű evangélikusság egyforma szeretetével, pedagógiai szándékával. („Mivel a rector az egész iskolának a feje, azért nemcsak a tudományokban, hanem a jámborságban, jelleme szigorúságában is a többieket felülmulni tartozik.”) Krman Dániellel, a pietizmus ellenfelével is kész volt együttmunkálkodni, hogy a szlovák evangélikusok Bibliához jussanak. — Egyházi szolgálatára nézve szándékanak nagyságát mutatja „hittankönyvéhez” írt előszava. (Igy kezdi: A mi Urunk Jézus Krisztusnak Istene, a dicsőségnek Atyja, áldjon meg a bölcseségnek és jelentésnek Lelkével, az Ő ismeretében, és a te elmédnek megvilágosított szemeivel, hogy tudhassad, mi az Ő hívásának reménysége, és az Ő örökségének minémű gazdagsága van a szentekben, ámen!) A hitvallásokkal egyező tanítást kívánja nyújtani, úgy, hogy benne legyenek mind a keresztyén hitnek és valásnak, mind pedig a kegyes és isteni életnek cikkelyei. („Vedd, kegyes keresztyénem, ezen jelenlő munkáescskámat jó szívvel, és élj vele Krisztus vérével megváltatott lelked üdvösségének boldogságos előmozdítására.”) Emlekezésünkben helyénvaló őt magát megszólaltatnunk: figyelmünkre méltó pl. kátéjának a keresztségről szóló része.

4. *Befejezés.* Emlekezésünkhöz csatlakozzék a hálaadás Istennek, hogy elnyomottság idején is adott ilyen nagy férfit hazai evangélikus egyházunknak. Példát adott benne az Isten arra, hogy lehet valaki egyszerre a népet és az evangélikus egyházat szolgáló ember, és lehet valaki egyszerre az egyházi tanítás tisztaságára vigyázó és a keresztségnek megbecsülésére: megtérésre serkentő lelkipásztor.

V. Jegyzet.

Bél Mátyás megnyugtató méltatásához tulajdonképpen szükséges volna több kérdés tisztázása. Kívánatos volna, hogy halálának az évfordulója vizsgálódásra, egyik-másik kérdés tisztázására serkentse azokat a lelkésztestvéreinket, akiknek arra lehetőségük van. Ilyen kérdések: 1. Mikor jelent meg Bél magyar Új-Testámentom kiadása? 1717-ben? (Ez az általános közlés.) Vagy talán 1714-ben? (Károlyi Emlékkönyv 1940, 43.) 2. Hogyan értendő Bél lelkészvárszának, Serpiliusnak az a közlése, hogy az Ú. T. magyar szövegét megtisztította a Károlyi Gáspár által abba belevitt kálvinizmusoktól? 3. Milyen értelemben volt Bél pietista? Nem állott-e be valamilyen törés az Ő

pietizmusában? Annyi már is bizonyos, hogy az ő pietizmusa másféle volt, mint a dunántúli pietistáké. 4. Milyen volt a viszonya Krman Dánielhez? K. Bél papsága alatt, 1729-től 1740-ig, a pozsonyi börtönben sínylődött. Mit tett érte, hogy kiszabaduljon? 5. Mit tanulhatnánk a Bélről szóló szlovák irodalomból? Oberucs pozsonyi theol. tanárnak 1936. m.j. francia nyelvű munkája óta is bizonyosan jelentek meg tanulmányok Bélről. Talán feldolgozta valaki azt a prédikációs kéziratkötetet, amely évszázadunk előjén még megvolt Pozsonyban. Sólyom Jenő dr.

Előadások presbiterek számára

Új idők új feladatai:

Az új idők lelki feladatai

Az újszövetség a gyülekezetek lelki munkájában nagy szerepet szán a „vének” tanácsának. Vannak újszövetségi helyek, amelyek a presbitéri és püspöki szolgálatot azonosnak veszik. (Csel. 10, 30; I. Tim. 5, 17). Idővel a presbiter gyülekezeti lelki szolgálata módosult és idők folyamán visszavisszatért a bibliai alapok felé, különösen akkor, amikor az egyház életében a lelki ébredés szelei fujdogáltak. Korunkban a presbitériumok a gyülekezeti életben kis részben, adminisztratív, nagyobb részben pedig gazdasági teendőkkel foglalkoznak, lelki munkára csaknem képtelenek. A „legettesség Istennek közetettek lévő nyáját” bibliai felhívással eléjük állni és ezt a gyülekezetépítő feladatot reájuk bízni lehetetlen. Három okból is képtelenek a lelki munkára: lelkik nem állnak ott, ahol kellene, vagyis nincsen személyes keresztyén hitük, másodsor az egyházi keresztyén tanítás alapdolgaival nincsenek tisztában, harmadsor pedig hiányzik az elvi alapokon kívül a gyakorlatuk is.

Az egyház újjáépítése a mai idők egyetlen és legnagyobb feladata. Minden tiszteleltre méltó külső reformtörekvés célt tévesztett erőlködés és eredményhez nem vezet. Az egyház megújodása csak megújult gyülekezeteken keresztül képzelhető. A gyülekezetek óriási rétegei pedig nyomasztó problémát jelentenek, mert szerepelnek ugyan az egyházhoz tartozók nyilvántartásában, de semminémű élőkapcsolatuk nincsen az egyházzal, csak tradicionális egyházi szertartásokra (keresztelés, temetés, esketés) veszik igénybe az egyház szolgálatát. Ezeknek az elvilágiasodott rétegeknek megnyerésére a lelkipásztorok egymagukban szinte képtelenek. Nemcsak azért, mert az ébredező lelkek gondozása igen nagy lefoglaltságot jelent a rendes gyülekezeti munkán kívül, hanem legfőképpen azért is, mert az elsodródott lelkekkel személyesen igen sokat kell foglalkozni, hogy őket ismét a gyülekezet közösségébe lehessen vonni. Az evangélizációk egyik legfőbb tapasztalata éppen az, hogy a gyülekezeti rétegek közömbössége nem nagyobb annál a közömbösségnél, amellyel az egyház viselkedett velük szemben. Ha csapások, szenvedés, megrázó életesemények, vagy az Ige hatása éri őket, mutatkozik meg, hogy szívük mélyén mélységes vágyakozás van az elevenebb közösségi élet után.

Ezek a nyilvánvaló jelek biztatnak most, hogy mozgósítani kell a gyülekezetet: eljuttatni az ige üzenetét mindenkihez, főképpen pedig a névleges keresztyénekhez. A feladat kettős: hívogatás és biztonyságtétel. Hívo-

gatni az Ige hatalmas alá került lelkek közösségébe a közömbösek és bizony-
ságot tenni az Ige megtartó erejéről. Így kell közösségeknek alakulniok
minden gyülekezetben mindig igen világos tudatában annak, hogy a gyüle-
kezet egészének a testéhez tartoznak, az egész gyülekezet megelevenítésére.

A presbiterek feladata ma ismét az igazolgát. Az Újszövetségnek
különösen az apostoli levelekben fennmaradt igéi egészen világosan szólnak
arról, hogy a presbiternek milyen lelki feltételekkel kell rendelkeznie. „Jó
bizonyosága” legyen, „feddhetetlen”, „a hit titkával” rendelkezezék stb. Ezek
a feltételek még évszázadokig elevenen éltek az ősgyülekezetekben. Polikar-
pus smirnai püspök, aki János apostol tanítványa volt, levelet írt a filippi-
belieknek, amelyben többek között ezeket is írja: „Hitünk változhatatlan
alapja a Jézus Krisztus, aki a mi bűneinkért halt meg, de akit Isten fel-
támasztott, a maga dicsőségébe fogadott és jobbjára ültetett. Neki van
alávetve minden az égen és a földön. Szolgája minden élő lény s eljön élő-
ket és holtakat ítélni, de véret megköveteli az Isten azokon, akik nem
hisznek ő benne. Aki pedig a holtakból feltámasztotta őt, fel fog támasztani
minket is, ha az ő akaratát cselekszük, parancsolatai szerint élünk és szeret-
jük, amint ő szeretett. Egyedül mi tudjuk, hogy kegyelemből igazítottunk
meg és nem cselekedetekből, Isten akarata szerint a Jézus Krisztus által.
Erősen álljunk meg e reménységben és ragaszkodjunk igazságunk zálogá-
hoz, ami a Jézus Krisztus, aki a mi bűneinket testében megáldozta.” —
Ezután ezt írja a presbitereknek: „A vének mindenki iránt szívesek és könyö-
rületesek legyenek. A tévelygőt igazítsák útbá, a beteget látogassák meg,
az özvegyekről, árvákról és a szegényekről meg ne feledkezzenek; Isten
és az emberek előtt mindenkor a jóban fáradozzanak, haragtól, pártosko-
dástól és minden igaztalan ítélettől tartózkodjanak, a fősvénységet kerüljék,
besugásokra ne hallgassanak, ne legyenek túlságosan szigorú bírák, jól
tudva, hogy mi mindnyájan bűnösök vagyunk.”

Világos, hogy a presbiterek legelső feladata a gyülekezet lelki szol-
gálata. Biblia és tapasztalati igazság azonban, hogy lelki szolgálatot csak
az végezhet, akinek magának is személyes hite van. Ezért a gyülekezet
legfontosabb feladata ma a presbiterek lelki gondozása. Csak lelkileg fel-
ébredt, személyes hitre eljutott presbiterek állíthatók be gyülekezeti lelki
szolgálatra. Miképpen érhető ez el? Egyrészt a gyülekezeti evangelizációs
szolgálaton keresztül, személyes lelkipásztori gondozással, ami kétségkívül
a legnehezebb, másrészt pedig kiemelve a gyülekezet közösségéből
belmissziói otthonokban számukra rendezett konferenciák által. Meg kell
láttatni a presbiterekkel, hogy két egyházi közvéleményformáló téves fel-
fogás vált uralkodóvá gyülekezeteinkben. Az egyik az elpaposodott, a másik
pedig az elasszonyosodott gondolkodás. Az első szerint magától értetődőknek
gondolják, hogy a gyülekezet lelkiéletéért kizárólag a lelkipásztor felelős,
tőle várnak minden lelki munkát és erősen a személyéhez kapcsolnak is min-
den lelki megmozdulást. A másik téves felfogás, amely a gyülekezetek asz-
szonyrétegére épít fel mindent és magától értetődőknek látja, hogy a gyer-
mekneveléstől a gyülekezeti munka minden ágáig az asszonyok végezzenek
mindent. Egyes gyülekezetek már odáig jutottak, hogy a presbitériumok
helyett a nőegylet tagjaival végeztetnek mindent. Ebben nem az a szomorú,
hogy az asszonyok elvégzik a munkát hűséggel és becsülettel, hanem az,
hogy ezt a presbiterek is magától értetődőknek tartják.

A gyülekezet mozgósítása terén a legáldottabb tapasztalat éppen az,
ha a gyülekezet minden rétegéből legalább néhányat sikerül kiemelni és
nekik megfelelő konferenciákra, vagy tanfolyamokra elküldeni. Az ilyen
közösségekben lelkileg megmozgatott gyülekezeti tagok önként keresik a
heik megfelelő szolgálatot a gyülekezetben. Köztudomású, hogy a férfi-
réteg a legnehezebben megmozdítható, közöttük is a presbiterek. Belmissziói
otthonaink egyik legközelebbi feladata éppen presbiterek részére speciális

konferenciák rendezése. Ha minden gyülekezetben csak két-három lelkileg személyes hitre jutott presbiterünk van, ez a körülmény többet jelenthet az egész gyülekezet lelki megmozdulása szempontjából, mint akárhány az egész gyülekezet számára rendezett evangelizáló alkalom. Erre a belátásra azonban csak akkor juthatunk el, ha ezzel párhuzamosan annak a belátásáig is eljutunk, hogy mi mint a gyülekezet lekipásztorai teljesen elégtelenek vagyunk a gyülekezet mozgósítására. Amíg magunkat elégnék tartjuk a gyülekezet pásztorolására, ne csodálkozzunk azon, ha presbitereinkből nem támadnak gyülekezeti önkéntes lelki munkások.

Zászkalicky Pál.

Önellátó egyház

Az a társadalomtudományi elmélet vagy világnézet, amely történelmi materializmus néven élet és államformáló tényező lett hazánkban, a keresztyénség, illetve az egyház támogatását nem tekinti sajátos feladatának s ezért azt az egymásbaszövődöttséget, amelyben állam és keresztyénség egymással ezer esztendő óta éltek, fel akarja bontani.

E szándékának megvalósításában nem lépett az orosz forradalom radikális útjára, (mint ahogy a keresztyénség is más arcú nálunk, mint ott volt), hanem a tokozatos leválás kíméletesebb módszerét alkalmazza.

Ennek a folyamatnak első nagy és szembeötlő állomása az iskolák államosítása volt, amellyel szoros kapcsolatba hozott az államsegélyek ügye. Az egyházi közvélemény ez utóbbi kérdést nem látszik még a maga teljes jelentőségében felismerni. Az iskolaügyi tárgyalásoknál az állam kilátásba helyezte az államsegélyeket az eddigi kiszabotban még öt évre, azután pedig 5 évenként 25%-os csökkentéssel 20 évig folyósítaná. 20 év múlva megszűnnek mindennemű államsegély.

Ma az állam által kitartott egyházak vagyunk felekezeti különbség nélkül (a szekták kivételével): lelkészeink legnagyobb része kongruás, vallás-tanáraink, hitoktatóink, segédlelkészeink teljes mértékben állami fizetésből élnek, egyházi közigazgatásunk a felsőbb fokokon úgyszólván teljesen államsegélyből működik s ugyancsak az állam költségén folyik a lelkészképzésünk.

Ilyen körülmények között egyházi életünk átmenetileg teljesen megbénulhatna abban az esetben, ha idején rá nem eszmélnénk arra, hogy önfenntartásának gazdasági alapjait sürgősen és pontosan meg kell állapítanunk, — másrészt kezdet kezdetétől világosan meg nem látjuk, hogy az egyház anyagi szükségletei jóval nagyobbak, mint az egyes gyülekezetek önfenn tartási költsége. Az 1898. évi XIV. törvénycikk megalkotása óta eltelt 50 esztendő a lelkézi, majd 1901. óta a segédlelkézi kongrua bevezetése, amit hamarosan az egyéb államsegélyek követtek, teljességgel leszoktatták az egyházat a gazdasági önellátásról. Ez a folyamat, amely az 1848. évi XX. tc. végrehajtásának követelésével egyre több és több állami támogatást biztosított (és pedig nemcsak az iskolák fenntartására, hanem az egyház leg-sajátosabb feladatainak elvégzésére is) veszedelmesen aláasta a hívek anyagi felelősségtudatát és áldozatkészségét az egyház anyagi szükségleteivel szemben, de maga az egyház is megfeledkezett arról a tanításról, amit a Szentírás az „Isten pénzügyeire” nézve ad.

(Az ige egyes szakaszai sokszor évszázadokon át hallgatnak, míg egyszer csak elemi erővel szólani kezdenek és felrázzák az elaludt lelkiismeretet. Adná Isten, hogy e vonatkozásban is felriadna aluvásából az egyház népe s engedelmességre jutna az Igével szemben.)

Isten a tizedben biztosította az ószövetségi „egyház” anyagi szükségletét és ez a rendezés a Krisztus Egyházára sem vesztette el érvényét.

Már Ábrahám szolgálat tizedet Melkiszédeknek (I. Móz. 14, 18—20, v. 5. Zsid. 6, 23—7, 10.), Jákób is tizedet fogad Istennek (I. Móz. 28, 22). Mózes törvénye több helyütt rendelkezik világosan afelől, hogy minden termés tizedrésze, minden állat első fajzása Istené legyen (III. Móz. 27, 30, 32; IV. Móz. 18, 21; V. Móz. 14, 22—23). Ezékiás idején újból hallunk buzgó tizedszolgálatásról (II. Kron. 31, 4—21), Malakiás behatón prófétál róla (1, 7—11), Nehemiásnál újból hallunk felőle (13, 12).

De Jézus sem törölte el a tizedet. Erről félreérthetetlen tanúság Luk. 23, 23, ahol a farizeus és publikánus példázatában világosan megmondja, hogy ezeket kellene cselekedni (igazságot, irgalmasságot, hívséget) és amazokat (tizedet, böjtöt) nem elhagyni.

Ez a bibliai tized sajnos igen hamar karhatalommal behajtott egyházi adóvá fajult és a római katolikus püspöki jövedelemnek egyik mérhetően nagy forrásává lett, amely gyakran albréletbe, sőt világi urak kezére került, úgy hogy a hitből adó isteni szolgálathoz már semmi köze nem maradt.

Amíg evangélikus híveink is kénytelenek voltak az elnyomtatás idején a katolikus főpapságnak dézsmát, vagyis decimát, azaz tizedet fizetni, addig addig nem igen várhattuk tőlük, hogy a bibliai tized iránt különösebb érdeklődést tanúsítottak volna. Amikor pedig az elnyomtatás alábbhagyott, megjött az új korszellem, a tollerancia, a felvilágosodás és szekularizmus, az államsegély és elérkezett az egyház gazdasági önállóságának alkonya.

Ideje már, hogy az egyháznak élő tagjai ráeszméljenek tizedtartó kötelességükre, vagyis arra, hogy Isten úr minden földi gyermekének minden java felett, de emellett igényli állandóan és rendszeresen a közvetlen és hűséges tizedszolgálatát. — Tehát jövedelemem egy tizede az Úr. — Hogy közelebről mire fordítsa ezt az összeget az egyes hívő, azt leginkább neki magának kell megállapítania. Az egyház alighanem megelégedhetik azzal, hogy kivesse adóba (illetve önkéntes megajánlásba) minden hívőjére jövedelmének 2 százalékát, ami tizedének két tizedét, vagyis egy ötödét teszi, de el kell várnia adományban, perselypénzben ennek növelését. Ilyenképen az egyháztagok tömege jövedelmének két százalékát, a valóban elszánt hitvalló evangélikusok önkéntes kiegészítés, adomány formájában még 1—2 százalékát juttatná az egyház közszükségleteire a tized többi részével pedig ki-ki szabad belátása szerint szolgálná az Isten Országáé ügyét, illetve gyakorolná a keresztyén szeretetet.

Ennek a sáfársági gondolatnak mozgalmi jelleget kellene öltenie, és nem lenne szabad konferenciának, evangélicizációnak, belmisszió, előadássorozatnak lefolynia anélkül, hogy ez az eddig olyan sajnálatosan elhallgatott tanítása az Írásnak újból ki ne domboríttassék.

Nem szabad semmiképen a tized ügyét a szektákra hagynunk. Bibliai igazság nem lehet a szekták különlegessége, még akkor sem, ha a kedvezőbb külső körülmények (de vajjon kedvező-e az, ha más hordozza anyagi terheinket?) azt nem tették eddig nálunk életkérdéssé.

Tizedtartó lelkészek nélkül természetesen tizedtartó híveket sem képviselhetünk el. De tizedtartóvá kell magának a gyülekezeti háztartásnak is lennie (külmisszió, szeretetmunka stb. támogatása).

Híveinket viszont céltudatosan kell arra nevelnünk, hogy egyházi szükségleten soha se csak a maguk temploma, paplakja karbantartását, lelkészük fizetését és más helyi ügyet értsenek, hanem országosan lássanak és gondolkodjanak. Meg kell láttatni velük, hogy az egyház egy Soprontól Kisvárdáig és Balassagyarmattól Siklósig. Hogy a segédlelkészek fizetése és a hitoktatóké, csak úgy mint a szórványmissziók ügye és a templomépítő gyülekezetek gondja, a lelkészképzés költsége, a papi nyugdíjak és a lelkészövegyek terhe és az egyházi közigazgatás kiadásai mind mind a hívők közösségének anyagi gondját kell hogy képezze.

Mindezt nem lehet máról holnapra elérni. Nevelnünk kell népünket rá. Elsősorban a tizedtartás szentírásrendelte kötelességére. Azután az egyházi egymásrautaltság tudatára és az egymás terhe hordozásának hívő készségére.

Legyünk há'asak azért, hogy az állam 20 év időt ad a fokozatos átlásra. És siessünk felhasználni az időt, amíg nem késő.

Schulek Tibor.

Szeretetmunka

Az árvamunka

A közelmúltban, vajolánk államosítása idején egyházi sajtónkban is felvetődött a kérdés: Iskoln a „tanítás“ hozzátartozik-e az egyházi munka lényegéhez, vagy nem?

Öregéből, nagyjából két állásfoglalás alakult ki.

Ezeknek az eszmélkedéseknek az idején eszembe sem jutott volna, hogy ugyanez a kérdés hamarosan árvügyi viszonylatban is felmerülhet.

Pedig ez történt.

Világi híveink közül néhány feltette már a kérdést: az árvügy hozzátartozik-e az egyházi munka lényegéhez, vagy sem?

Mielőtt válaszoltam volna, maga adta meg a választ. Nem! Semmi esetre sem! Nincs az árva-ügynek komoly teológiai alapvetése — mondotta. Mert van-e Isten igéjében utalás, parancs arra nézve, hogy a keresztyénség követőinek a történelem folyamán árvaházakat kell létesíteni és fenntartani? Nincs! Az árva-kérdés nem is egyházi, hanem társadalmi kérdés. Megoldása nem az egyház, hanem a legnagyobb társadalmi közösség, az állam feladata.

Mit válaszoljunk erre az okfejtésre?

Az egyház szociális, karitatív szeretetmunkája az árvákkal való törődés. Kérdés, hogy kaptunk-e parancsot, világos útmutatást ilyen szeretetmunkák gyakorlására. Milyen szomorú, hogy ez a kérdés válaszadásra vár. Milyen szomorú, hogy utalnunk kell Jézus erszényére, amit Júdás titokban dézsmálgatott is. Ez az erszény a szegényeké volt, Jézus tehát személyesen is gyakorolta a szeretetmunkát. Új parancsolatot is adott, a szeretet nagy parancsát. Az evangélium lényege szerint ugyancsak szeretet. A teremtő Isten megváltásban megmutatkozó, hozzánk lehajló végtelen szeretete. Ha tagadjuk azt, hogy a szociális, a szeretetmunka forrása nem a keresztyénség lényegéből ered, megüresedik és értelmetlenné válik a keresztyén tanítás. Az árvamunka pedig nem más, mint ennek a minden sebet bekötözni és gyógyítani kész egyetemes keresztyén szeretetmunkának egyik ága.

Árvaházakról tényleg nincs szó az Igében, de az árvák sorsával való törődésről annál gyakrabban. Az Ó-Testamentum és az Új-Testamentum egész sor idevonatkozó Igéje bizonyítja állításomat. Az Új-Testamentum az árvák gondjának felvételét „tisztá és szeplő nélkül való istentiszteletnek tartja“. Az evangéliumi szeretetmunka mindig a hit gyümölcse. Csak az a fa hoz gyümölcsöt, amelyik virágot nyit. Hívó, azaz hitben és hitből élő evangéliumi ember nem tud mást tenni, mint hozza hitének virágait, gyümölcseit, gyakorolja a szeretetmunkát, mert mást nem is tehet.

Nem morfondíroz, nem vitatkozik, nem kérdez, hanem cselekszik. Luther mondotta egyszer: „A hit olyan buzgó tevékenység, ami nem kér, keil-e jót cselekedni, hanem mielőtt megkérdezte volna, már meg is csele-

kedte." Ha evangélikus népünk ezeknek a gondolatoknak kilátójáról tekint az árvakérdés felé, akkor az irányú kétségei, hogy az árva-ügy hozzátartozik-e a kereszténység munkájának lényegéhez, eltűnnek, akkor kirajzolódik szemük elé az árva-ügy teológiai alapvetése, akkor nem ejtik ki fölünyes szavakkal, hogy az árva-kérdés társadalmi kérdés csupán, s megoldása nem az egyház, hanem az állam feladata.

Bizonyos, hogy ellustult lelkű, áldozni és szeretni nem tudó lelkek nagy tapssal fogadnák, ha az állam az árva-munka anyagi terheit levénné a vállainkról, az állam vezetői azonban éppen azért tesznek szemrehányást sokszor a történelmi egyházaknak, mert munkájukban nem látják meg eléggé ki-domborodni Krisztus nagy parancsát: a szeretet gyakorlását. Vonatkozik ez a megállapítás az árva-ügyre is. Ezen a téren sokat mulasztottunk s végtelges megoldásra, komoly munkára csak a bűnbánat útján keresztül juthatunk el az árva-ügyhöz.

*

A múltban az árva-kérdés korántsem volt olyan égető probléma, mint ma. Háború utáni években élünk és a sok árva, elhagyott gyermek még nem cseperedett fel. Válságba jutott az egyház árvamunkája azért is, mert jó lelkek árvák nevelésére, gondozására hagyott alapítványai, bankbetétei mind megsemmisültek. A földreform során pedig az árvák földbirtokát is elveszítettük.

Gyermekeink közül sokan kenyér-hiány miatt nem juthattak be árvaházainkba s csak lassan kezdődött el újra az árvaházak benépesítése. Hogy ez aránylag mégis gyorsnak mondható ütemben megtörtént már, nagyrészt a külföld támogatásának és nem a mi hitünknek köszönhető.

Istennek vagyunk hálásak azért, hogy ma már közel 1000 gyermeket szabad gondozunk és Istennek tartozunk felelősséggel azokért, akiket még nem kerestünk meg. A számuk nagy. Ha sokan közülök nem is evangélikusok, mégis csak magyar gyermekek. Nem tartoznak senkihez, otthonuk nincs. Sok van olyan, akinek van ugyan anyja, vagy apja, de ezek nem tudják őket eltartani, „pl betegek“, vagy nem akarnak tudni róluk, mert számukra a gyermek teher, gond, nyűg és megkötözöttség. Egy anya mondotta nékem, hogy ha a kölyök nem kell az egyháznak sem, ha nem helyezik el árvaházba, menjen a Dunának. Fiatal vagyok még, a testemmel azt teszek, amit akarok s amit így keresek, azt nem vagyok hajlandó megosztani tovább ezzel a vásott „kölyökkel“, akit akkor is gyűlöltem már, mikor megfogant bennem. Az apja akarta, hogy megszülessen, hát tartsa el most a mennyországból.

Ez csak példa és azért említettem meg, hogy érthetővé és elfogadhatóvá szélesítem az árvák köreit.

Ha igaza van annak az előadónak, aki az első, most megtartott árvakonferencián arról beszélt, hogy az árvaság a maga lényege szerint „elhagyatottság“, magáramaradottság“, már pedig igaza van, akkor ezeket a gyermekeket méltán sorolhatjuk az árvaházba való felvételre jogosultak közé.

Az árva-gondozás ezirányú kiszélesítése ellen egyszerű híveink közül sokan óvat emeltek már. A jobb indulatúak is azt mondogatják, szép, szép, de miből?

E helyen is hangsúlyoznom kell, hogy az árvamunka elsősorban nem pénzkérdés, hanem hiteli kérdés. Miből tartott el Müller György pl. több mint 1.500 gyermeket, sokkal többet, mint amennyit mi szerte az országban gondozunk? Imádságból — adta meg maga a választ.

De ha anyagi vonalon maradok, akkor is rá kell mutatnom valamire. Iskoláinkat fájdalmas módon máról holnapra elvesztettük. De ezzel együtt hatalmas anyagi lekötöttség alól is felszabadultunk.

Nos miből? Ha minden egyházközség egyházi adójának csak 5%-át szavazza meg az egyház központosított szeretetmunkájára, máris válasz ez

a megoldási mód. Ha Isten egyik kezével elvesz egyházunktól valamit, a másikkal megajándékoz. Most a szociális, a szeretet, az árvamunkát állítja elénk s a mérhetetlen megszegényedés miatt ezen a vonalon mérhetetlenül meggazdagodhatunk. Rajtunk, evangélikusokon múlik, hogy vállalja-e hitünk a gyermekmentő munkát, ami felé ezekben az időkben Isten keze mutat, vagy sem.

Mielőtt e munka gyakorlati módozataira rátérnénk, az állam ezirányú munkájába is bepillantást szeretnék nyújtani.

Magyarországon az elhagyott gyermekek száma 23.500. Ezeknek 10%-a tudóbajra erősen hajlamos, vagy már beteg. A gyermekek elhelyezése így oszlik meg: Állami menhelyeken él 1312, a szerződéses intézetekben 2400, nevelőszülőknél tartásdíj mellett 15.155, ingyen tartásban pedig 1528. Az adatok Olt Károly népjóléti miniszter cikkéből valók.

A kormány tervbe vette a menhelyi kérdés likvidálását és új intézményekkel való leváltását. A gyermek-városok gondolata toltult előtérbe. Mentőmunka indult. Ebből nekünk, akik az evangélium egyházának valljuk magunkat, ki kell venni a részünket. A közel jövőben dől el, vállaljuk-e egész szívvel ezt a munkát, vagy sem. Az egyik nemzetközi árvakonferencia mottója ez lett: „Csak az a gyermek elveszett, akiről elfeledkezünk“...

Krisztus Úrunk rajtunk keresi az Ő kicsinyeit és bizony mondom, elvész számára az, akiről mi, evangélikusok megfeledkezünk.

*

Egyházunk árva-lelkészt állított az árva-ügy szolgálatába. Feladatául jelölte meg az árvaügy átszervezését. Megalakult az országos központi szerv, az Arvaszakosztály. Elnöke egyik püspökünk lesz. Tagjai: minden evangélikus árvaház igazgatója s a világiak többen, az árvaüggyel törődők. Az arvaszakosztály Budapesten központi irodát tart fenn. Itt jelentendő minden, az ország területén megkeresett árvagyermek. Elhelyezésükről a központi árvairoda gondoskodik.

Az Arvaszakosztály, mint központi szerv, együtt dolgozik minden érdekesnek mutatózó árvaházunkkal. Igyekszik őket anyagiakban is segíteni s kötelességének tartja az önellátásba való fokozatos bekapcsolatásukat. A szakosztály feladata az árvák továbbneveltetésének kérdése is. Lehetőséget teremti a jó előmenetelű gyermekek továbbtaníttatására. A tanoncokat külön árvaházban neveli tovább s a gazdasági pályákra indulókat a már meglévő árva-pusztán képezi ki.

Az Arvaszakosztály célkitűzése: speciális gyermekotthonok létesítése is. Az idén két ilyen otthont adott át rendeltetésének. Az egyik a Mátrában 8 házból álló pretriberkulotikus gyermekek otthona, a másik az árvabirtokon megnyílt árvaház, ahol, mint említettem, már gazda-képzés folyik. Mindkét árvaházunk 15-ös gyermek-létszámmal kezdi meg munkáját. Megoldandó feladat még: Otthont állítani az erkölcsileg veszélyeztetett fiatalok gyermekeink számára. Ezek összegyűjtését eddig még nem kíséreltük meg. Ezekre is vonatkozik az az igazság, hogy mind elvesznek számunkra, ha megfeledkezünk róluk.

Az Arvaszakosztály propaganda-előadásokkal hívja fel a figyelmet és ébreszti fel a felelősséget országszerte. Ebben az évben már 10. önként erre a munkára vállalkozó lelkész dolgozik hosszabb-rövidebb ideig.

Feladatunk az árvasajtó megteremtése. Ez idén gyermek-naptárt adunk ki s körleveleinkben ébren tartjuk az árvák iránti érdeklődést.

Körvaszakosztály végül összekötő szerv Egyetemes Egyházunk Vezetősége és az árvaügy intézményei között is. Ez a szerv nem üres keret.

Munkáját felőlről kapottnak tekinti az Arvaszakosztály minden elhívott munkása is imádkozik azért, hogy Isten kedvesen nézzen arra a munkára, amelyre vállalkozott.

Jakus Imre.

A gyámintézet

Elvi szempontok. A szeretetmunka az egyház lényegéhez tartozik. Csupán az lehet kérdés, hogy mai intézményes formái hozzátartoznak-e lényegéhez és megfelelnek-e a követelményeknek, mert szeretetmunkát lehet intézmény nélkül is végezni. Alapja az Isten iránti szeretet és a gyülekezet közösségi jellege. Isten iránti szeretetünket viszont a felebarátaink iránti szeretetben tudjuk megmutatni és érzékeltetni. (I. Ján. 4, 20.) Aki ugyanis elzárja szívét felebarátja elől, annak szívében nincs igazi istenszeretet. (I. Ján. 3, 17.) Felebarátunk iránti szeretetünk vonatkozik lelkiekre és anyagiakra egyaránt. Tartozunk legelőször az evangéliumot továbbadni, az evangélium hirdetését lehetővé tenni és mindenben segíteni embertársunkat, hogy kísértések és próbák közepette hitét el ne veszítse. A gyülekezet közösségi jellege azért kötelez erre, mert az egyház nem egyesület és nem a magánvallásgyakorlat helye, hanem Krisztus teste és mint ilyen, szerves egész. „És akár szenved egy tag, vele együtt szenvednek a tagok mind, akár tisztességgel illetetik egy tag, vele együtt örülnek a tagok mind.” (I. Kor. 12, 26.) Nem függetlenek egymástól az egyes keresztyének, de az egyes gyülekezetek sem. Egyik élete hatással van a másikéra.

Eme követelményeknek felel meg Gusztáv Adolf svéd király magatartása, amikor szorongatott hittestvérei lelki és anyagi javainak megvédése érdekében síkra száll... Istenszeretete és az egyház egységének a vallása vezette nyilvánvalóan. (Más kérdés, hogy lehet-e az evangéliumot fegyverrel megvédeni. Megvitatása nem tartozik ide.) Gusztáv Adolf lelkülete készítette az utókort arra, hogy halálának 200. évfordulója alkalmából 1832-ben megalakítsák Lipsében a Gusztáv Adolf Egyletet, hogy hordozója legyen az egyház szeretetmunkájának. A Magyarországi Evangélikus Gusztáv Adolf Gyámintézet feladata egyházi törvényünk értelmében: „mindazon egyházi céloknak segélynyújtás általi előmozdítása, melyek az egyházi közalapból kielégítően nem támogathatók.” (3. §.) Tehát a közalap munkájának a kiegészítése, illetve kibővítése. (Lásd egyházi közalap: Egyházi Törvények VII. tc. V. fej. 304., 305. §.)

Gyakorlati szempontok. A Gyámintézet munkája némi válságban van. Célkitűzése jórészt megegyezik az egyházi közalappal. Kell-e akkor hivatalos egyházi szeretetmunka és külön önkéntes gyámintézet... Nem kapható a Gyámintézet szabályrendelete... Lassan ismeretlenné válik így hívek és ifjú lelkészek előtt. Munkájából általában csak az adakozás ismeretes. Szervezete a legtöbb gyülekezetben nincs meg, illetve nincsenek külön e munkával megbízott hívek. A felsőbb fokozatokon is jóformán csak bizottságok munkája. Sok templomból hiányzik az előírt gyámintézeti persely. Az ifjúsági gyámintézetek az iskolák államosításával megszűntek. Női gyámintézet alig volt néhány. Több gyülekezet nem tartotta meg a gyámintézeti gyűjtést... Háború óta tulajdonképp nincs egyetemes gyámintézeti irányítás. Mindez nem azt jelenti, hogy nincs szükség gyámintézetre, mert ennek szükségét mindenki érzi, hanem szükség van új szabályrendeletre. Ez a szükséglet nem jelenti az elődök munkájának a lebecsülését — tisztelettel állunk meg előtte — hanem az új szükségleteket. Javaslatom azórt a következő. Legyen az Evangélikus Gyámintézet az evangélikus belmissziói munka anyagi feltételeinek hordozója... Templomok, imaházak, gyülekezeti házak, lelkészlakok építésének segélyezése, az ifjúságnak hittankönyvvel, bibliával, énekeskönyvvel való ellátása, a szóránygondozás elősegítése, szegény gyülekezetek támogatása legyen a feladata. Az évenként kinyitásra kerülő perselyek nem időszerűek többé. Ami viszont a gyűjtött pénz felhasználását illeti, helyes a bányakerületi gyámintézeti közgyűlés döntése, hogy a gyülekezeti 1/4 részt törölje. Mivel így a gyülekezeti 1/4 rész is a megyei pénztárba kerül, az

egyházmegyei gyámintézeteknek biztosítani kellene a gyűjtött összeg $\frac{1}{2}$ része felett való rendelkezést. Azon kívül jogot kell nekik adni arra, hogy az országos gyűjtésen kívül is tarthassanak gyűjtéseket, ha valamelyik gyülekezetben valamilyen sürgős szükség jelentkezik. A pénz kamatoztatását, ami úgysem történik már meg, minden fokon el kell törölni. Az új szabályrendelet elkészülte előtt tárgyalja le a lelkesegyesület a gyámintézet kérését s bocsátassanak ki kérdőívek az összes lelkészekhez és gyülekezetekhez, hogy nyilvánítsák véleményüket a gyámintézetet illetőleg. Így volna lehetséges a követelményeknek megfelelő szabályrendelet megalkotása és a gyámintézeti munka eredményesebbé tétele. Ezzel megszűnhetne a gyámintézettel szemben való nemtörődomség. Az egyházmegyei fokozaton való alaposabb kiépítése viszont fokozhatná az adakozás készségét.

Míg azonban megalakul a mai kívánalmaknak megfelelő gyámintézet, elő kell készíteni számára a talajt. A gyámintézet ügyét ismét előtérbe kell hozni. Itt pedig nem Gusztáv Adolfov van a hangsúly, mert a mai ember nem hódol nagyságoknak, hanem az ügyön: gyámintézet. Visszatérve azért az elvi szempontokra: az istenszeretet — felebaráti szeretet összefüggését kell kiemlíteni és meg kell tanítani gyülekezeteinket az egyház belső egységére. At kell törönni a szeretetlenségnek és nemtörődomségnek falát. Harcolnunk kell azon lélek ellen, amely csak önzően a maga ügyét nézi, de a másikkal mit sem törődik és minden közügyre, vagy más gyülekezet szükségletére való adakozást zúgolódva fogad. De nemkevésbé erkölcstelen egyes kis gyülekezetek haszonlesése, amikor minden terhet a nagy gyülekezetekre akarnak hárítani.

Építenünk kell először a gyülekezetben. A gyülekezeti közösség, összetartozás kihangsúlyozása az első feladat. Ezt sem egyesületek nem bonthatják meg, sem egyházi célok és elgondolások, de még közösség címen ismert csoportosulások sem. A gyülekezet szerves egész, amelynek minden ügyét tartozik mindenki hordozni és munkálni. Gyülekezeti gyámintézetre nincs ezért szükség, csak gyülekezeti munkásokra, hiszen az egész gyülekezet gyámintézet, mert mindenki tartozik a szeretet munkáját végezni.

A gyámintézeti munka ernyedsége egyházi életünk lanyhaságát jelzi, mert ahol fogytán van a felebaráti szeretet, ott elerőtlenedett az Istenbe vetett hit is. Hogy a gyámintézeti munkát felvirágoztassuk, rá kell mutatni a hit lanyhulásának másik következményére is. Aki akár jó szívvvel, akár kényszeredetten adakozik, az is megelégszik azzal, hogy pár fillért áldoz e kegyes célra, mert hisz hozzátartozik a jó keresztyén szokásához. Hiányzik azonban a missziói tudat és felelősség. Amikor a Gyámintézet jelmondatát továbbadjuk: azért amíg időnk van, cselekedjünk jót mindenekkel, kiváltképen pedig a mi hitünknek cselédeivel, hangsúlyozottan ki kell emelni, hogy a legnagyobb jócselekedet a hit, vagy másképen kifejezve: az evangélium továbbadása. Ha az evangélium terjesztéséért való felelősség a szívünkre nehezedik, akkor érezzük meg igazán annak a szükségét, hogy mindent el kell követnünk azért, hogy a missziói egyházközség lelkése kerékpárhoz jusson, a szórványgyerekek hittankönyveket kapjanak, missziói helyeken templomok, imaházak épüljenek és lendületes munkába kezdjünk egy-egy egyházmegye területén. Evangelizáció (a maga teljes értelmében) a gyámintézeti munka alapja.

A lelki felelősség tudatának a kialakításakor vigyáznunk kell arra is, hogy híveink, gyülekezeteink ne mindig mástól várják a kezdést. Ha mindenki mindig mástól várta volna a kezdést, akkor a jeruzsálemi hívek nem áldozták volna fel vagyonukat, Korinthus nem gyűjtött volna Jeruzsálem szegényei részére, Filippi nem küldött volna adományt Pálnak és hogy mást ne említsek, nem lett volna reformáció. Elsőnek lenni a felelősségben és az adakozás elkezdésében úgy lehetséges, ha az emberek ismét rádöbbennek arra,

hogy Istennek adósok. Szükség van sáfársági vagy tizedmozgalomra. Nem kegyességi mozgalmak ügye és szokása ez csupán. Lépünk mozdulatlan, nagy gyülekezeteink elé, hirdessük nekik adós voltukat és tegyük ismertté az elfelejtett tizedet.

De nem lehet úgy lelkesíteni és gyűjteni, hogy a hívek ne tudják pontosan, hogy mire adakoznak. Ezért fontos a gyámintézeti munkát az egyházmegyére alapozni. De eredményesebb volna a gyűjtés akkor is, ha híveink előre tudnák, hogy ennél a gyűjtésnél konkrété mire gyűjtünk. Az adakozási sorrendet előre kellene megállapítani. A szükséges összeget is ismernie kellene a gyülekezeteknek. Felsőbb fokon csak nagy segélyeket volna szabad adni. A helyi gyűjtés eredményét, a pénz megyei, kerületi és egyetemes felhasználását közölni kellene a gyülekezetekkel.

De nem feladatom, hogy új szabályrendeletet dolgozzak ki, azért befejezőképpen arra mutatok rá, hogy mit kell igehirdetésben vagy előadásban kidomborítani... Fontos Isten kegyelmi adományára rámutatni. Kifejteni azt, hogy az minket hálára kötelez. Hálánk az Isten ügye iránti felelősségben és a felebaráti szeretetben jut kifejezésre. Gyakorlatilag ez a misszió munkáját és anyagi feltételeit jelenti... Ezt hivatott szolgálni a gyámintézet... Mind ennek az alátámasztásában nem szabad az egyház egységének és összetartozásának a hangsúlyozásáról sem megfeledkeznünk. Mindez azonban csak akkor lesz eredményes, ha nem általános szölamokat fogunk hangoztatni, hanem megtörténik a Gyámintézet átszervezése, Addig pedig, míg ez megtörténik, végezzük hűséggel munkánkat a régi keretek között.

Gyöngyösi Vilmos.

Kötelező offertóriumok naptára

1. Advent III. vasárnapja	Fogházmisszió.
2. Vízkereszt ünnepe	Külmisszió.
3. A február 18.-ához legközelebb
eső vasárnap	Luther Társaság.
4. Laetare vasárnap	Ifjúsági munka.
5. Misericordias Domini vasárnapja	Sajtó.
6. Aldozőcsütörtök	Árvamunka.
7. Szentháromság utáni III. vasárnap	Evang Papnék Országos Szövetsége.
8. Szentháromság utáni X. vasárnap	Egyetemes Gyámintézet.
9. Szentháromság utáni XV. vasárnap	Egyetemes Nyugdíjintézet.
10. Reformáció ünnepe előtti vasárnap	Bibliaterjesztés.
11. Reformáció emléknapja	Luther Szövetség.

**ISTENTISZTELETI
IMÁDSÁGOK**

Istentiszteleti imádságok

kollekták és rövid imádságok az United Lutheran in America ágendájából gondolatkörök szerint csoportosítva. (Philadelphia, először 1888, másodsor 1917.) A könyv a három legnagyobb amerikai lutheri egyház kiküldötteinek közös munkája, s kifejezett célja szerint a 16. századi lutheri liturgia consensusát akarja nyújtani az angol istentiszteleti nyelvű gyülekezeteknek. Imádságai a dolog természete szerint nemcsak a szászországi istentiszteleti kézikönyvek hagyományait, hanem ősi missale-k megszentelt drágagyöngyeit is felölelik.

Az imádságok alábbi gondolatkörök szerint következnek:

Szentlélekért	—	—	—	—	—	1—5.
Különféle lelki ajándékért	—	—	—	—	—	6—37.
Egyházért	—	—	—	—	—	38—48.
Lelkipásztori szolgálatért	—	—	—	—	—	49—51.
Misszióért	—	—	—	—	—	52—57.
Reggeli és esti imádságok	—	—	—	—	—	58—61.
Közbenjáró imádságok	—	—	—	—	—	62—71.
Nemzetért	—	—	—	—	—	72—79.
Hálaadások	—	—	—	—	—	80—81.
Imameghallgatásért	—	—	—	—	—	82—84.

Fordította: BÖJTÖS SÁNDOR.

Atnézte: NÉMETH KAROLY.

SZENTLÉLEK.

1. Szentlélekért.

MINDENHATÓ Isten! Te rendelted, hogy imádkozzunk a Szentlélek ajándékáért. Azért szívünk mélyéből kérünk Téged a mi Szószólónk, Jézus Krisztus által, ajándékozd nekünk Szentlelkeket, hogy üdvözítő igéddel élessze szívünket és vezessen el minket minden igazságra. Vezessen tanácsoljon, világosítson, kormányozzon, vigasztaljon és szenteljen meg minket az örök életre. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

2. Szentlélekért.

MINDENHATÓ Isten! Könyörünk Hozzád, áraszd szívünkbe Szentlelkeket, hogy a te akaratod szerint igazgasson és irányítson bennünket. Vigasztaljon minden kísértésben és nyomorúságban, oltalmazzon minden tévelygéstől és vezessen el minden igazságra. Mi pedig szilárdak lévén a hitben, növekedhessünk a szeretetben és minden jó cselekedetben, s végül elnyerjük az örök életet. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

3. Szentlélekért.

ÁLDJ MEG Úristen, Mennyei Atyánk, hogy lakozzék bennünk Szentlelkeid, világosítson meg és vezessen el minden igazságra, s

oltalmazzon bennünket mindenkor minden nyomorúságtól. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

4. Szentlélekért.

ÚRISTEN, Mennyei Atyánk, aki isteni igéd áldott világosságával minket Fiad ismeretére elvezettél: szívünk teljességéből könyörgünk Hozzád, tölts el bennünket Szentlelkeid erejével. Hogy mindenkor igazságod világosságában járjunk és Krisztusba, a mi Üdvözítőnkbe vetett teljes bizalommal örvendhessünk, végre örök üdvösségre juthassunk. — Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

5. Szentlélekért.

MINDENHATÓ, örökkévaló Isten, aki Fiadban, az Úr Jézus Krisztusban nyújtott nagy kegyelmedből bűneinket megbocsátod és megadod mindazt, ami a megélhetéshez és az istenfélő élethez szükséges: add nekünk, kérünk, Szentlelkeid, hogy Ő kormányozza szívünket. Hogy mi szüntelen a te atyai kegyelmedre emlékezzünk és törekedjünk megölkölni a testet, legyőzni a világot, — és boldog szolgálatunkkal, tiszta életünkkel szakadatlanul háláljuk a te jószágodat. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

6. Újjászületésért.

ÜRISTEN, Mennyei Atyánk, aki egyszülött Fiadat bűneinkért halálra adtad és megigazulásunkra feltámasztottad: könyörgünk, eleveníts meg minket Szentlelked által. Támassz bennünket új életre, hogy az ő feltámadásának hatalmas ereje által lakozhassunk mindörökké Krisztussal, aki Veled és a Szentlélekkel, mint egy örök Isten, él és uralkodik örökkön örökké. *Amen.*

7. Újjászületésért.

MINDENHATÓ Isten! Te egyszülött Fiadat nekünk adtad, hogy emberi természetünket öltse magára. Kérünk, teremts újjá bennünket, fogadj gyermekeiddé kegyelmesen, hogy naponként megújulhassunk a te Szentlelked által. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

8. Megvilágosításért.

MINDENHATÓ Isten! Könyörgünk Hozzád, ragyogtasd rajtunk dicsőséged fényes sugarát. A te világosságodból való világosság, maga a Szentlélek erősítse meg mindazok szívét, akik kegyelmedből újonnan születtek. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

9. Az igazságra való elvezetésért.

ISTENÜNK! Könyörgünk, világosítsd meg a mi elménket a Szentlélek által, aki Tetőled származik. Hogy mint szent Fiad megígérte, elvezessen minket minden igazságra. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

10. Az ige befogadásának kegyelméért.

ÁLDOTT Istenünk! Te a szent Írásokat a mi tanulságunkra íratad meg. Add, hogy mi azokat figyelemmel hallgassuk, olvassuk, tanuljuk és úgy magunkba szívjuk, hogy tűrő és vígasztaló szent ígédben megtaláljuk és örökre átölelve tartsuk az örök élet áldott reményét, amelyet Üdvözítő Jézus Krisztusunkban adtál minékünk; aki Veled és a Szentlélekkel, mint egy örök Isten, él és uralkodik örökkön örökké. *Amen.*

11. Hitért.

MINDENHATÓ, élő örök Isten, aki a hívőknek nagy és drága ígéreteket adtál, — add meg nekünk, hogy tökéletesen és kételkedés nélkül tudjunk himni Jézus Krisztusban, a te Fiadban, hogy a mi hitünk a te színed előtt soha ne kárhoztassék. Hallgass meg minket Urunk, Üdvözítőnk, a Jézus Krisztus által. *Amen.*

12. Állhatatosságért.

MINDENHATÓ Isten, Mennyei Atyánk, aki irántunk, bűnösök iránt való gyengéd szeretetből Fiadat nekünk adtad, hogy Benne hívén örök életünk legyen: könyörgünk, add nekünk Szentlelkedet, hogy ebben a hitben mindvégig állhatatosan megmaradjunk és eljussunk az örök életre. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

13. Hit, remény, szeretetért.

MINDENHATÓ Isten! Könyörgünk Hozzád, adj nekünk Jézus Krisztusba vetett állhatatos hitet, kegyelmedbe vetett boldog reménységet, Irántad és minden

embertársunk iránt való őszinte szeretetet. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

14. Isten iránti szeretetért.

ISTENÜNK, aki mindent úgy intézel, hogy azoknak akik Téged szeretnek, minden javukra szolgáljon: árássz a mi szívünkbe oly állhatatos szeretetet Irántad, hogy szent vágyainktól, melyeket Szentlelked ébresztett bennünk, semmiféle kísértés soha el ne tántorítson. Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

15. Isten iránti szeretetért.

ISTEN! Aki hívő néped szívét Szentlelked által a szeretet ajándékaival kegyelmesen elárasztod, adj szolgálóidnak lelki, testi egészséget, hogy teljes erőnkől szeressünk Téged és tiszta szívvel mindig azt tegyük, ami Neked kedves. Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

16. Szeretletért.

URUNK, te arra tanítottál bennünket, hogy minden munkánk értéktelen, ha szeretet nincsen mibennünk. Kérünk, küldd el Szentlelkedet és áraszd szívünkbe a szeretet jeles ajándékát, a szent élet és békeesség tökéletes kötelékét. Mert nélküle minden élő halottnak számít Teelőtted. Add meg ezt nekünk egyszülött Fiaid, a mi Urunk, Jézus Krisztusért. *Amen.*

17. Hogy Isten akaratát tehesük.

MINDENHATÓ Isten! Add nekünk kegyelmedet, hogy levetközzük a sötétség cselekedeteit és felöltsük az igazság fegyvereit már most e halandó életben, amelyben Fiaid, a Jézus Krisztus, magát

megalázva meglátogatott minket. Hogy az utolsó napon, mikor Ő dicsőségben visszajön ítélni eleveket és holtakat, örök életre támadjunk fel. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

18. Hogy lelki ajándékainkat jól használjuk.

MINDENHATÓ Isten, aki szolgálóidat a Szentlélek különböző, egyéni kegyelmi ajándékaival ruházd fel: ne nézd, mint nélkülöződük sokféle ajándékodat, hanem közdöl velünk azokat és úgy vezess bennünket, hogy azokat mindig a te tisztességedre és dicsőségedre használjuk. Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

19. Isten vezetéséért és segedelemért.

VEZESS minket, Urunk, minden tettünkben, oltalmaddal végy körül, állandó segedelemmel munkáld haladásunkat, hogy minden dolgunkat Veled kezdve, Veled munkálva, és Veled végezve dicsőséget hozzunk szent nevedre s végre kegyelmedből elnyerjük az örök életet. Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

20. Isten vezetéséért és segedelemért.

MINDENHATÓ és örökkévaló Istenünk! Kérünk, méltass bennünket vezetésedre. Szenteld meg és kormányozd lelkünket és testünket, hogy a te törvényed útjain járjunk és a te parancsolataidat cselekedjük. Hathatós segedelmed oltalmazzon meg minket testben és lélekben, itt és odaát. Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

21. Isten vezetéséért és segedelemért.

MINDENHATÓ és örökkévaló Istenünk! Te meg tudod tenni, hogy azt akarjuk és azt tegyük, ami jó és isteni felségednek kedves. Kérünk, tartsd felettünk mindig atyai kezedet, add mellénk mindig Szentlelkedet, s így vezess bennünket igéd ismeretében és iránta való engedelmisségben. Hogy végül elnverhessük az örök életet, Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

22. Kísértés elleni segedelemért.

URISTEN, aki megigazítod a gonoszokat és nem kívánod a bűnösök halálát: alázatosan kérjük Felségedet, mennyei segedelmeddel állj mellénk kegyelmesen. Bennünket, irgalmasságodban bízó szolgálódat, oltalmaddal végy körül szüntelen, hogy semmiféle kísértés el ne szakasszon Tetőled, sőt szüntelen szolgálhassunk Tégedet. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

23. Segedelemért kísértés idején.

MINDENHATÓ és örökkévaló Isten, aki Fiad által bűnbocsánatot és örök életet ígértél nekünk: könyörgünk, úgy igazasd és kormányozd Szentlelked által szívünket, hogy mindennapi bajaink, különösen pedig kísértéseink idején segítséget Nálad keressünk, s igédbe vetett igaz és élő hittel meg is találjuk azt. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

24. Bűnbánatért.

IRGALMAS Atyánk! Add nekünk kegyelmedet, hogy ne széressük a bűnt. Ha mégis megsértenénk isteni Felségedet, segíts, hogy bűneinket igazán megbánjuk, megsirassuk, s élő hit által elnyer-

jük minden bűnünk bocsánatát, — egyedül Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk érdeméért. *Amen.*

25. Bocsánatért.

URUNK! Könyörgünk, hallgasd meg a Hozzád esedezők imádságát, ne szállj perbe azokkal, akik bűneiket színed előtt bevallják, hanem adj nekünk bocsánatot és békességet. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

26. Büntől való szabadulásért.

IRGALMASSÁGODBAN bízva könyörgünk Hozzád, Urunk, mutasd meg nekünk kimondhatatlan kegyelmedet. Mert csak Te szabadíthatsz meg bűneinktől és Te menthetsz fel a büntetés alól, melyre bűneinkkel rászolgáltunk. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

27. Krisztus ismeretének és követésének kegyelméért.

MINDENHATÓ Isten, akinek ismerete maga az örök élet: segíj, hogy világosan felismerjük, hogy Fiad, a Jézus Krisztus az igazság, az út és az élet. Hogy nyomdokát követve állhatatosan járjunk azon az úton, amely az örök életre vezet. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

28. Krisztus követésének kegyelméért.

MINDENHATÓ Isten, aki egyszerűen Fiadat azért adtad, hogy bűneinkért áldozat, az istenes életre pedig példánk legyen: add, hogy mindig nagy hálával gondoljunk felbecsülhetetlen jótéteményére és naponként igyekezzünk követni szent életének áldott lépteit. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

URISTEN, aki egyszülött Fiad szelíd türésével az ő ellenség gőgjét letörted: könyörgünk, segíts, hogy híven szívünkbe zárjuk mindazt, amit Urunk könyörületével szívvel értünk elszenvedett. Segíts, hogy az ő példája nyomán mi is türelemmel viseljük el, akármilyen támadás reánk, Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

30. Megelégedésért.

MINDENHATÓ Isten, Mennyei Atyánk, aki táplálsz a madarakat, ruházod a liliomokat, aki mint atya a gyermekeiről híven gondot viselsz rólunk: könyörgünk Hozzád, óvj meg minket kegyelme-sen a kishitőség és hiábavaló aggodalmaskodás bűnétől, és segíts Szentlelked által, hogy életünkkel neved megszentelését, országod eljövételét, akaratod teljesedését munkáljuk, minden gondunkat Rád vessük és ingadozás nélküli hittel, bizalommal Tebenned maradjunk. Jézus Krisztus, Te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

31. Hogy a szenvedés se tántorítson el bennünket.

MINDENHATÓ, nagykegyelmű Istenünk! Te rendelted, hogy nekünk a mi Urunk Jézus Krisztussal együtt szenvedést és halált kell szenvednünk mielőtt Veled együtt bemegyünk az örök dicsőségbe. Kérünk, add nekünk mindenkor kegyelmedet, hogy szent akaratodnak alá vessük magunkat és az igaz hitben életünk végéig állhatatosan megmaradjunk. Találjunk mindenkor békét és örömet a halálból való feltámadásnak és az eljövendő világ dicsőségének áldott reménységében. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

URISTEN, aki a kevélynek ellene állsz, de az alázatoshoz kegyelmes vagy: adj nekünk igaz alázatosságot, mely hasonló ahhoz, amelyet Egyszülött Fiad tanusított. Hogy soha fel ne fuvalkodjunk és ki ne hívjuk méltó haragodat, hanem teljes alázatossággal részesülhessünk kegyelmed ajándékaiban. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

33. Tisztaságért.

MINDENHATÓ Isten, akit előtt minden szív nyitott könyv, aki kívánságainkat jól ismered, aki elől a titkokat nem lehet elrejteni: tisztítsd meg szívünk gondolatait Szentlelked ihletése által, hogy tökéletesen szeressünk Téged és méltóképpen magasztaljuk szent nevedet. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

34. Megszentelődésért.

URISTEN, akinek ereje erőtlenség által végeztetik el: zabolázd meg, öld meg bűnös hajlamainkat és erősíts meg bennünket kegyelmeddel, hogy feddhetetlen életünkkel és mindhalálíg állhatatos hitünkkel magasztalhassuk szent nevedet. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

35. Boldog halálért.

MINDENHATÓ Isten! Kérünk, érdemtelen szolgálodat erősítsd meg kegyelmeddel, hogy halálunk óráján ne kerekedjék fölénk ős ellenségünk, hanem méltathassunk az örök életre Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

36. Mennyei boldogságért.

MINDENHATÓ, örökkévaló Istenünk, aki egyszülött Fiadat a jövődő javak főpapjává tetted:

add meg majdan nekünk, méltatlan szolgálóknak, hogy ott lehessünk az üdvözültek seregében. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

37. *Békességért.*

BÉKESSÉGNEK szerzője, Szent Isten! Te az egyetértést szere-

ted. Téged ismerni, maga az örök élet, Neked szolgálni, maga a tökéletes szabadság. Kérünk, ellenségeink ostromában oltalmazz minket, alázatos szolgálodat, hogy oltalmadban szilárdan bízva ne retentsen bennünket ellenségeink ereje. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

AZ EGYHÁZ.

38. *Az egyházért.*

MINDENHATÓ Isten! Könyörgünk, áraszd ki egyházadra Szentlelkedet és felülről való bölcseségedet, hogy igéd, mint meg is illeti, ne legyen bilinesbe verve, hanem szabadon terjedjen, prédikáltassék Krisztus szent népének örömére és épülésére. Hogy szilárd hitben szolgálhassunk Téged és a te neved vallásában megmaradjunk mindvégig. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

39. *Az egyházért.*

URUNK, kegyelmes Istenünk! Kérünk, hintsd világosságod fényes sugarát egyházadra, hogy épülvén áldott apostolaid tanításain, úgy járjon igazságod világosságában, hogy végtére eljusson az örök élet világosságára. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

40. *Az egyházért.*

URUNK! Fogadd kegyesen egyházad imádságait, hogy megszabadulván minden ellenségtől és tévelygéstől, biztonságban és szabadon szolgálhasson Tégedet. Add nekünk a te békességedet napjainkban is. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

41. *Az egyház oltalmáért és békességéért.*

MINDENHATÓ és örökkévaló Istenünk, aki azt akarod, hogy minden ember üdvözüljön és az igazság ismeretére eljusson: dicső Felségedhez könyörgünk Jézus Krisztus, Urunk és Üdvözítőnk által, közöld Szentlelked kegyelmét és segítségét igéd minden szolgáljával, hogy tisztán hirdessék azt az emberek üdvösségére. Mindenható erőddel és kifürkészhetetlen bölcseségeddel semmisítsd meg azoknak szándékát, akik gyűlölik a te igédet, akik hamis tanítással, vagy erőszakos kezekkel le szeretnék rombolni azt. Vezesd el ezeket is dicsőséged ismerete által igaz világosságra. Hogy csendes és nyugodalmas életet élvén, tiszta hit által megismerjük mennyei kegyelmed gazdagságát, s szentségben és igazságban szolgáljunk Téged, egyedül igaz Istent. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

42. *A tévelygőkért.*

MINDENHATÓ Isten, mennyei Atyánk, akinek lényege a kifogyhatatlan kegyelem: szívünk mélyéből kérünk, atyai intelmeddel látogasd meg mindazokat, akik szent igéd igazságának útjáról el-

tévelyedtek, vagy letértek. Vezesd őket tévedésük kellő felismerésére, hogy újból szívbeli hittel fogadják és szilárdan megragadják a te változhatatlan igazságodat. Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

43. A tévelygőkért.

MINDENHATÓ, irgalmas Istenünk, kegyelmes Atyánk! Szívünk mélyéből könyörgünk Hozzád mindazokért, akik elhagyták keresztyén hitüket; mindazokért, akik hitünk valamely igazságát megtagadták; mindazokért, akiket kétség, vagy igéd megrontóinak kísértése gyötör. Látogasd meg őket atyai szeretetteddel, tárd fel előttük tévelygésüket és vezesd vissza őket. Hogy becsületes szívvel gyönyörűségüket csak a te igébe vetett tiszta bizodalomban leljék s általa igaz böliseséget nyerjenek az örök életre. Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

44. Hitbeli egységért.

KRISZTUSUNK! Kérünk, semmisítsd meg az eretnekek szakadását, akik azon vannak, hogy igazságodat kiforgassák. Hogy amint Te vagy égen és földön az egyetlen Úr, a te sok nemzetből gyűjtött néped is hitbeli egységben szolgáljon Néked, aki az Atyával és a Szentlélekkel, mint egy örök Isten, élsz és uralkodol örökkön örökké. *Amen.*

45. Hitbeli egységért.

ISTENÜNK, aki visszavezeted a helyes útra azokat, akik tévelyegnek, összegyűjtöd azokat, akik szétszóródnak, megoltalmazod azokat, akik összegyülekeznek: örök irgalmadért kérünk Tégedet, áraszd

keresztyén népedre az egység kegyelmét, hogy minden szakadás behegedjen és nyájad egyesülve egyházad hű pásztoraival, méltóképpen szolgáljon Tégedet. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

46. Az egyház gyermekeiért.

MINDENHATÓ és örökkévaló Isten! Te azt akarod, hogy egy se vesszen el a kicsinyek közül, sőt Egyszülött Fiaid azért küldted, hogy megkeresse és megmentse, ami elveszett. Ő maga mondta: Engedjétek hozzám jönni a kisgyermekeket és ne tiltsátok el őket, mert ilyeneké az Istennek országa. Azért szívünk mélyéből könyörgünk Hozzád, áldd meg és vezesd anyaszentegyházad gyermekeit Szentlelkeddel, hogy növekedjenek kegyelemben és a te igéd ismeretében. Oltalmazd, védelmezd őket minden kártól és veszedelemtől, s vedd körül őket szent angyalaid oltalmával. Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

47. A gyülekezet gyermekeiért.

ÁLDOTT Úr Jézus, aki arra tanítottál minket, hogy a kisgyermekhez kell hasonlókká lennünk, ha be akarunk jutni a mennyek országába, — aki a legnagyobb gyengédséggel szeretted és megáldottad őket: add, hogy gyermekeink a te jó Lelked által Hozzád forduljanak és a te szolgálótdban végig megmaradjanak. Hogy a te utadon járván szüntelen hirdessék a te dicsőségedet és velünk egyek legyenek a te szent neved vallásában, aki az Atyával és a Szentlélekkel, mint egy örök Isten, élsz és uralkodol örökkön örökké. *Amen.*

MINDENHATÓ és örökkévaló Isten, aki szüntelen szaporítod egyházadat, s világossággoddal és kegyelmeddel támogatod azok szívét, akiket újjászültél, — aki szövetségedet és hűségedet megerősí-

ted irántuk: add, hogy új egyháztagjaink növekedjenek a hitben és a tudományban, hogy keresztségüknek örülni tudjanak és igaz szívvel újítsák meg Veled kötött szövetségüket. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

A LELKIPÁSZTORI SZOLGÁLAT.

49. A lelkipásztori szolgálatért.

MINDENHATÓ és kegyelmes Istenünk! Szent Fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus meghagyta nekünk, hogy Hozzád imádkozunk: küldj munkásokat a te aratásodba. Kérünk, végtelen kegyelmedből adj nekünk igaz tanítókat és igehirdetőket, üdvözítő evangéliumodat add szívükbe és ajkukra, hogy híven teljesítsék parancsodat és ne prédikáljanak semmi olyant, ami szent igéddel ellenkezik. Hogy részesüljünk mennyei igéd intésében, vigasztalásában, táplálékában, vigasztalásában és erősítésében, s azt cselekedjük, ami Neked kedves, nekünk pedig javunkra van. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

50. A lelkipásztori szolgálatért.

MINDENHATÓ Isten, aki Fiad a Jézus Krisztus által a szent

apostoloknak sok kiváló lelki ajándékot adott és meghagyta nekik, hogy gondosan táplálják nyájadat: prédikáltsd lelkipásztorainkkal szorgalmasan szent igédet, az emberek pedig engedelmesen kövessék azt, hogy elnyerjék az örök élet koronáját. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

51. A lelkipásztori szolgálatért.

MINDENHATÓ és örökkévaló Isten! Egyedül Te tudsz esodákat tenni. Kérünk, küld le kegyelmesen pásztoraidra és a gondjaira bízott nyájra üdvözítő Szentlelkedet, hullasd rájuk naponként áldásod harmatát, hogy igazán kedvedre valók lehessenek. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

A MISSZIÓ.

52. A misszióért.

OLTALMAZÓ Istenünk! Tekints fölként Fiadra, aki mindenek megváltására adta önmagát és add, hogy napkelettől napnyugatig mindenütt nagy legyen a te neved a pogányok között, s mindenütt tiszta és szeplőtlen áldozatot hozzanak a te nevednek. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

53. A misszióért.

MINDENHATÓ Isten, mennyei Atyánk! Fiad, a Jézus Krisztus által Magad parancsoltad a te népednek: Elmenvén e széles világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtésnek. Kérünk, adj belénk készséges szívet, hogy engedelmeskedjünk a te igédnek. Segélj, hogy úgy szolgáljunk Neked,

hogy amint mi beálltunk mások munkájába, másoknak is legyen kedvük majdan a mi munkánkba állani, — és mi velük, ők meg velünk, együttesen eljussunk az örök életre ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

54. *A misszióért.*

ISTENÜNK, aki úgy szeretted a világot, hogy Egyszülött Fiadat adtad, hogy mindenki, aki hiszen Őbenne, el ne vesszen, hanem örök életet nyerjen: Tekints könyörületesen a pogányokra, akik nem ismernek Téged és a sokaságra, amely szétszóródott, mint a pásztor nélkül való juhok. Áraszd ránk kegyelmedet, hogy hívő népeddel együtt lehessünk evangéliumod hírnökei, megkeressük, aki elveszett és visszavezessük Tehozzád. Hogy mindazok, akik különböz helyekről, ahova elkóboroltak, öszszesereglenek, erősítést, eledelt, oltalmat nyerjenek és eljussanak a lelkek igazi pásztorához és felvigyázójához, Jézus Krisztushoz, a te Fiadhoz, akié Veled és a Szentlélekkel együtt a tisztesség és a hatalom, az uralom, a dicsőség és a világ mindörökké. *Amen.*

55. *Munkába induló misszionáriusokért.*

MINDENHATÓ Isten, ki égen és földön mindent kegyelmes akaratom szolgálatába állítasz: gondoskodásodba és oltalmadba ajánljuk ezeket a te szolgálodat, akiket

a te nevedben küldünk ki. Töltsd be szent Fiad ígését, hogy Ő velük lesz minden napon, akármilyen veszélybe kerülnek is s akármely próbát kell is kiállaniok. Vedd körül őket szüntelen kegyelmeddel. Add, hogy munkájuk gyümölese sok üdvözült lélek legyen. A küzködés, bizonytalanság és kétség óráiban erősítsd és emeld fel őket, s add nekik a te békességedet. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

56. *A pogányokért.*

MINDENHATÓ és örökkévaló Istenünk, aki nem kívánod a bűnösnek halálát, hanem azt akarod, hogy minden ember megtérjen és éljen: hallgasd meg a pogányokért való könyörgésünket. Távoztasd el szívükből a gonosz-ságot, bálványaiktól fordítsd őket az élő igaz Istenhez és Egyszülött Fiadhoz. Gyűjtsd őket szent egyházadba nagy neved dicsőségére. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

57. *A zsidókért.*

MINDENHATÓ és örökkévaló Istenünk, aki szeretsz irgalmat gyakorolni, — hallgasd meg imádságunkat, amelyet ősi népedért intézünk Hozzád, hogy ők is megismervén Jézus Krisztust, aki az igaz világosság, kiszabadulhassanak a sötétség rabságából ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

REGGEL ÉS ESTE.

58. A vasárnap (Úr napja) megszenteléséért.

URISTEN, mennyei Atyánk! Kérünk, Szentlelkeddel vezess és kormányozz minket, hogy szent igédet készséges szívvel hallgassuk és megtartsuk, szent napodat pedig megszenteljük. Hogy igéd által mi is megszentelődjünk, minden bizodalunkat és reményünket Jézus Krisztusba, szent Fiadba vessük, Őt kövessük és vezetésével minden bajon biztonságban átmelessünk, mígnem kegyelmedből eljutunk az örök életre. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

59. Reggel.

ADD, Urunk, hogy e napot békén és boldogan, botlás és szeplő nélkül tölthessük el, s bennünket híven kísérő segédmed által minden kísértésen győzve ér-

jük meg az estét és dicsérhessünk Téged, örök Isten, aki mindene-
ket kormányzol s aki áldott vagy mindörökké. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

60. Reggel.

URUNK, ég és föld Királya! Kérünk, szenteld meg e napon szívünket és testünket, irányítsd és kormányozd parancsolataid szerint gondolatainkat, szavainkat és cselekedeteinket Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

61. Este.

VILÁGÍTS sötét éjszakánkban. Urunk, nagy kegyelmeddel oltalmaz meg ez éjjel minden kártól és veszedelemtől egyszülött Fiad, Jézus Krisztus, a mi Üdvözítőnk szerelméért, aki Veled és a Szentlélekkel, mint egy örök Isten, él és uralkodik örökkön örökké. *Amen.*

KÖZBENJÁRÓ IMÁDSÁGOK.

62. Szenvedőkért.

MINDENHATÓ és örökkévaló Isten, szomorúak vigasztalója, gyengék erőssége! Hallgasd meg kegyelmesen azoknak imádságát, akik inségükben és nyomorúságukban Hozzád kiáltanak, hogy minden bajjukban meglássák és megragadják alkalmas segítségedet és vigasztalásodat. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

63. Szenvedőkért.

MINDENHATÓ Isten! Ne vesd színed elől azokat, akik nyomorúságukban Hozzád kiáltanak, hanem szent neved dicsőségére emeld fel a lesújtottakat Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

64. Szenvedőkért.

URUNK, tekints alá az égből! Lásd meg, látogasd meg, enyhítsd meg szolgálodat, akikért könyörgésünket Neked felajánljuk. Nézz rájuk irgalmas szemmel, nyujts nekik vigasztalást és Beléd vetett szilárd bizodalmat. Oltalmazd őket a rájuk törő veszedelemtől és őrizd meg őket örökkévaló békében és biztonságban Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

65. Betegekért.

MINDENHATÓ, örökkévaló Isten, hívők örök menedéke! Hallgasd meg könyörgésünket beteg szolgálóidért. Esedezünk kegyes segítségédért, hogy betegeink visz-

szanyervén egészségüket diesérhesenek Téged templomodban. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

66. Szülőanyáért.

MINDENHATÓ, örökkévaló Istenünk és Atyánk, mindenek Alkotója, aki a születés kínját kegyelmedből Fiad, az Úr Jézus által szent és üdvös keresztté tetted: kérünk, kegyelmes Atyánk, Urunk és Istenünk, oltalmazd, védelmezd kezéd munkáját. Ne hagyd el azokat, akik keserves vajúdásukban Hozzád kiáltanak, hanem szabadítsd meg őket fájdalomaitól az ő örömeikre és a te jószágod diesőségére. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

67. Az ártatlanul bebörtönzöttekért.

MINDENHATÓ Isten, aki Péter apostolt kiszabadítottad a börtönből: könyörülj mindazokon, akiket ártatlanul börtönöztek be. Szabadítsd meg őket bilineseikből, hogy kiszabadulásukon örvendhesünk és szüntelen diesérjünk Téged. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

68. Ellenségeinkért.

MINDENHATÓ, örökkévaló Istenünk, aki egyszülött Fiad, mi áldott Urunk által azt parancsoltad nekünk, hogy szeressük ellenségeinket, jót tegyünk azokkal, akik minket gyűlölnék és imádkozzunk azokért, akik minket üldöznek: esedezve kérünk, atyai fenytéseddal vezesd el őket igaz bűnbánatra, juttasd el őket kölcsönös szeretetre, egyetértésre, értelmi és szívbéli egységre velünk és egész egyházaddal. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

69. Súlyos betegség, járvány idején.

MINDENHATÓ, nagykegyelmű Istenünk, mennyei Atyánk! Mi, tévelygő gyermekeid alázatosan megvalljuk Neked, bizony megérdemeltük fenytésedet, amelyet bűneink miatt boesáttal ránk. Mégis könyörgünk Hozzád hafártalan irgalmadért, adj belénk igaz bűnbánatot, kegyelmesen boesásd meg bűneinket, — vedd el rólunk, vagy könnyítsd meg megérdemelt büntetésünket és erősíts meg minket kegyelmed által. Hogy mint engedelmes gyermekeid akaratodnak alávéssük magunkat és szenvedéseinket türelemmel viseljük Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

70. Szárazság idején.

ISTENÜNKG, kegyelmes Atyánk! Mostani nyomorúságunkban Hozzád könyörgünk, nyisd meg az ég esatornáit és boesáss ránk termékenyítő esőt, hogy újjáéledjen a föld és gyümölessé felfrissüljenek, — mi pedig e kegyelmedért diesérhessük és magasztalhassuk szent nevedet. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

71. Kedvezőtlen időjárás idején.

URISTEN, mennyei Atyánk, aki irgalmas és kegyelmes vagy, és megígérted, hogy meghallgatsz bennünket, ha nyomorúságunkban Hozzád kiáltunk: könyörgünk, ne nézd vétkeinket és gonosz escelekdeteinket, hanem inségünket tekintsd, s kegyelmed szerint adj kedvező időjárást. Hogy a föld a maga idején meghozza termését és jószágodból meg legyen mindennapi kenyerek. Hogy kegyelmes Istenünknek ismerhessünk meg s jószágodért szüntelen hálálhassunk Tégedet. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

72. A hazáért.

TE ADTAD nekünk e hazát, melyben szabadon olvashatjuk és hallgathatjuk a te igédet, vallhatjuk nevedet és munkálkodhatunk közösen országod terjesztésén. Kérünk, add, hogy a nekünk biztosított szabadság meghagyásuk gyermekeinknek és unokáinknak is. Hogy az evangélium ereje bővüljön itt, a föld minden nemzetségének boldogulására és a te örök dicsőségedre. Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

73. A nemzetért.

ISTENÜNK! Gondoskodásod vezette őseinket e földre, hol nem csak hazájukra találtak, hanem a mi Urunk Jézus Krisztusnak ismeretére is eljutottak. Kérünk, vezess továbbra is nemzetünket a te igazságod és békességed útján, hogy soha ne kelljen nélkülözniük azt az áldást, amelyet annak a népnek ígértél, akinek Te vagy Istene. Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

74. A felsőbbségért.

MENNYEI Édesatyánk! Te tartasz kezekben minden emberi hatalmat és Magad rendelted azokat a gonosztevők megbüntetésére, a jót cselekvőknek pedig dicsőségére. Tőled származik minden kormány és hatóság a földkerekség országaiban. Alázatosan kérünk azért, tekints kegyelmesen szolgáidra, államunk elnökére, köztársaságunk kormányára, bírúinkra és főhivatalnokainkra, s a föld minden kormányosára. Add, hogy mindazok, akik mint a te szolgálid, hatalomnak birtokosai, a te parancsolataid szerint gyakorolják azt.

Világosítsd és oltalmazd őket a te neveddel, Urunk. Adj nekik értelmet és bölcseséget, hogy békés kormányzásuk igazságban, nyugalomban és egységben tartsa meg és igazgassa népedet. Védj és hosszabbítsd meg éltüket, üdvösségünk Istene, hogy velük együtt mi is hirdethessük szent neved dicsőségét. Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

75. Nemzeti csapás idején.

URISTEN, mennyei Atyánk! Alázattal megvalljuk Előtted, hogy gonosz tetteinkkel és megrogzított engedetlenségünkkel ostromlásodra rászolgáltunk. Mégis esedezve kérünk a te nevedért, kiméld bennünket. Távoztasd az ellenség ártó hatalmát és segíts szenvedő népedet. Hogy igéd híven és akadály nélkül hirdettessék, mi pedig megjavítván bűnös életünket engedelmesen járjunk szent parancsolataidban. Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

76. Nemzeti csapás idején.

URUNK, könyörgünk, tekints kegyesen elesett népedre. Ne hagyd bűnünkben elveszni minket, hanem mindenható kegyelmeddel ments meg bennünket Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

77. Nemzeti csapás idején.

NAGYSZERELMŰ, kegyelmes Uristen, aki sok busító bűnünkért keményen megostoroztál bennünket: csak a te gyengéd atyai könyörülő szívedhez menekülünk könyörögve, hogy amint az atya megszántja gyermekeit, te is szánj meg minket, nyomorult bűnösöket. Fordítsd el rólam igazságos haragodat és bár megérdemelnék,

ne adj halálra minket, hanem szabadíts meg bennünket, hogy most és mindenkor dicsérhessünk Téged. Hozzád fohászkozunk, kegyes Istenünk és Atyánk, aki nem kívánod a bűnösnek halálát, hanem inkább, hogy megtérjen gonoszságából és éljen. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

78. *Nemzeti háláünnepen.*

MINDENHATÓ Isten, mennyei Atyánk! Minden reggel megújul rajtunk kegyelmed, s bár jószágodat egyáltalán meg nem érdemeltük, testünk és lelkünk minden szükségletéről bőségesen gondoskodik. Hozzád imádkozunk azért, add nekünk Szentlelkedet, hogy igazán megismerjük irántunk tanúsított kegyes jószágodat,

szívünk halára gyuljon sok jótétemnyedért és kész engedelmességgel szolgáljunk Téged. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

79. *Nemzeti háláünnepen.*

MINDENHATÓ és irgalmas Istenünk, aki atyai bőbeszédűséggel megfenyítetted minket bűneink miatt, hogy ne éljünk tovább megátalkodottságban és hiú elbizakodottságban, s el ne vesszünk az istentelenekkel: szívből hálát adunk Neked és magasztalunk, hogy bosszúállásod kellős közepén megemlékeztél kegyelmedről és elfordítottad rólunk jogos haragodat, sőt kegyelmesen kiszabadítottál bennünket szenvedésünkből. Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

HÁLAADÁS.

80. *A megváltás áldásaiért.*

URISTEN, mennyei Atyánk! Hálát adunk Neked, hogy véghetetlen jóvoltodból és kegyelmedből megengedted Egyszülött Fiadnak, hogy testbe öltözzék és megváltson bennünket a bűntől és örök haláltól. Könyörgünk, Szentlelked által világosítsd meg szívünket, hogy életünk szüntelen teremje az őszinte hála gyümölcseit e kegyelmedért, és ugyanezzel biztathassuk magunkat minden megpróbáltatás és kísértés idején. Ugyanazon Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

81. *Általános.*

URISTEN, mennyei Atyánk! Tőled kapunk szüntelenül minden jó adományt fölös bőséggel, Te őrizel meg bennünket minden gonosztól naponként tisztán kegyelemből. Kérünk, add nekünk Szentlelkedet, hogy teljes szívvel átérezzük mindezen jószágodat, s most és mindenkor háláljuk és dicsérjük gyengéd szerelmedet és nagy kegyelmedet Jézus Krisztus, te Fiad, mi Urunk által. *Amen.*

IMAMEGHALLGATÁSÉRT.

82. Imameghallgatásért.

MINDENHATÓ Isten! Te megengedted nekünk, hogy egy-értelműben közös imádságban vigyük színed elé könyörgésünket és megígérted, hogy ha ketten vagy hárman összegyűlnek a te nevedben, megadod kérésüket. Teljesítsd most, Urunk, szolgálód kéréseit és óhaját úgy, ahogyan leginkább javunkra válik. Ajándékozd nekünk a jelenvaló világban igazságod ismeretét, a jövő világban pedig az örök életet, — aki a Fiúval és a Szentlélekkel együtt, mint egy örök Isten, élsz és uralkodol örökkön örökké. *Amen.*

83. Imameghallgatásért.

MINDENHATÓ Isten, minden bölcsesség forrása! Te jól tudod szükségünket, még mielőtt kér-

nénk azokat, mi pedig sokszor azt sem tudjuk, mire van szükségünk. Könyörgünk, tekints megértéssel gyengeségeinkre, és amiket méltatlanságunk érzetében nem merünk, vagy vakságunk miatt nem tudunk kérni Tetőled, add meg nekünk kegyelmesen Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

84. Imameghallgatásért.

MINDENHATÓ Isten, aki megígérted, hogy meghallgatod azokat, akik szent Fiaid nevében kérnek Tégedet: könyörgünk, hallgass meg kegyelmesen bennünket, akik imádságunkkal és könyörgésünkkel most Hozzád fordulunk. Add, hogy amit csak hittel, akaratod szerint kérünk, valóban el is nyerjük bajaink enyhítésére és dicsőséged növelésére, Jézus Krisztus, te Fiaid, mi Urunk által. *Amen.*

PÁLYAZATI FELHÍVÁS

az Egyházak Világtanácsa ösztöndíjaira az 1948/49. tanévre.

A háború sújtotta európai országok mintegy 175 mindkét nembeli ifja részére nyílik alkalom, hogy Angliában, Skóciában, az Egyesült Államokban, Kanadában, Svájcban, Franciaországban, vagy más a kérvényező által választott országban tanulmányait ösztöndíjjal tovább folytassa.

Az ösztöndíjak elsősorban theologiai tanulmányok folytatására szolgálnak, de néhány rendelkezésre fog állni az egyház és rokon szervezetek más szolgálataira való előkészítésre is. Előnyben részesülnek azok a pályázók, kik speciális tanulmányokat kívánnak folytatni.

Az ösztöndíj egy évre szól, de megvan a lehetőség arra, hogy különösen figyelmet érdemlő esetekben egy második évre is kiterjesztessék. Az ösztöndíj fedezi az ösztöndíjas külföldi tanulmányának összes költségeit, ideértve az ellátást is, valamint az utiköltséget, amennyiben az ösztöndíjas ezt nem tudná fedezni.

A jelöltekkel szemben támasztott követelményeket „az ösztöndíjpályázat feltételei” tartalmazza. (Azokat az egyetemes egyházi iroda, Budapest, VIII., Üllői-út 24., az érdeklődőknek kérésükre készsággal megküldi. Szerk.)

Ösztöndíjkérő űrlapok és további felvilágosítások kaphatók dr. Pap László professzornál, Budapest, IX., Ráday-utca 28. Ideküldendők 1949. január 1-ig az amerikai és kanadai ösztöndíj kérvények s 1949 február 1-ig az európai, valamint nagybritanniai ösztöndíj kérvények. Kívánatos és a pályázókra előnyös a kérvényeket már előbb a fentebbi címre beküldeni. Döntés az amerikai és kanadai ösztöndíjakra januárban, az európaiakra februárban lesz.

**AZ EGYHÁZAK VILÁGTANÁCSA
ÖSZTÖNDIJBIZOTTSÁGA.**

MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYETEMES EGYHÁZ

Budapest, VIII., Üllői-út 24.

ad 185/II/1948.

ERTEŚITÉS.

Szíves tudomására hozom mindazoknak, akik a vallástani tankönyvpályázatban résztvenni óhajtanak, hogy beszereztük és a pályázóknak kérésükre záros határidőre készsággal rendelkezésre bocsátjuk az amerikai (angolnyelvű), dán, finn, német és svéd evangélikus vallástani tankönyveket, amelyeknek gazdag szöveg- és képanyaga sok indítást adhat és tanulsággal szolgálhat.

Budapest, 1948. évi november hó 22-én.

Kuthy Dezső
ny. püspök,

az egyet. tanügyi biz. elnöke.

ad 185/II/1948.

PÁLYAZATI FELHÍVÁS.

Az általános iskolai vallástani tankönyvekre 1948. évi június hó 24-én fenti szám alatt kiírt pályázatot az V. osztály „Az üdvösség útja” című tankönyvére vonatkozólag megújítjuk.

A pályaművek az Egyetemes Tanügyi Bizottság címére való beküldésének határideje: 1949. évi január hó 31.

Budapest, 1948. évi november hó 17-én.

Szabó József s. k.
püspök,
egyházi elnök h.

Dr. Mády Zoltán s. k.
egyházkerületi felügyelő,
világi elnök h.